

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ» ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΥΓΓΡΑΦΗ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

«Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΟΙ ΜΥΘΟΙ ΤΟΥ ΑΙΣΩΠΟΥ»

ΜΠΛΙΟΥΜΗ ΕΛΕΝΗ

Α.Ε.Μ. : 7395

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΚΩΤΣΑΛΙΔΟΥ ΕΥΔΟΞΙΑ (ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ)

ΚΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ (ΕΞΕΤΑΣΤΗΣ)

ΒΑΚΑΛΗ ANNA (ΕΞΕΤΑΣΤΡΙΑ)

ΕΛΑΣΣΟΝΑ 2022

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ :**

Κωτσαλίδου Ευδοξία, μέλος Ε.ΔΙ.Π: Σύγχρονη
Παιδαγωγική. Θεωρητικές Προσεγγίσεις και
Εκπαιδευτικές Εφαρμογές.

Α΄ ΕΠΟΠΤΗΣ:

Κωτόπουλος Τριαντάφυλλος, Επίκουρος Καθηγητής "Δημιουργικής
Γραφής και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας" και Επιστημονικά Υπεύθυνος του
Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Δημιουργική Γραφή» του
Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

Β΄ ΕΠΟΠΤΗΣ:

Βακάλη Άννα, μέλος Ε.ΔΙ.Π Δημιουργικής Γραφής

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μου στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κ. Κωτσαλίδου Ευδοξία για την επιστημονική της καθοδήγηση και υποστήριξη, για τις εύστοχες επισημάνσεις της, για την άψογη συνεργασία μας και την πολύπλευρη συνεισφορά της στην υλοποίηση της εργασίας.

Ιδιαίτερα ευχαριστώ τους δύο επόπτες, τον κ. Κωτόπουλο Τριαντάφυλλο και την κ. Βακάλη Άννα.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τους μαθητές και μαθήτριες της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης του Δ.Σ. Ελασσόνας, των Ιωαννίνων, της Λιβαδειάς και του Αγρινίου που συμμετείχαν στην έρευνα συμπληρώνοντας τα ερωτηματολόγια.

Να ευχαριστήσω για ακόμη μία φορά τους μαθητές της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης του 3^{ου} Δ. Σ. Ελασσόνας που συνέβαλαν με τη συγγραφή ιστοριών-μύθων στην ολοκλήρωση του πρακτικού μέρους της έρευνας.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ επίσης και τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς κ. Ζέρβα Κωνσταντίνα, κ. Τασιά Έλλη και τον κ. Νιάουστα Γιώργο για τη συνεργασία και την προτροπή των μαθητών στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων.

Τέλος, ολόθερμες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω στην οικογένειά μου για τη στήριξή τους και τη συμπαράστασή τους καθ' όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών και κατά τη διάρκεια συγγραφής της εν λόγω μεταπτυχιακής έρευνας.

Στον σύζυγό μου Γιάννη

Το γράψιμο δεν είναι τίποτε άλλο από ένα κατευθυνόμενο όνειρο.

Χόρχε Λουίς Μπόρχες, 1899-1986, Αργεντινός συγγραφέας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	10
ABSTRACT.....	11
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	12
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	14

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

1. Παιδική Λογοτεχνία.....	16
1.1. Η θέση της Λογοτεχνίας και της Δημιουργικής Γραφής στην Α/θμια Εκπ/ση.....	17
1.2. Η ιστορία της Δημιουργικής Γραφής.....	20
1.2.1 Η διδασκαλία της Δημιουργικής Γραφής στην Α/θμια Εκπαίδευση.....	22
1.3. Μοντέλα αναφοράς και σύγκρισης γραπτού λόγου.....	24

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

2. Οι μύθοι ως κειμενικό είδος.....	30
2.1. Ιστορική Αναδρομή.....	31
2.2. Μορφολογικά χαρακτηριστικά του μύθου.....	33
2.3. Παιδαγωγική και Διδακτική αξία του μύθου.....	36
2.3.1. Η συμβολή του μύθου στη διαμόρφωση της διδασκαλίας.....	37
2.3.2. Η δύναμη του μύθου στην εξελικτική πορεία του παιδιού.....	38
2.4. Η ζωή και το έργο του Αισώπου.....	39
2.5. Γενικές παρατηρήσεις.....	42

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

3. Μεθοδολογία της Έρευνας.....	44
3.1. Σκοπός της έρευνας.....	45

3.2. Ερευνητικά ερωτήματα.....	48
3.3 Πληθυσμός της Έρευνας.....	50
3.4 Σχέση του παιδιού με το μύθο.....	50
3.5 Αισώπειοι μύθοι και επιμύθια.....	51
3.6 Μέθοδος Παιδαγωγικής έρευνας: I. Μελέτη Περίπτωσης.....	53
3.7 Μέθοδος Παιδαγωγικής έρευνας: II. Ερωτηματολόγιο.....	54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο:

4. Αποτελέσματα της Έρευνας.....	58
4.1. Αξιολόγηση των κειμένων των μαθητών.....	59
4.2. Βελτίωση του γραπτού λόγου μετά την εφαρμογή της διδακτικής παρέμβασης.....	60
4.3. Αξιολόγηση των ερωτηματολογίων.....	61
4.4. Αποτελέσματα έρευνας από το Δημοτικό Σχολείο Ελασσόνας.....	61
4.5. Αποτελέσματα έρευνας από το Δημοτικό Σχολείο Ιωαννίνων.....	64
4.6. Αποτελέσματα έρευνας από τα το Δημοτικό Σχολείο Λιβαδειάς.....	66
4.7 Αποτελέσματα έρευνας από το Δημοτικό Σχολείο Αγρινίου.....	68
4.8. Στατιστική ανάλυση.....	70

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	79
-----------------------------------	-----------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. Έντυπη ελληνική βιβλιογραφία.....	85
II. Έντυπη ξενόγλωσση βιβλιογραφία.....	90
III. Ηλεκτρονική βιβλιογραφία.....	91

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	93
-----------------------	-----------

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Δημιουργική Γραφή στην εκπαίδευση ανέκαθεν αποτελούσε ένα καίριο θέμα με ενδιαφέρον προς διερεύνηση και ανάλυση. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να παρουσιαστεί η συμβολή της Λογοτεχνίας και της Δημιουργικής Γραφής, στην Α/θμια Εκπαίδευση ως μέσο διδακτικής πράξης. Ειδικότερα γίνεται αναφορά στη Δημιουργική Γραφή, στα κειμενικά της είδη και στο πώς μπορούν αυτά να χρησιμοποιηθούν στη βελτίωση του γραπτού λόγου, στην ενίσχυση της κριτικής σκέψης και έκφρασης και στην πολύπλευρη ανάπτυξη του παιδιού. Μελετήθηκαν οι αρχές της Δημιουργικής Γραφής και η σχέση της με τα Δ.Ε.Π.Π.Σ και Α.Π.Σ. Τα αποσπασματικά κείμενα στην εκπαιδευτική διαδικασία, οι άσκοπες συζητήσεις και διατυπώσεις σε φιλολογική βάση καθώς και οι πολυάριθμες κουραστικές ασκήσεις, δυσχεραίνουν τη σχέση παιδιού με τη Λογοτεχνία. Μέσα από το μύθο και τη γραφή επιχειρήθηκε η κατανόηση και η ενίσχυση της επιθυμίας του μαθητή για δημιουργία και δράση. Το δεύτερο μέρος της παρούσας έρευνας είναι ερευνητικό. Η μεθοδολογία της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στηρίχθηκε στη μελέτη περίπτωσης: μύθοι του Αίσωπου και σκοπό της είχε τη βελτίωση της σχέσης του μαθητή με τη Λογοτεχνία και τα κειμενικά της είδη, τη συμπίευσή τους, την διαπίστωση της σημασίας της Λογοτεχνίας ως χωριστό μάθημα από εκείνο της γλώσσας, την συσχέτισή της με τη Δημιουργική Γραφή στην εκπαιδευτική πράξη μέσα από τους αισώπειους μύθους και στην αναγκαιότητα νέων συνθηκών και προγραμμάτων στα Δ.Ε.Π.Δ.Σ και Α.Π.Σ.

Λέξεις-φράσεις κλειδιά: Παιδική Λογοτεχνία, Δημιουργική Γραφή, μύθος, Αίσωπος, αφήγηση, γραπτός λόγος στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

ABSTRACT

Creative Writing in education has always been a crucial and interesting issue for further research and analysis. The purpose of this survey is to present the contribution of both Literature and Creative Writing as an education tool in primary school. There is special reference to Creative Writing, its Literature kinds and to how these can be used not only to enhance written language but also to improve critical thinking and expression as well as the multiplex development of a child. The principles of Creative Writing and the its relationship with the I.U.C.S and the D.P.S have also been studied. Fragmentary texts during the educational procedure, needless discussions or outlines on a literature basis along with numerous and tiring exercises can impede the relation a child has with Literature. Through myths and writing we have attempted to understand and enhance a student's desire for creativity and practice. The second part of the current survey is inquiring. The methodology of the survey being carried out was based on the study of a specific case of Aisop's myths and its purpose was to improve the student's relationship with Literature itself and its Literature kinds, their co-existence, the acknowledgment of the importance of Literature as a subject apart from Language, its correlation with Creative Writing through educational practice via Aisop's myths and the necessity of new conditions and programmes at the I.U.C.S (Interthematical Unified Context Programmes of Studies) and the D.P.S (Detailed Programmes of Studies).

Keywords: Children's Literature, Creative Writing, myth, Aisop, narration, written language
Primary School Education.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η αγάπη μου για τα παραμύθια και τους μύθους, για τη συγγραφή παραμυθιών και κυρίως η προσπάθειά μου να προσφέρω όσο το δυνατόν περισσότερα εφόδια στους μαθητές μου στο πλαίσιο της παραγωγής γραπτού λόγου, με οδήγησαν στην απόφαση αυτού του θέματος. Θεωρώ ότι ο λόγος και δη ο γραπτός, είναι το διαβατήριο στον πολιτισμό και στην εξέλιξη του ανθρώπου, που κερδίζεται με τη μελέτη των παραμυθιών. Ο μεγαλύτερος μυθοποιός και μυθογράφος της αρχαιότητας, ο Αίσωπος, θα μας βοηθήσει να πραγματοποιήσουμε το ταξίδι αυτό μέσα από τους μύθους του.

Στα Προγράμματα Σπουδών δεν έχουν εισαχθεί έννοιες και δραστηριότητες Δημιουργικής Γραφής, παρά μόνο σε άτυπες μορφές εκπαίδευσης και επιμόρφωσης και σε συγκεκριμένες μορφές τυπικής εκπαίδευσης. Αποτέλεσμα αυτού είναι η μειωμένη δεξιότητα των παιδιών στην γραπτή έκφραση και αυτό είναι φανερό από τις πρώτες κιόλας τάξεις του Δημοτικού και διαιωνίζεται και στις επόμενες.

Με την παρούσα έρευνα αναζητάται η αλληλουχία του μύθου με την ανάπτυξη δεξιότητας του γραπτού λόγου. Ειδικότερα επιδεικνύεται η αναγνώριση της ανεκτίμητης αξίας και της προσφοράς των μύθων στην παιδική βούληση και τη διαμόρφωση του χαρακτήρα τους, καθώς και η επίδραση του περιεχομένου των μύθων και του πολιτισμού που απορρέει από τα επιμύθια, στη γλώσσα και στην έκφραση, προφορική και γραπτή. Ακολουθώς επιχειρείται η εννοιολογική διασαφήνιση των εννοιών μύθος, μυθοπλασία, μυθολογία, μυθοπλάστη, μυθοποιός. Οι απλές λέξεις του μύθου λειτουργούν ως ακουστικές εικόνες και κατά την αφήγηση ή την ανάγνωσή τους, γίνονται κατανοητές οι αφηρημένες έννοιες και ιδέες. Η παρούσα εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη:

Το πρώτο μέρος είναι το θεωρητικό, στο οποίο αναλύεται η θέση και η επιρροή της λογοτεχνίας στη Δημιουργική Γραφή και στα Δ.Ε.Π.Π.Σ και Α.Π.Σ της εκπαίδευσης, γίνεται αναφορά στη ιστορία της λογοτεχνίας και στα είδη της, μελετούμε τα μοντέλα του γραπτού λόγου και την εφαρμογή τους στη σχολική τάξη και ασχολούμαστε με η ζωή και το έργο του Έλληνα μυθοποιού, του Αίσωπου. Το δεύτερο μέρος είναι το ερευνητικό, όπου πρακτικά θεμελιώνουμε τις παραπάνω θεωρίες και απόψεις και παρουσιάζουμε με βάση αυτές τα συγγραφικά έργα των μαθητών και πώς αυτά επηρεάστηκαν από τη μελέτη των μύθων και των επιμύθιων του Αίσωπου. Επίσης, ως μεθοδολογία έρευνας χρησιμοποιήσαμε την μελέτη περίπτωσης και αναλύσαμε τα περιεχόμενα των μύθων βρίσκοντας τα επιμύθια. Χρησιμοποιήσαμε ερωτηματολόγιο για να δούμε τη σχέση και τις γνώσεις του παιδιού με τον μύθο. Αποτέλεσμα της ανάλυσης περιεχομένου των μύθων ήταν η κατασκευή νέων μύθων με

βάση το επιμύθιο του μύθου που επέλεξαν οι μαθητές να μελετήσουν και αποτέλεσμα των ερωτηματολογίων ήταν να λάβουμε από τέσσερις διαφορετικές πόλης (Γιάννενα, Αγρίνιο, Λιβαδειά, Ελασσόνας), απόψεις για τους μύθους και πώς αυτοί επηρεάζουν την εκπαιδευτική διαδικασία.

Η μελέτη ολοκληρώνεται με την παράθεση των αποτελεσμάτων της έρευνας, τα γενικά συμπεράσματα καθώς και τη βιβλιογραφία.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κόκκινη κλωστή κλωσμένη,
 κλωσμένη με τα πορφυρά
 της φαντασίας γνέματα
 κ' έτσι του μύθου τα λευκά
 ροδοξομπλιάζει ψέματα
 στη Γη στην Οικουμένη.

Είναι γεγονός ότι η ανάγνωση και η γραφή αποτελούν πολύτιμες δεξιότητες του ανθρώπου. Εφόδια απαραίτητα για τη σημερινή εγγράμματη κοινωνία και γι' αυτό αποτελούν βασικό μαθησιακό στόχο στο σχολείο. Σε αυτήν την προσπάθεια η παιδική λογοτεχνία και ειδικότερα οι μύθοι, συμβάλλουν στην ανάπτυξη του προφορικού λόγου του παιδιού και στην εξοικείωσή του με τον γραπτό.

Σύμφωνα με τον Eliot «Το λογοτεχνικό κείμενο αναδημιουργεί τον κόσμο και τη ζωή μέσα από τη μυθοπλασία. Με την μετάδοση νέων εμπειριών ή την αναζωογόνηση ήδη γνωστών, διευρύνει τη συνείδηση και εξευγενίζει την αισθαντικότητά του». (Eliot, 1983: 194, Κατσίκη-Γκίβαλου, 2005).

Συνεπώς και η μελέτη των μύθων, ένα από τα είδη της παιδικής λογοτεχνίας, στο Δημοτικό Σχολείο μπορεί να συμβάλλει εκτός από την ψυχαγωγία, στην μαθησιακή ανάπτυξη των μαθητών. Συντελεί στη διαμόρφωση στάσεων, αντιλήψεων και ιδεών, γιατί μέσα από αυτούς εκφράζεται η αλήθεια και ζητήματα της κοινωνικής ζωής με αλληγορικό τρόπο.

Σκοπός της παρούσας έρευνας, εφόσον πρώτα μελετηθούν και αναλυθούν βασικοί εννοιολογικοί όροι, είναι η σύνδεση του μύθου με τη Δημιουργική Γραφή, η εξοικείωσή των μαθητών με το γραπτό λόγο και η συγγραφή νέων ιστοριών καθώς και η προσπάθεια να ελευθερωθεί το πνεύμα τους, να νιώσουν ασφαλής για τις απόψεις τους και να αναπτύξουν τη συγγραφική τους επινοητικότητα. Θα γίνει προσπάθεια ο μικρός συγγραφέας να κατανοήσει τη δύναμη των λέξεων, να μοιραστεί τις εμπειρίες και τις γνώσεις του, να επινοήσει νέες ιστορίες και μύθους, να αναπτύξει αναγνωστικά κριτήρια, δημιουργική σκέψη και να αποκτήσει τη δεξιότητα δημιουργικής γραφής και έκφρασης. Μελετήθηκαν πενήντα μύθοι του Αισώπου, αναζητήθηκαν τα επιμύθιά τους και αφού καταγράφηκαν ζητήθηκε από τους

μαθητές των δύο τελευταίων τάξεων του Δημοτικού να γράψουν τις δικές τους ιστορίες, με δικό τους τίτλο, αλλά με το επιμύθιο των μύθων που ασχολήθηκαν και μελέτησαν.

Η γραφή γαληνεύει το νου και τονώνει την ψυχή και οι μύθοι του Αισώπου συμβάλλουν σε αυτό διότι είναι γνωστοί στα παιδιά, έχουν συγκεκριμένο ύφος και δομή, χαρούμενη διάθεση, είναι σύντομοι, και ουσιαστικοί και με τη ανάγνωσή τους βοηθούν τους μαθητές να μπουν στη θέση του άλλου και να εξωτερικεύσουν τον δημιουργικό τους χαρακτήρα επινοώντας τις δικές τους ιστορίες.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

1. Παιδική Λογοτεχνία

Με τον όρο Παιδική Λογοτεχνία εννοούμε το σύνολο των κειμένων, πεζών και ποιητικών, τα οποία είναι αισθητικώς δικαιωμένα και είναι σε θέση να φέρουν το παιδί πιο κοντά στο φαινόμενο της τέχνης και ειδικότερα της λογοτεχνίας. Τα έργα αυτά λογοτεχνικά έργα απευθύνονται, άμεσα ή έμμεσα, στις αισθητικές απαιτήσεις και τα ενδιαφέροντα της νηπιακής, παιδικής και εφηβικής ηλικίας και ανταποκρίνονται στο αντιληπτικό, γλωσσικό, και συναισθηματικό τους επίπεδο. (Αναγνωστόπουλος, Δ.Β.& Δελώνης, Α.1988).

Το μάθημα της λογοτεχνίας στο Δημοτικό, σύμφωνα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) (ΦΕΚ 303B/13-03-2003), εντάσσεται στο μάθημα της γλώσσας και υποστηρίζεται από το αντίστοιχο σχολικό εγχειρίδιο με τίτλο «Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων». Τα κείμενα της παιδικής λογοτεχνίας, είναι αφηγηματικά κείμενα που με την εικόνα τους και τη ιστορικότητά τους, δίνουν απαντήσεις ως προς τον τρόπο που μπορεί ένα παιδί να κατανοήσει την κοινωνία που ζει.

Τα λογοτεχνικά αποσπάσματα που οφείλει ο μαθητής να μελετήσει και να απαντήσει σε ερωτήσεις, στερούν από τον μαθητή την αγάπη του για την ανάγνωση και τη συναισθηματική ευχαρίστηση. Ανάλογα κείμενα με προτεινόμενα θέματα για κάθε ενότητα υπάρχουν και στο Ανθολόγιο, το οποίο βρίσκεται στην ευχέρεια τους εκπαιδευτικού, σύμφωνα με τα Δ.Ε.Π.Π.Σ και Α.Π.Σ, να μελετηθούν. Συνεπώς η Λογοτεχνία στο σχολείο δεν έχει την πρέπουσα αντιμετώπιση για να προσελκύσει το ενδιαφέρον του μαθητή. Πριν το 1975 η λογοτεχνία είχε θέση αποκλειστικά στο βιβλίο «Η Γλώσσα μου» και στα «Αλφαβητάρια» (Παπαμανώλης Κ. 2007: 63-72) και στόχος του σχολείου ήταν η ανάγνωση και γραφή των μαθητών μέσα από λογοτεχνικά κείμενα, το 1970 προστέθηκε και η σημασιολογία των λέξεων ενός κειμένου, το 1980 παρουσιάζεται ως γλωσσικό φαινόμενο για να γίνει κατανοητή η δομή και η τυπολογία της γλώσσας και στη δεκαετία του 1990 δίνεται έμφαση στην κοινωνικοπολιτιστική φύση της λογοτεχνίας μέσα από τη διδασκαλία.(Βικιπαίδεια)

Από τα βασικότερα είδη της Λογοτεχνίας είναι η ποίηση, η πεζογραφία, το θέατρο, το παραμύθι, ο μύθος, δημοτικό τραγούδι, ηθογραφικό διήγημα, ιστορικό μυθιστόρημα, αυτοβιογραφία...

1.1. Η θέση της Λογοτεχνίας και της Δημιουργικής Γραφής στην Α/θμια εκπαίδευση

Με τον όρο «Λογοτεχνία» ορίζονται τα γραπτά και μη προφορικά προϊόντα του έντεχνου λόγου. (ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ. «χ.χ». Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο.

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE%B1>).

Η λογοτεχνία θεωρήθηκε γνωστικό αντικείμενο και εισάχθηκε επίσημα στην εκπαίδευση διαδικασία, πολλά χρόνια μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους. Προβληματισμοί υπήρχαν από την αρχή για το περιεχόμενο και τους στόχους της λογοτεχνίας και γρήγορα δεν άργησε να φανεί η σύγκρουσή της με τη φιλοσοφία και τον τρόπο εφαρμογής της στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η χαρακτηριστική υποκειμενική αξία του κειμένου που ως έργο, πέραν της διαχρονικής αξίας του νοήματός του, εξαρτάται από την εποχή και τα κοινωνικά συμφραζόμενα, αρνείται τις συμβάσεις διδακτικού χαρακτήρα που έχουν καθιερωθεί για τα περισσότερα γνωστικά αντικείμενα στο εκπαιδευτικό σύστημα, προκαλώντας διδακτική αμηχανία. (Καρακίσιος, Α. 2013).

Από τα Αναλυτικά Προγράμματα του 1988 και μετά παρατηρούμε διαφορετική αντιμετώπιση της λογοτεχνίας η οποία τώρα σχετίζεται με τη δημιουργικότητα και τη φιλιαναγνωσία, με χρήση των Τ.Π.Ε. Στα νέα Προγράμματα Σπουδών του 2011, η λογοτεχνία αντιμετωπίζεται θετικότερα και πραγματοποιούνται δραστηριότητες με συγκεκριμένο τρόπο. (Κοντογιαννοπούλου 1991· Κυνηγός 1995· Μακράκης & Κοντογιαννοπούλου 1995). Δυστυχώς όμως οι προσπάθειες να πάρει η λογοτεχνία στο σχολείο τη θέση που της αξίζει, έπεσαν στο κενό. Η ουσία της λογοτεχνίας ως καλλιτεχνικό μάθημα που μπορεί να οδηγήσει τους μαθητές σε συγγραφικές ικανότητες, παραβλέπεται για άλλη μία φορά, γιατί έρχεται σε αντίθεση με τα υπόλοιπα καλλιτεχνικά μαθήματα, όπως ζωγραφική, μουσική, εικαστικά, τα οποία δίνουν άλλες προοπτικές εξέλιξης. Η αδιαφορία στη ουσία της λογοτεχνίας, την υποβιβάζει και την εντάσσει στο μάθημα της γλώσσας. Τα δε λογοτεχνικά κείμενα χρησιμοποιούνται ως βοηθήματα γλωσσικά. Σε όλα τα παραπάνω θα πρέπει να προστεθούν και οι παράγοντες νοοτροπία και οικογένεια: έλλειψη οικογενειακής παράδοσης στην ανάγνωση εξωσχολικών βιβλίων, η νοοτροπία του να είσαι καλός στα μαθήματα του σχολείου για να περάσεις σε μία σχολή, η κυριαρχία της τηλεόρασης και των Η/Υ στη ζωή του νέου, η τάση να θεωρείται χάσιμο χρόνου ο χρόνος που αφιερώνεται στα βιβλία, η απουσία ελεύθερου χρόνου λόγω πολλών καθημερινών δραστηριοτήτων, απωθούν τους μικρούς αναγνώστες από τη λογοτεχνία. Λαμβάνοντας υπόψη το ρόλο του δασκάλου ως εμπνευστή της γόνιμης συναλλαγής (transaction ανάμεσα στο παιδί – αναγνώστη και το κείμενο, και το γεγονός ότι η

κατασκευή του νοήματος καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο με τον οποίο τα προσωπικά συναισθήματα και οι σκέψεις ανταποκρίνονται στα λεκτικά ερεθίσματα (Rosenblatt, 1970), είναι φανερό ότι μια διαφορετική ηθική της διδασκαλίας της λογοτεχνίας σε σχέση με τα υπόλοιπα κλασικά μαθήματα, κρίνεται αναγκαία.

Δημιουργική Γραφή: Η έννοια της δημιουργικότητας είναι η ικανότητα κάποιου να δημιουργεί κάτι. Συνδέεται με τη γραφή και τα νέα δημιουργήματα που μπορούν να κατασκευαστούν μετά από μελέτη, φαντασία, επινόηση και προσπάθεια. Η γραφή είναι δημιουργική όταν είναι πρωτότυπη, καινοτόμα παράγει ιδέες και νέες τάσεις, καταθέτει εμπειρίες, σχεδιάζει, συνθέτει και παρουσιάζει έργο. Επίσης η γραφή στο Δημοτικό είναι δημιουργική, όταν συμβαδίζει με την ανάγνωση. Σύμφωνα με τον Guilbord η δημιουργικότητα θεωρείται ως η γενική ικανότητα η οποία υπάρχει σε όλους τους ανθρώπους και εκδηλώνεται με εφευρετικότητα, σύνθεση και σχεδιασμό.(Guilbord 1967).

Γραφή και Λογοτεχνία σε παράλληλους δρόμους, κυρίως στις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού, δίνουν κίνητρα και ερεθίσματα, ακονίζουν τη σκέψη και το μυαλό, δίνουν έμπνευση και το μάθημα του «γραπτού λόγου» γίνεται ευχάριστο και δημιουργικό για τους μαθητές. Η διδασκαλία των λογοτεχνικών κειμένων θα πρέπει να αποσυνδέεται από τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος, γιατί τα λογοτεχνικά κείμενα δεν αποτελούν τα μοναδικά ή τα καταλληλότερα πρότυπα γλωσσικής έκφρασης. Προτείνεται με έμφαση στην εκπαιδευτική διαδικασία η ανάγνωση βιβλίων και οι βιβλιοπαρουσιάσεις με παιγνιώδεις δραστηριότητες, η σύνδεση των βιβλίων με σύνδεση της επικαιρότητας, σύνδεση της ανάγνωσης με άλλες τέχνες, όπως θέατρο, μουσική, ζωγραφική, ποίηση. Καθιερώνεται επίσης ώρα ελεύθερης ανάγνωσης. (Αποστολίδου, Β., Καπλάνη, Β. & Χοντολίδου, Ε.2000).

Για τη συγγραφή ενός κειμενικού είδους η πρώτη ενέργεια του μαθητή είναι να έχει μελετήσει Λογοτεχνία και ανάλογα κείμενα με το ίδιο ύφος και την ίδια δομή και τεχνοτροπία. Με τη βοήθεια της φαντασίας, της γνώσης, της εμπειρίας, της επινόησης, της εξοικείωσης με το θέμα που θα ασχοληθεί, της ταύτισης και της μίμησης ο μαθητής περνάει στην δεύτερη φάση, εκείνης της συγγραφής και δημιουργεί αξιόλογα έργα με πλούσιο λεξιλόγιο και φρέσκιες ιδέες, ενισχύοντας παράλληλα τη διάθεσή του για γραφή. Το τρίτο στάδιο, αυτό μετά τη συγγραφή είναι να παρουσιάσει το έργο του στους συμμαθητές του και να ακολουθήσει συζήτηση. Ο εκπαιδευτικός έχει το ρόλο του καθοδηγητή και εμπυχωτή. Δίνει ερεθίσματα, λύνει απορίες, ενθαρρύνει και σέβεται την αδεξιότητα των μαθητών στα αμήχανα βήματα της συγγραφής τους. Πολύ σωστή λοιπόν και η άποψη του Γκρέμμινγκερ, ότι «Το διάβασμα αποτελεί μία ειδική μορφή βοήθειας για τη ζωή του ανθρώπου». Διάβασμα και γραφή, αλληλένδετες σχέσεις με στόχο την ολοκλήρωση και εξέλιξη του νέου ατόμου.

Η συμβολή της Δημιουργικής Γραφής και της Λογοτεχνίας στην εκπαίδευση, καθώς και η σύνδεσή τους, υπηρετεί πολλούς στόχους και μόνο θετικά αποτελέσματα για την εκπαιδευτική κοινότητα, θα μπορούσε να έχει:

- Εδραιώνεται η σχέση του παιδιού με τη λογοτεχνία
- Αναπτύσσεται η φιλιαναγνωσία και η δεξιότητα αφήγησης
- Θεωρείται μέσο επικοινωνίας με τη νέα γνώση
- Γίνεται κατανοητό το περιβάλλον και η σχέσης με τις πολιτιστικές αξίες της εποχής
- Αποκτάται διαπολιτισμικής συνείδησης
- Διαμορφώνονται στάσεις και αντιλήψεις ζωής με επιχειρηματικότητα
- Οι μαθητές γίνονται επαρκέστεροι αναγνώστες και αποκτούν αναγνωστικά κριτήρια
- Εκφράζουν αιτιολογημένα τις προσωπικές τους απόψεις
- Γνωρίζουν τις τεχνικές του γραψίματος, εξοικειώνονται με αυτή, βιώνοντας τη γλώσσα και τη δομή της καθώς και τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα
- Γίνονται κατανοητές έννοιες σύμφυτες με τη Δημιουργική Γραφή, τη Λογοτεχνία και αναπτύσσεται η συγγραφική επινοητικότητα.
- Ενισχύεται η διάθεση για γραφή
- Ένα εμπνευσμένο κείμενο γίνεται αποδεκτό με ενθουσιασμό και ο μαθητής απολαμβάνει τη θετική υποδοχή
- Αναγνωρίζεται η δύναμη των λέξεων
- Αναπτύσσεται αφηγηματική ικανότητα και σκέψη με ορθό λόγο και εικόνα
- Εμπλουτίζεται ο λόγος, κινείται η φαντασία
- Ενισχύεται η δημιουργικότητα και αξιοποιείται δημιουργικά ο χρόνος
- Ενδυναμώνεται η συναισθηματική απελευθέρωση
- Εκφράζονται εμπειρίες σε συνδυασμό με γεγονότα
- Γυμνάζεται ο νους και η καρδιά αποκτώντας σφαιρική εικόνα για το θέμα
- Ωριμάζει, κοινωνικοποιείται και ανεξαρτητοποιείται ο νέος αναγνώστης
- Διαμορφώνεται ο χαρακτήρας μέσω ψυχολογικών διεργασιών, όπως η ταύτιση και η μίμηση
- Γίνονται γνωστές αξίες, όπως το καλό και το δίκαιο, ο σεβασμός και η αξιοπρέπεια, η αλληλεγγύη και η ανθρωπιά, η φιλαλήθεια και η συνεργασία

- Τονίζεται η ειρήνη, η φιλία, η αγάπη, η δημοκρατία, ο διάλογος, και η ελευθερία του ατόμου
- Θετικό αντίκτυπο στο παιδί απομακρύνοντας το φόβο, τους περιορισμούς, τη δειλία, την ανασφάλεια.
- Οπλίζεται η κρίση, η φαντασία, η βούληση, η ενσυναίσθηση, η ανθρωπιά, η ευαισθησία, μεγαλώνοντας έτσι ισορροπημένες ανθρώπινες προσωπικότητες
- Συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη του νέου ατόμου

Είναι φανερό ότι η Λογοτεχνία και η Δημιουργική Γραφή, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης και κυρίως στην Α/θμια, αλλάζει τον τρόπο σκέψης των παιδιών, βοηθά στην εξέλιξη της αντίληψη και οξυδέρκειας και ενδυναμώνει την κρίση και την πρωτοβουλία. Είναι σημαντική η αποδοχή της στο σχολείο, γιατί είναι ένα διδακτικό εργαλείο, απαραίτητο και αναγκαίο στην εκπαιδευτική διδασκαλία, γι' αυτό και η αντιμετώπισή της από την πολιτεία θα πρέπει να είναι υπεύθυνη, άμεση και αποτελεσματική.

1.2. Η ιστορία της Δημιουργικής Γραφής

Ο όρος Δημιουργική Γραφή ως επείσακτος επιχειρεί την απόδοση του αγγλοσαξονικού Creative Writing στην ελληνική γλώσσα. Η χρήση και η σημασία του είναι πολλαπλή με αποτέλεσμα να προκαλεί σύγχυση. Η φιλοσοφία των πρακτικών της κινείται στα όρια του εκπαιδευτικού συστήματος. Έτσι, ως ανεξάρτητος επιστημονικός κλάδος ασχολείται με τη συγγραφή. Οι διδάσκαλοί της ισχυρίζονται ότι η Δημιουργική Γραφή αναφέρεται στο γράψιμο που είναι πρωτότυπο, εκφραστικό, αντικομορμιστικό και πολλές φορές εναντιώνεται στην επίσημη Λογοτεχνία. Η ένταξη της Δημιουργικής Γραφής θα μπορούσε να γίνει στους χώρους της Φιλολογίας, της Παιδαγωγικής και στον χώρο της Ψυχολογίας. Η επιστημονική κοινότητα της Ελλάδας πρόσφατα άρχισε να συνειδητοποιεί αυτό το νέο αλλά και συνάμα παλαιό επιστημονικό πεδίο. Έτσι, άρχισαν να την απασχολούν θεμελιώδη ερωτήματα για τη φύση της Δημιουργικής Γραφής. (Βακάλη, Α, Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ.& Κωτόπουλος, Τ. 2013).

Πολλοί θεωρητικοί πιστεύουν ότι η δημιουργικότητα είναι παρούσα σε όλους τους ανθρώπους και ειδικά στα παιδιά και κάποια στιγμή θα αναδυθεί αυθόρμητα, εκτός εάν παρεμποδιστεί και ανασταλεί (Cropley, 2000). Ο Maslow (1968) κάνει λόγο για δύο είδη δημιουργικότητας. Η μία στηρίζεται σε ορισμένα άτομα τα οποία αποκαλούμε ιδιοφυίες, ενώ η άλλη αποτελεί

χαρακτηριστικό κάθε ανθρώπου και αντανακλά μία βαθύτερη ψυχολογική του ανάγκη. «Το σωστό γράψιμο προϋποθέτει ότι έχουμε πλήρη συναίσθηση και του προφορικού και του γραπτού λόγου. Μπορούμε στη συνέχεια να αποκομίσουμε οφέλη απ' τους δύο κώδικες χωριστά ή καλύτερα μαζί, με τέτοιον τρόπο ώστε αυτά τα οφέλη να είναι συμπληρωματικά». Timbal-Duclaux, L. (1996).

Η Δημιουργική Γραφή έχει ως αφηγήτρια της την Αθήνα και τον Αριστοτέλη, ωστόσο οι ρίζες της εντοπίζονται πολύ πριν από αυτόν καθώς το έργο του Ποιητική αποτελεί έναν ερμηνευτικό απολογισμό των δημιουργικών πρακτικών που μελέτησε ο μεγάλος φιλόσοφος και είχαν ήδη αρκετά χρόνια εφαρμογής. Ουσιαστικά ο Αριστοτέλης προτείνει στους μαθητές του τρόπους αναζήτησης καθώς και τα μέσα με τα οποία θα πετύχουν το αποτέλεσμα στο οποίο πρέπει να στοχεύουν τα ποιητικά τους δράματα, ενώ παράλληλα και τα στοιχεία αυτά που πρέπει να αποφευχθούν στη διαδικασία σύνθεσης των κειμένων. Συνάμα τονίζει το πώς η επίτευξη των στόχων μπορεί να καθορίσει και τη μορφή του δραματικού κειμένου καθώς και τις ελλείψεις που μπορούν να οδηγήσουν σε μια αποτυχία. (Κωτόπουλος, Τ.Η.,(2012), Η «νομιμοποίηση» της Δημιουργικής Γραφής, Ηλεκτρονικό περ. Κείμενα, 15. Αναρτήθηκε στις 21/05/2019, από:

http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=257:15-%20kotopoulos&catid=59:tefxos15&Itemid=95).

Γύρω στα τέλη του 19ου αιώνα επιχειρείται για πρώτη φορά να διδαχθεί η συγγραφή είτε μέσω εγχειριδίων που πρόσφεραν οδηγίες είτε μέσω της κριτικής των χειρογράφων των εργαστηρίων. Ωστόσο, η ύπαρξη της Δημιουργικής Γραφής ως επιστημονικού κλάδου ξεκινά το 1939 με την ίδρυση του Iowa Writer's Workshop, αν και είχαν προηγηθεί κι άλλα εργαστήρια με σημαντικότερο το «47 Workshop» στο Harvard από τον George Baker (1906-1925). Βασική θέση του εργαστηρίου ήταν πως «η συγγραφή δεν μπορεί να διδαχτεί, αλλά ότι το ταλέντο μπορεί να αναπτυχθεί». (Dawson, P. 2005). Η Δημιουργική Γραφή σήμερα έχει μια πολύ σημαντική διεθνή παρουσία με ολοένα και περισσότερα πανεπιστήμια να την υποδέχονται στους κόλπους τους ως διδακτικό αντικείμενο. Στην Ελλάδα το πρώτο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Δημιουργικής Γραφής, στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, λειτουργεί από το Ακαδημαϊκό έτος 2008-2009, με έδρα τη Φλώρινα και με πρώτο Διευθυντή Σπουδών τον αείμνηστο ποιητή και πανεπιστημιακό Μίμη Σουλιώτη. Το στοιχείο εκείνο που διαφοροποιεί τη Δημιουργική Γραφή από τα υπόλοιπα επιστημονικά αντικείμενα και τη διδασκαλία τους στα Πανεπιστήμια είναι ότι αναφέρεται σε «μια δραστηριότητα ή σε ένα σύνολο δράσεων ενώ παράλληλα εγκολπώνει ένα στοχασμό τόσο της δραστηριότητας, όσο και του παραγόμενου αποτελέσματος». (Παναγιωτίδης, Γ.2019). Όμως,

παρά την κατακόρυφη αύξηση της δημοτικότητάς της, και του ενδιαφέροντος που εκδηλώνεται γι' αυτήν, δεν απουσιάζουν από την ακαδημαϊκή κοινότητα αντιλήψεις που πλαισιώνουν έναν παλαιομοδίτικο σκεπτικισμό. Αφορούν κυρίως τη «νομιμοποίησή» της ως επιστημονικού κλάδου και περιστρέφονται γύρω από την απλουστευτική πολεμική που αποκρυσταλλώνεται στο ερώτημα: μπορεί να διδαχθεί η «γραφή»; και το συνακόλουθό του: πρέπει να διδάσκεται; Ένας τέτοιος όμως προβληματισμός συνεχίζει ουσιαστικά τη δημόσια συζήτηση γύρω από τη λογοτεχνία που ξεκινά από την αρχαιότητα. Φυσικό ταλέντο ή καλλιεργημένη δεξιότητα; Ή και τα δύο; Οι εντάσεις που αποτυπώνονται για την κοινωνική πρακτική της Δ.Γ αλλά και οι φοβίες μιας αποικιακής πολιτικής από το πανεπιστημιακό κατεστημένο, το οποίο φιλοδοξεί να κυριαρχήσει στην λογοτεχνική παραγωγή, δεν ευσταθούν, χωρίς φυσικά να μπορούν να αποκλειστούν μεμονωμένες περιπτώσεις με ανάλογες επιδιώξεις. Πρόκειται ουσιαστικά για τον παραδοσιακό ανταγωνισμό μεταξύ των συγγραφέων και των κριτικών που διαιωνίζει έναν πνευματικό και θεωρητικό διαχωρισμό μεταξύ της δημιουργικής πρακτικής του γραψίματος και της κριτικής μελέτης της Λογοτεχνίας. (Dawson, Paul 2005).

Όπως και να 'χει η Δημιουργική Γραφή εντάχθηκε στην κοινωνία μας και στα Ανώτερα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα προσφέροντας θετικά μόνο στοιχεία στην πολύπλευρη ανάπτυξη του ατόμου και θα συνεχίζει να κάνει αισθητή την παρουσία της κερδίζοντας όλο και περισσότερο χώρο, ώσπου ο παραπάνω παραδοσιακός ανταγωνισμός να φθίνει και να μην υπολογίζεται πια.

1.2.1. Η διδασκαλία της Δημιουργικής Γραφής στην Α/θμια Εκπαίδευση

Η συγγραφή δεν είναι ζωή, αλλά νομίζω μερικές φορές μπορεί να γίνει ένας τρόπος για να επιστρέψεις στη ζωή, (King, Stephen. 2006), αναφέρει χαρακτηριστικά ο Stephen King. Σε μια πρώτη ανάλυση των συνθετικών λέξεων του όρου "Δημιουργική Γραφή", παρατηρούμε ως πρώτο συνθετικό την λέξη δημιουργία, μέσα από την οποία προβάλλεται η έννοια της δημιουργικότητας και σαν δεύτερο συνθετικό την λέξη γραφή από την οποία απορρέει ο γραπτός λόγος. Επομένως χρησιμοποιώντας τη δημιουργικότητα ως αφορμή, οι μαθητές είναι σε θέση να αντλήσουν έμπνευση, συνδυαστικά με την ενεργοποίηση της φαντασίας τους προκειμένου να οδηγηθούν στην εύρεση λύσεων. (Ευαγγέλου, Ι. 2011).

Η Δημιουργική Γραφή φέρνει τα παιδιά σε επαφή με το αισθητικό φαινόμενο της τέχνης και την τέχνη της γραφής ειδικότερα. Μία τέχνη ιδιαίτερα πολύπλοκη που απαιτεί κατάλληλους τρόπους επεξεργασίας και παρουσίασης των εμπειριών, των γνώσεων και ιδεών

του ατόμου. Επιτυγχάνεται επίσης η ηθική διαπαιδαγώγηση του παιδιού μέσα από την τέχνη της γραφής. Καλλιεργεί την έκφραση, αναπτύσσει τη συμβολική σχέση, ψυχαγωγεί, προτείνει, προσφέρει ρυθμό και αρμονία. Μέσα από τις έντονες εικόνες ο μαθητής απολαμβάνει το κείμενο και οξύνει τη φαντασία του, αποφορτίζεται ψυχικά. Είναι σημαντικό λοιπόν η συγγραφή να είναι κύριο μέλημα στη διαδικασία της εκπαίδευσης του παιδιού. Η ανάγνωση και η γραφή συμβάλλουν στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του νέου, στην ανάταση της ψυχής και του νου. Μύθος, φαντασία, λόγος, έμπνευση και γραφή διαπλέκονται και συνθέτουν ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο το παιδί ανακαλύπτει την τέχνη της γραφής και επιχειρεί να τη μιμηθεί. Μέσα από τη μίμηση καλλιεργεί την αυτενέργεια ικανοποιεί τα αισθητηριακά του κέντρα προκαλώντας το ενδιαφέρον για περισσότερο διάβασμα και ενασχόληση με τη γραφή.

Η Δημιουργική Γραφή είναι μία τέχνη που διδάσκεται. Είναι μία πολύπλοκη διαδικασία, μία επικοινωνία ανάμεσα στον συγγραφέα, στο κείμενο και στον αναγνώστη, μία ελεύθερη έκφραση με κίνητρο την ευχαρίστηση και ικανοποίηση. Με την ελεύθερη συμμετοχή το νέο άτομο αντιλαμβάνεται το σχεδιασμό και τη στρατηγική παραγωγής κειμένου και δημιουργεί. Η επινόηση, η εφευρετικότητα, η φαντασία, η μελέτη ενεργοποιούν το μαθητή στη δημιουργία. Κατανοεί τη δομή του κειμένου από την ανάλυση και εξήγηση του κειμένου που μελετά και δεν παραμένει στην απλή παράθεση γεγονότων επαναλαμβάνοντας το ίδιο λεξιλόγιο. Η Δημιουργική Γραφή δίνει την ευχέρεια στους μαθητές να βελτιωθούν στον γραπτό τους λόγο, βελτιώνοντας παράλληλα την ορθογραφία και τα γραμματικά φαινόμενα. Το γλωσσικό περιβάλλον και ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνεται τη διαδικασία της συγγραφής, καθώς και τα νέα τεχνολογικά μέσα, με την γρήγορη και πληθώρα των πληροφοριών, αποτελούν τροχοπέδη στην εξέλιξη της γραφής. Το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει να προσφέρει ευκαιρίες, ώστε οι μαθητές να βελτιώσουν την προφορική και γραπτή τους έκφραση. Στο μάθημα της «γλώσσας» να υπάρχει σύνδεση των κειμένων με τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, καθώς και με τις ασκήσεις και να είναι έτσι δομημένες ώστε να μην οξύνουν τις αδυναμίες των μαθητών στο λόγο. Η Δημιουργική γραφή στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι αναγκαία. Ο μαθητής εκφράζει τα συναισθήματά του, τις προσωπικές του στάσεις και αξίες, μαθαίνει τις απόψεις των συμμαθητών του, μιμείται, ταυτίζεται και γράφει με μία κριτική οπτική και σκέψη. Ανακαλύπτει τις κρυμμένες δυνατότητές του και το προσωπικό του ύφος στη συγγραφή και αναπτύσσει την αυτοπεποίθησή του δημιουργώντας έτσι με τη γνώση, την επινόηση και τη φαντασία νέους κόσμους. Σύμφωνα με τον Κωτόπουλο Κωτόπουλος, Τ. (2013). Η νομιμοποίηση της δημιουργικής γραφής. Ηλεκτρονικό περιοδικό Κείμενα(15. Ανακτήθηκε στις 24/12/2019 από:

http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=257:15-kotopoulos&catid=59:tefxos15&Itemid=95), η δημιουργική γραφή δεν πρέπει να αποτελεί «συνώνυμο» της λογοτεχνίας, αλλά «συνιστά ένα σώμα γνώσεων και ένα σύνολο εκπαιδευτικών τεχνικών που μεταδίδουν αυτή τη γνώση και δίνουν στη γραφή κοινωνικό ρόλο απομακρύνοντας την από τη ενίοτε στεία λογική της μοναχικής και βασανιστικής διαδικασίας». Δεν μπορεί να ενταχθεί στις φιλολογικές σπουδές η Δημιουργική Γραφή, γιατί αυτές εστιάζουν στη δομή του κειμένου, ενώ η πρώτη εστιάζει στην πράξη της δημιουργίας του κειμένου και της ελεύθερης έκφρασης της προσωπικότητας του ατόμου γραπτά. Το σίγουρο είναι ότι η Δημιουργική Γραφή μπορεί να αποτελέσει ένα ακόμη σημαντικό εργαλείο στα χέρια του εκπαιδευτικού, ώστε μέσω αυτού να καταφέρει να εμπλουτίσει το μάθημα του, να κερδίσει τους μαθητές, να τους δημιουργήσει την επιθυμία να γράψουν αλλά και να προσλάβουν με έναν διαφορετικό τρόπο το λογοτεχνικό κείμενο. (Νικολαΐδου, Σ. 2015).

Δεν είναι μάθημα η Δημιουργική Γραφή, ούτε μπορεί να ενταχθεί στο μάθημα της «γλώσσας», παρόλο που μπορεί να δράσει υποστηρικτικά σε πολλά γνωστικά αντικείμενα, αλλά ένα παιχνίδι που οργανώνει τη σκέψη και την έκφραση. Οδηγεί το μαθητή στην επιθυμία να γράψει. Είναι απαραίτητο λοιπόν η Δημιουργική Γραφή να λάβει τη θέση που της αναλογεί, ώστε μέσω της ανάγνωσης, της μελέτης και της συγγραφής, να στοχεύσει στην βελτίωση του λόγου, στην αναζήτηση ποιοτικής έκφρασης του μαθητή και στην πολύπλευρη ανάπτυξή του.

1.3. Μοντέλα αναφοράς και σύγκρισης γραπτού λόγου

Ως μοντέλο αναφοράς για να συγκρίνουμε τον γραπτό λόγο είναι ο τρόπος ομιλίας και προσέγγισης του προφορικού λόγου των μορφωμένων ανθρώπων. Στον γραπτό λόγο γίνεται σύγκριση με τα έγκριτα περιοδικά και εφημερίδες που κυκλοφορούν παίρνοντας υπόψη πάντα τις κοινωνικοπολιτιστικές επιρροές του περιβάλλοντος. Τα λεξικά και η ελληνική γραμματική είναι επίσης ένα μοντέλο αναφοράς για σύγκριση.

Ο μύθος ως κειμενικό είδος και ως μέρος της ελληνικής λογοτεχνίας και λαογραφίας είναι ένα απαραίτητο εργαλείο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία και να αποτελέσει έναυσμα για την παραγωγή γραπτού λόγου μέσω της ταύτισης και της μίμησης. Η απαραίτητη γνώση παραγωγής γραπτού λόγου, δεν μένει μόνο στο χώρο του σχολείου, αλλά είναι σημαντική και απαραίτητη στην καθημερινή ζωή του ατόμου, στην εξέλιξή τους και στις δράσεις του.

Το μοντέλο που προτάθηκε πρώτο και έχει επηρεάσει σημαντικά την έρευνα για την παραγωγή του γραπτού λόγου, είναι το κοινωνικο-γνωστικό μοντέλο των Flower και Hayes (1981). Οι ερευνητές οργάνωσαν τα ευρήματά τους σε τέσσερα βασικά σημεία:

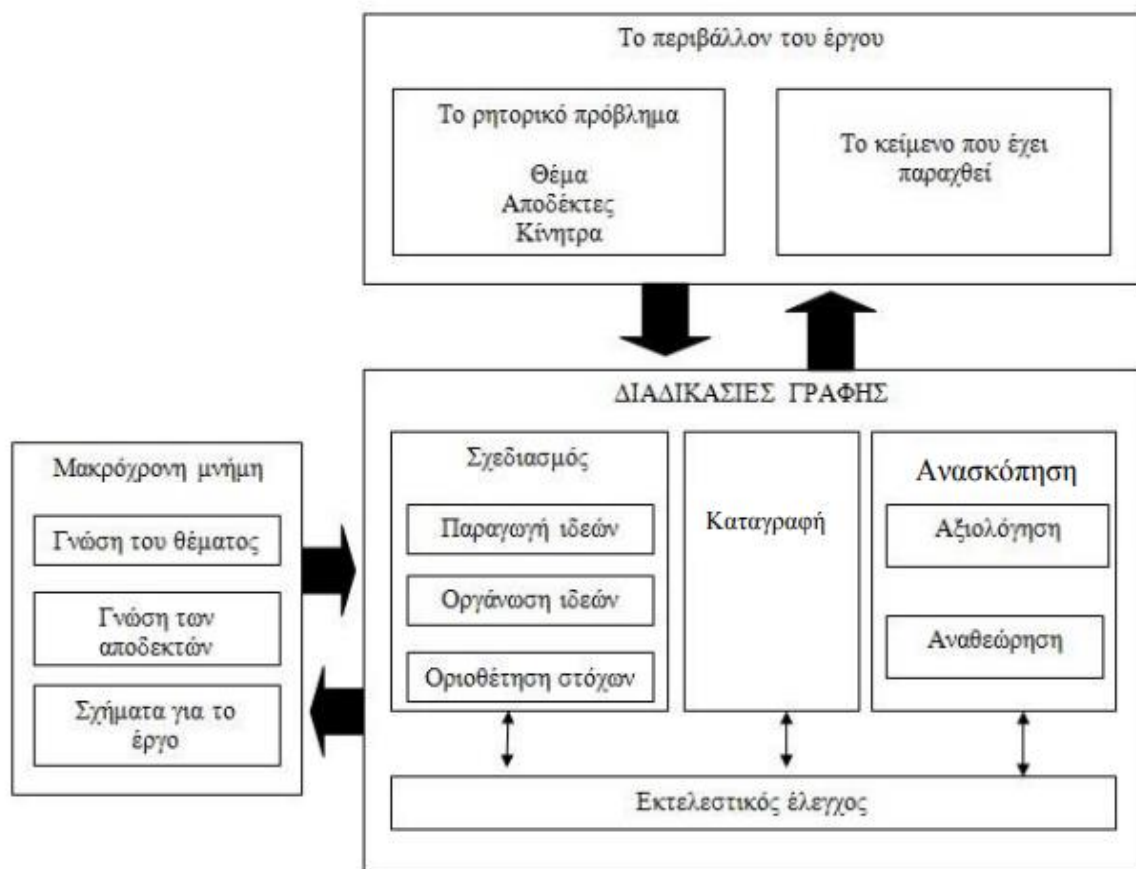
1. Η διαδικασία παραγωγής γραπτού λόγου είναι μια σειρά από ξεχωριστές νοητικές διαδικασίες, τις οποίες οι συγγραφείς ενορχηστρώνουν ή οργανώνουν κατά τη διάρκεια της σύνθεσης.
2. Αυτές οι διαδικασίες έχουν μια ιεραρχική και βαθιά ενσωματωμένη οργάνωση, μέσα στην οποία οποιαδήποτε δεδομένη διαδικασία μπορεί να ενσωματωθεί σε μια άλλη.
3. Η σύνθεση από μόνη της είναι μια νοητική διαδικασία υποκινούμενη από στόχους, καθοδηγούμενη από τους προσωπικούς στόχους που θέτει ο συγγραφέας.
4. Οι συγγραφείς δημιουργούν τους δικούς τους στόχους με δύο τρόπους: δημιουργώντας και υψηλού επιπέδου στόχους και επιμέρους στόχους και επιπλέον, κατά διαστήματα, αλλάζοντας τους βασικούς στόχους ή ακόμα και θέτοντας εντελώς νέους, που βασίζονται στις γνώσεις που αποκόμισαν κατά τη διάρκεια της γραφής (Flower & Hayes, 1981: 366).

Το μοντέλο, λοιπόν, που πρότειναν οι Flower και Hayes είναι ένα μη γραμμικό μοντέλο και χωρίζεται σε τρία βασικά μέρη:

- 1) το περιβάλλον (task environment),
- 2) τη μακρόχρονη μνήμη (long-term memory)
- 3) τις γραπτές διαδικασίες (writing processes), όπως φαίνεται στο Σχήμα 1.1.

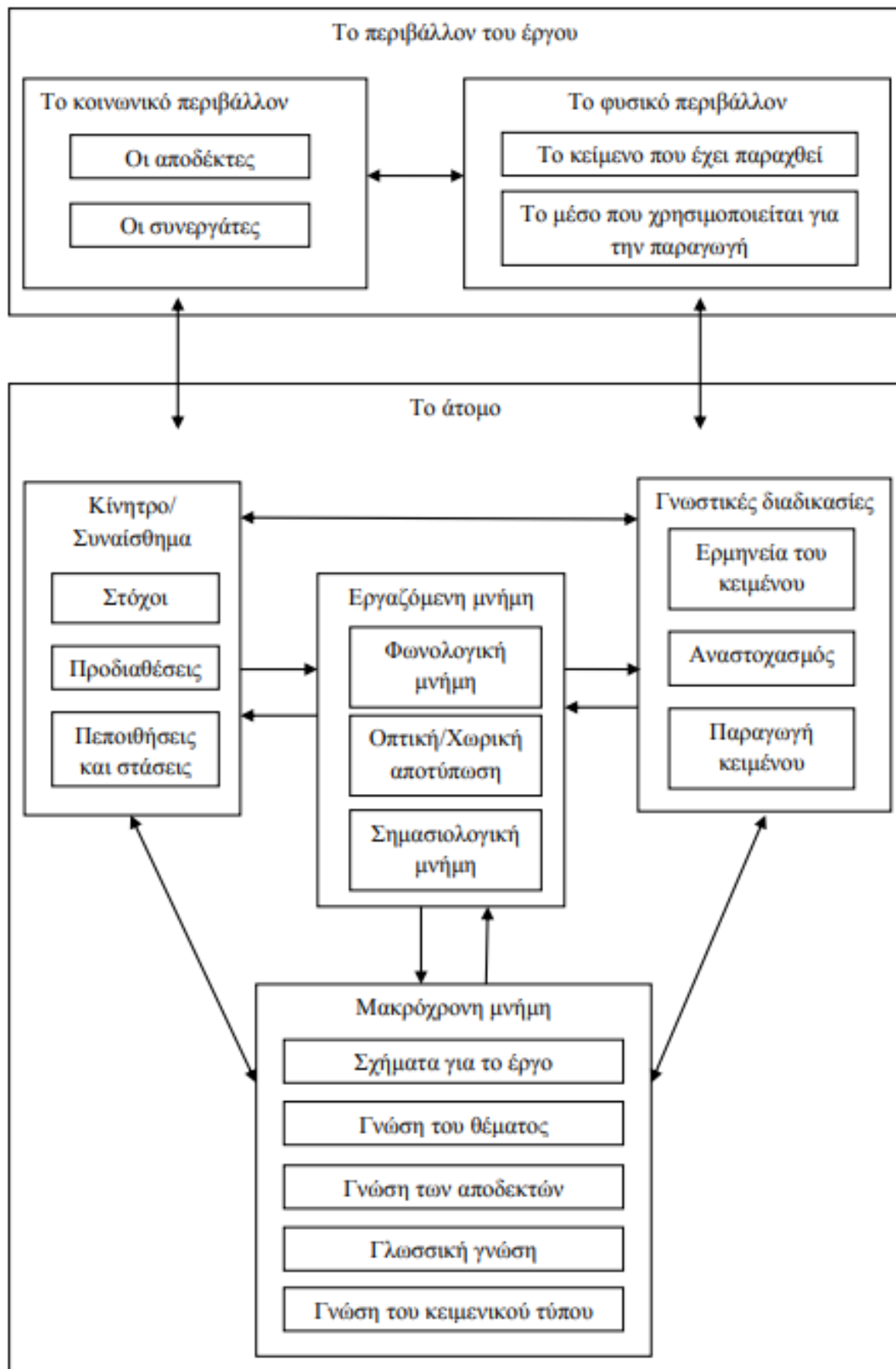
Πιο συγκεκριμένα, το περιβάλλον περιλαμβάνει όλα εκείνα τα εξωτερικά στοιχεία, όπως είναι οι λόγοι για τους οποίους συντάσσεται το κείμενο (θέμα, ακροατήριο, κίνητρα), αλλά και το ίδιο το κείμενο που έχει παραχθεί μέχρι τότε. Στη μακρόχρονη μνήμη είναι αποθηκευμένες γνώσεις όχι μόνο σχετικά με το θέμα, αλλά και γνώσεις που αφορούν το ακροατήριο και γνώσεις σχετικά με άλλα σχεδιαγράμματα. Τέλος, το τρίτο μέρος του μοντέλου περιλαμβάνει όλες εκείνες τις γνωστικές διεργασίες που συμβαίνουν κατά τη γραπτή παραγωγή, δηλαδή τον Σχεδιασμό (Planning), τη Μεταφορά (Translating) και την Αναθεώρηση (Reviewing), που βρίσκονται όλα υπό τον Εκτελεστικό Έλεγχο (The monitor) (Hayes & Flower, 1981).

Σχήμα 1.1: Τα συστατικά μέρη του μοντέλου των Flower και Hayes (1981)

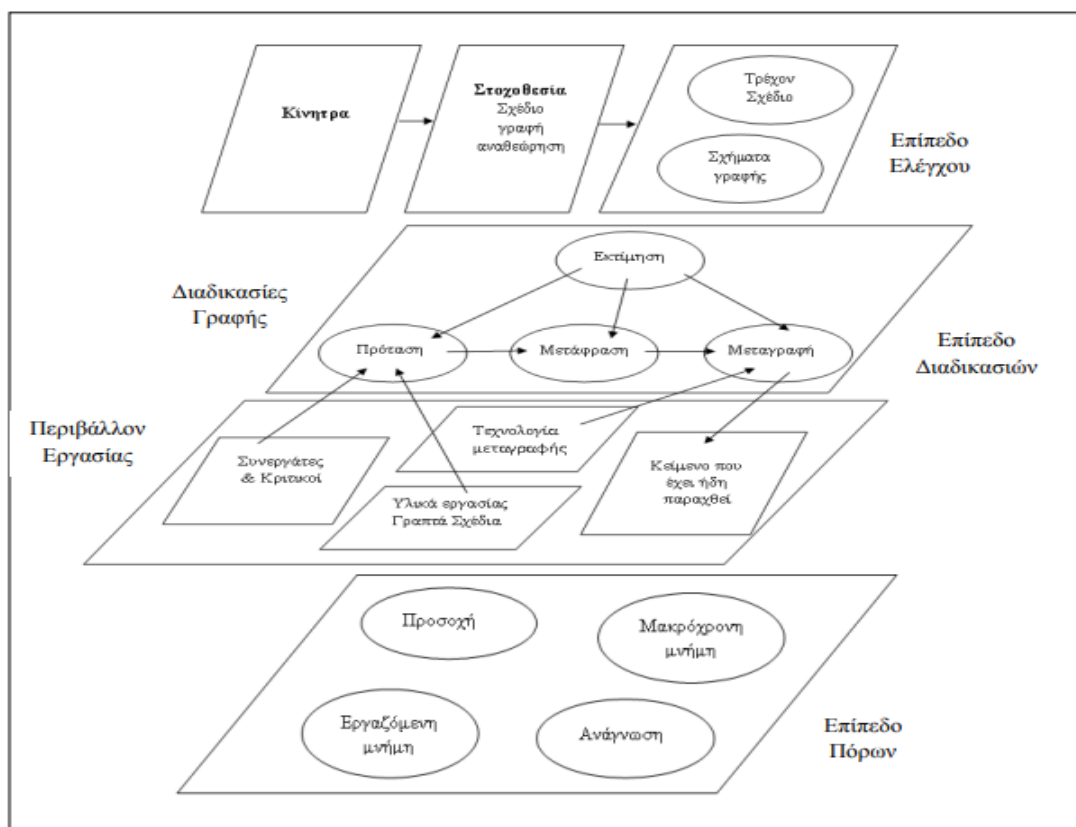
Στο παραπάνω μοντέλο ασκήθηκε κριτική από πολλούς ερευνητές. Η κριτική αυτή οδήγησε τον Hayes (1996) να προχωρήσει σε αναθεώρηση του μοντέλου ξεχωριστά από τη Flower (Σχήμα 1.2). Προσπαθώντας να απαντήσει στα διάφορα ερωτήματα σχετικά με την παραγωγή γραπτού λόγου, πρότεινε ένα νέο μοντέλο, λαμβάνοντας υπόψη τα νέα ερευνητικά δεδομένα. Αυτό φανερώνει και τη δυνατότητα των γνωσιακών προσεγγίσεων «να ενσωματώνουν και να αξιοποιούν νέα ερευνητικά δεδομένα και συνεχώς να εξελίσσονται» (Σπαντιδάκης, 2010: 54). Το νέο μοντέλο αυτό δεν χαρακτηρίζεται απλά ως γνωσιακό μοντέλο, αλλά ως ένα κοινωνικό-γνωστικό μοντέλο ή μοντέλο του ατόμου περιβάλλοντος. Δεν περιγράφει απλά τις γνωστικές διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα κατά την παραγωγή γραπτού λόγου, αλλά δίνει έμφαση στην επίδραση του ατόμου με το περιβάλλον και στο πώς σχετίζεται αυτό με την παραγωγή γραπτού λόγου. Έτσι, το μοντέλο αυτό αποτελείται από δύο βασικά μέρη: το περιβάλλον του έργου και το άτομο (Σπαντιδάκης, 2010).

Σχήμα 1.2: Τα συστατικά μέρη που περιλαμβάνονται στο αναθεωρημένο μοντέλο του Hayes (1996)

Ο Hayes το 2012, πρότεινε μια αναθεώρηση του αρχικού του μοντέλου (1980) με σημαντικές αλλαγές. Όπως φαίνεται και στο Σχήμα 1.3, υπάρχουν τρία διαφορετικά επίπεδα: το επίπεδο ελέγχου, το επίπεδο διαδικασίας και το επίπεδο πόρων. Στο επίπεδο ελέγχου περιλαμβάνονται τα *κίνητρα* που οδηγούν στην παραγωγή του κειμένου, οι *στόχοι* που θέτει ο συγγραφέας-συντάκτης του κειμένου και το *πλάνο γραφής* που δημιουργείται. Στο επίπεδο διαδικασίας περιλαμβάνονται το *περιβάλλον εργασίας* και η *διαδικασία γραφής*. Οι διαδικασίες γραφής είναι η πρόταση (proposer), η μετάφραση (translator) και η μεταγραφή (transcriber), καθώς και η εκτίμηση (evaluator) που ελέγχει όλες τις άλλες διαδικασίες. Ο συγγραφέας λαμβάνοντας υπόψη τους συνεργάτες και κριτικούς μεταφέρει στο χαρτί, χρησιμοποιώντας κάποιο μέσο (μολύβι, πληκτρολόγιο) μεταγράφοντας τις ιδέες που έχουν μεταφραστεί σε γλωσσικό κώδικα. Το επίπεδο των πόρων αποτελούν *γνωστικές λειτουργίες*, η *μακρόχρονη και εργαζόμενη μνήμη*, η *προσοχή* και η *ανάγνωση* του κειμένου που έχει ήδη παραχθεί. Γίνεται αντιληπτό ότι στοιχεία όπως η διάκριση ανάμεσα στον συγγραφέα, το περιβάλλον εργασίας και τη μακρόχρονη μνήμη, η διαφοροποίηση των διαδικασιών που πραγματοποιούνται κατά τη γραπτή παραγωγή και η σημασία του κειμένου που έχει ήδη παραχθεί αποτελούν ιδέες που συμπεριλαμβάνονται και στο νέο αυτό μοντέλο για τη γραφή (Hayes, 2012).

Σχήμα 1.3: Το τελευταία διαμορφωμένο μοντέλο παραγωγής γραπτού λόγου από τον Hayes (2012)

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι το νέο μοντέλο του 2012 του Hayes το οποίο στηρίχθηκε στο μοντέλο του 1981, είναι το πιο πλήρες όσον αφορά τα γνωστικά στοιχεία που είναι απαραίτητα και διέπουν την παραγωγή του γραπτού λόγου. Το **κίνητρο**, θεωρεί ο Hayes είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για να ασχοληθεί κανείς με το γραπτό λόγο, ακολουθούν άλλοι εξίσου σημαντικοί παράγοντες όπως οι **στόχοι** που θέτουν οι συγγραφείς για τα κείμενά τους και τα χαρακτηριστικά που εκείνο θα έχει, το **πλάνο γραφής**, το **περιβάλλον εργασίας**, η **διαδικασία γραφής**, οι **γνωστικές λειτουργίες**, η **μνήμη**, η **προσοχή** και η **ανάγνωση**. (Hayes, 2012).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2. Ο μύθος ως κειμενικό είδος

«Ο φίλος της σοφίας είναι επίσης φίλος του μύθου» μας λέει ο Αριστοτέλης για τους μύθους, που αποδεικνύει τη σπουδαιότητά τους. Ο Πλάτωνας επίσης γνώριζε ποιες πνευματικές εμπειρίες συμβάλλουν στην πραγματική ανθρώπινη υπόσταση. Πρότεινε η παιδεία των μελλοντικών μελών της ιδανικής πολιτείας του να αρχίζει με την αφήγηση μύθων. Η λέξη «μύθος» σχετίζεται γλωσσικά με τη ρίζα *μν από όπου προέρχονται και οι λέξεις μύω, μυώ, μύστης, μυστήριο κ.λπ. Σύμφωνα με την αρχαία ελληνική έννοια της λέξης, η οποία και επικράτησε, σημαίνει τον «λόγο», την «ομιλία», τη «διήγηση» και αρχικά ερμηνεύονταν ως στοματικός λόγος, ότι δηλαδή λεγόταν προφορικά, από το στόμα. Στη συνέχεια, με το πέρασμα των χρόνων δήλωνε τον αναπτυγμένο και αφηγηματικό λόγο, που είχε ως θέμα του είτε εντυπωσιακές ιστορίες για τους θεούς και τους ήρωες των αρχαίων είτε προέρχονταν από την κοινωνία των ζώων και των ανθρώπων. Στο τέλος, καταλήγει να σημαίνει -σύμφωνα με την αντίληψη που κυριαρχεί σήμερα- μια διήγηση πλαστή, ένα επινόημα της φαντασίας με στοιχεία τις περισσότερες φορές συμβολικά ή και αλληγορικά. (Λουκάτος, Δ. 1992 & Ματσούκας, Ν. 1997).

Ο μύθος ως κειμενικό είδος της αφήγησης είναι ένα σοφό ένδυμα και έξυπνο, ώστε βοηθά το παιδί να γνωρίσει ομαλά τη ζωή, να κατανοήσει τον κόσμο και να δώσει αξία και νόημα στα πράγματα. Ο μύθος διδάσκει συμπεριφορές και ηθική, συμβάλλει στην ανάπτυξη κοινωνικοπολιτιστικών αξιών, αναπτύσσει επίσης τα συναισθήματα του νεαρού ατόμου και το βοηθά να αντιμετωπίσει τους φόβους του. Αποτελεί την πολιτιστική και κοινωνική έκφραση του γραπτού λόγου, των αρχών και αξιών που είναι αποδεκτές από την κοινωνία.

Στην παρούσα έρευνα ως κειμενικό είδος χρησιμοποιήθηκε ο μύθος γιατί είναι απλός, λιτός, ευκολονόητος και κατανοητός από τα παιδιά, προκαλεί το ενδιαφέρον τους και συμβάλλει στην έκφραση των ιδεών τους και των συναισθημάτων τους. Επιπλέον, ο μύθος συγκεντρώνει όλα τα στοιχεία μιας συστηματικής μελέτης στην διαδικασία της μάθησης, διότι ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη της γλωσσικής ικανότητας του μαθητή, του λεξιλογίου, στην επέκταση της γνώσης γύρω από τη δομή της γλώσσας, στη δεξιότητα του προφορικού λόγου, στην αναγνωστική και ακουστική ικανότητα. Δίνονται γνώσεις για τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό μέσω του μύθου και τον παλιό τρόπο ζωής και σκέψης. Οι σύντομες αυτές ιστορίες του μύθου βγαλμένες από την καθημερινότητα, ψυχαγωγούν, διδάσκουν, προβληματίζουν, δίνουν λύσεις. Το κάθε κειμενικό είδος είναι προϊόν του πολιτισμού από όπου προέρχεται, Το ύφος του περιγράφει τον τόπο, τον τρόπο και τον χρόνο της συγκεκριμένης κατάστασης και η

γλώσσα ανταποκρίνεται στα αντίστοιχα στοιχεία της εποχής. Συνεπώς από τα όλα τα κειμενικά ήδη παίρνουμε πληροφορίες για την εποχή που δημιουργήθηκαν και μπορούν να συσχετιστούν με τον γραπτό και προφορικό λόγο. Η χρήση τους ως εργαλεία μάθησης, ως ανάπτυξη δεξιοτήτων, ενδυνάμωση πρωτοβουλίας και δεξιότητας είναι πιθανή στο Δημοτικό σχολείο και αυτό ερευνά η παρούσα εργασία.

2.1. Ιστορική Αναδρομή

Η αφήγηση που αποτελεί τμήμα ευρύτερης μυθικής παράδοσης και η οποία συνδέει με τρόπο σχηματικό, πραγματικά ή φανταστικά γεγονότα ή και τα δύο, προκειμένου να ερμηνεύσει ένα φυσικό φαινόμενο, μία θρησκευτική ή κοινωνική πρακτική, λέγεται μύθος. (Μπαμπινιώτης (1998:1161). Ο μύθος είναι μία μορφή γνώσης, είναι τα «πρώτα ψελλίσματα» του κόσμου και αποτελεί περιουσία της τέχνης. Ανεξάντλητη πηγή ιδεών οι μύθοι και συναρπαστικών εικόνων όπου το φανταστικό μπερδεύεται με το πραγματικό. Συνεπώς μέσα τους εμπεριέχεται μία παλιότερη αλήθεια που τώρα έρχεται στο φως μέσω αυτών. Οι μύθοι παρουσιάζουν φανταστικές διδαχές και υπέροχα επιμύθια. Οι πρωταγωνιστές τους είναι ζώα που μιλούν και συμπεριφέρονται ανθρώπινα. Όταν η σκέψη του ανθρώπου ασχολείται με το μύθο ξεφεύγει από την επιστήμη και εισβάλλει σε θαυμαστούς κόσμους με άλλους κανόνες και αρχές. Το άτομο μέσα από αυτούς βρίσκει τη θέση του στην ανθρωπότητα. Η ύπαρξη των μύθων στη διαδικασία μάθησης και εξήγησης φυσικών φαινομένων ήταν απαραίτητη πριν ο άνθρωπος προχωρήσει στη λογική αιτιολόγησή τους. Το ίδιο σημαντικοί και απαραίτητοι είναι οι μύθοι και για το παιδί που το προετοιμάζουν για το μέλλον και του δίνουν απαντήσεις σε βασικά ερωτήματα.

Όταν η αφήγηση αναφέρεται με τρόπο αλληγορικό, ανάλογα με τις διδακτικές της προθέσεις σε φυτά και ζώα, δίνει ένα επιμύθιο και έρχεται από την αρχαιότητα, τότε αναφερόμαστε στους αισώπειους μύθους. Βέβαια, οι αισώπειοι μύθοι δεν είναι η πρώτη μυθογραφία στην αρχαία ελληνική γραμματεία, αλλά υπάρχουν μυθογραφικές μνείες σε προγενέστερη περίοδο. Είναι δύσκολο να προσδιοριστεί η έννοια του μύθου. Φαίνεται ότι ο μύθος δημιουργήθηκε από τους ανθρώπους σαν μία μορφή γλώσσας, η οποία είχε σαν στόχο την ερμηνεία της πραγματικότητας. Γίνεται αντιληπτό ότι ο μύθος στην προϊστορία αποτελούσε ένα είδος απλοϊκής πίστης καθώς και μία μορφή ιδεολογίας. (Αυδίκος. Ε. (1996). Μύθοι για πρώτη φορά εκτυπώθηκαν στο Μιλάνο το 1479 μ.Χ. Είναι μία φανταστική και πλαστή αφήγηση που κυριαρχείται από συμβολισμούς και αλληγορίες. Ο Αισχύλος κάνει την

αντιδιαστολή: «Έργω κ' ουκέτι μύθω». Με έργα και όχι με λόγια. Συνεπώς μύθος ίσον λόγος. Ο μύθος είναι μία γλώσσα είπε ο Levi-Straouss, (Levi-Straouss, 1986) ενώ ο Hugo Vickers (Hugo Vickers 1986), ισχυρίζεται ότι ο μύθος είναι μία συμπυκνωμένη κοινωνιολογία της ηθικής της εποχής που δημιουργήθηκε. Ο μύθος σε αντίθεση με τα παραμύθια στηρίζεται σε ένα πραγματικό γεγονός. Οι ήρωες υπήρξαν και ήταν με άλλα ονόματα. Οι μύθοι φτιάχτηκαν για αν ελευθερώσουν ή για να υποδουλώσουν τον άνθρωπο, για να ερμηνεύσουν τον φυσικό κόσμο και να τον βοηθήσουν να βγει από την αμάθεια και τον φόβο. Ως προς το περιεχόμενό τους οι μύθοι χωρίζονται σε παροιμιακούς με διδακτικό περιεχόμενο, σε διδακτικούς που είναι παραλλαγή των πρώτων με το γνωστό επιμύθιο στο τέλος και ως προς τις ερμηνείες των μύθων χωρίζονται σε κοσμογονικούς και εξηγούν τον κόσμο, σε ενθουσιάζοντες που προσπαθούν να δικαιολογήσουν τους κατακτητικούς πολέμους, σε φυσιογνωμικούς που ερμηνεύουν τα φυσικά φαινόμενα και σε κοινωνικούς που προσπαθούν να εξηγήσουν τα κοινωνικά γεγονότα. (Δελώνης, Α. 2000).

Η μυθοπλασία (πλάσιμο του μύθου) είναι μία οπωσδήποτε πνευματική λειτουργία που ευδοκίμει στο χώρο του λαϊκού πολιτισμού: οι ρίζες της χάνονται στο βάθος των αιώνων. Η μυθογραφία είναι, αντίστοιχα, μία λειτουργία του λόγιου λόγου, κάποιων επώνυμων δημιουργών που δίνουν έγγραφη διατύπωση σε υλικό της μυθοπλασίας ή εμπνέονται από αυτό, για να δημιουργήσουν δικούς τους μύθους. (Θεόδωρος, Γ. Μαυρόπουλος. 2005).

Η αρχική σημασία της λέξης «μυθολογία» έχει ελάχιστη σχέση με τη σημερινή «επιστήμη των μύθων». Για τον Πλάτωνα μυθολογία σημαίνει σύννοση αφηγήσεων για θεούς και θεϊκά όντα, αγώνες ηρώων και καταβάσεις στον Άδη. Η ελληνική μυθολογία, όπως και γενικά κάθε μυθολογία, αποτελεί ένα από τα πιο ψυχοπαιδαγωγικά κεφάλαια της εθνικής μας κληρονομιάς. Οι σημαντικότερες ιδιότητες της μυθολογίας είναι η συνέχιση και σύνδεσή της με την παράδοση, ο εικονικός της χαρακτήρας, η μεταβλητότητα η οποία είναι όμοια με αυτή της μουσικής και η συγγενεία της με την ποίηση, την επιστήμη, την φιλοσοφία.

Αυτό που ξεχωρίζει τον μύθο από την μυθολογία είναι ότι εκείνος δημιουργήθηκε, ενώ εκείνη κατασκευάστηκε. Στον μύθο κυριαρχεί ο συμβολισμός και η αποκάλυψη ενώ στη μυθολογία, η αλληγορία και η συγκάλυψη. (Κοντάκος, Α. 2003).

Αλληγορία είναι οτιδήποτε στον προφορικό ή γραπτό λόγο που εμπεριέχει υπαινιγμό και γενικά κρύβει νοήματα διαφορετικά από εκείνα που φαίνεται ότι δηλώνει. Συναντάται σε ευρεία χρήση στους αρχαίους λαούς, καθώς και στην χριστιανική Παλαιά και Καινή Διαθήκη. Στην αρχαία Ελλάδα χρησιμοποιούνταν, για παιδαγωγικούς κυρίως σκοπούς, στην Ακαδημία του Πλάτωνα. Ακόμη στη λαϊκή παράδοση, στην ζωγραφική και στην λογοτεχνία κατά τον

Μεσαίωνα και στους μετέπειτα χρόνους, υπάρχουν πάμπολλα παραδείγματα αλληγορικών εκφάνσεων. (ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ: Αλληγορία:

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1>).

Ο αλληγορικός μύθος είναι λογοτεχνικό είδος που περιγράφει μία σύντομη, αλληγορική ιστορία σε πρόζα ή στίχο, που περιέχει ζώα, θρυλικά πλάσματα, φυτά, άψυχα αντικείμενα, ή δυνάμεις της φύσης που είναι ανθρωπόμορφα ή έχουν ανθρώπινες ιδιότητες (όπως ικανότητα να μιλούν με ανθρώπινη γλώσσα) και που απεικονίζει ή οδηγεί σε ένα συγκεκριμένο ηθικό δίδαγμα, η οποία μπορεί στο τέλος να προστεθεί ρητά ως ένα μεστό επίγραμμα.

(ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ: Αλληγορικός μύθος

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%BC%CF%8D%CE%B8%CE%BF%CF%82).

Οι μύθοι συμβάλουν στην κατανόηση του περιβάλλοντος των νέων, στον εμπλουτισμό ιδεών και νέων λέξεων στην κατανόηση παλαιότερων, στην αντίληψη στάσεων και εκφράσεων μέσα από τον διάλογο. Οι μαθητές μέσα από την παρούσα έρευνα καλούνται να κατανοήσουν τις παραπάνω έννοιες να διατυπώνουν απορίες και προβληματισμούς, να αναστοχαστούν, να φανταστούν, να αμφισβητήσουν, να προτείνουν, να συνεργαστούν, να καταθέσουν και να παρουσιάσουν το δικό τους συγγραφικό έργο. Συνεπώς, η Δημιουργική Γραφή εκτός την πράξη του “να γράψεις” εμπεριέχει πρώτα την πράξη του “να σκεφτείς” και την πράξη του “να μελετήσεις”. Οι μύθοι μέσα από τα επιμύθια, τις αλληγορίες και το ηθικό δίδαγμα, θα αποτελέσουν έναυσμα για τη δημιουργία νέων ιστοριών με το ίδιο επιμύθιο και τις ίδιες αλληγορίες. Πετυχαίνουμε έτσι την κατανόησή τους μέσα από την ανάλυση, την αντίληψη του “κρυφού” νοήματός τους, τη διαχείριση των προβληματισμών και την ανάπτυξη του προφορικού και κυρίως του γραπτού τους λόγου μέσω της μίμησης.

2.2 Μορφολογικά χαρακτηριστικά του μύθου

- Μία πρωταρχική λειτουργία της αφήγησης των μύθων ήταν να διασώσει για τους μεταγενέστερους τα σπουδαία γεγονότα του παρελθόντος. (Εισαγωγικά περί μύθων <https://www.pemptousia.gr/2021/09/isagogika-peri-mithon/>).

- Η παραδειγματική λειτουργία, με κοινή διατύπωση των συγγραφέων ότι το παρελθόν θεωρείται παρακαταθήκη παραδειγμάτων, είναι μία άλλη λειτουργία του μύθου.
- Ο σημαντικός ρόλος των μύθων στην εξήγηση του παρόντος με βάση το παρελθόν. Το παρελθόν εξηγεί το παρόν, αφού με τη βοήθεια της φαντασίας μοιάζει να το έχει δημιουργήσει και το παρόν οραματίζεται το μέλλον.
- Τονίζουν την υπερνίκηση των δυσκολιών καλλιεργώντας τη γενναιότητα και το θάρρος. (Μερακλής, Μ. Γ. 1999).
- Η νεότερη παιδαγωγική αντίληψη θεωρεί ότι οι μύθοι μαζί με όλα τα παιδικά αναγνώσματα αποτελούν σπουδαία μορφωτικά αγαθά για τον ηθοπλαστικό, ψυχαγωγικό, γλωσσικό, συναισθηματικό, γνωστικό και δημιουργικό χαρακτήρα του παιδιού. (Αναγνωστόπουλος Δ. Βασίλειος, «Η ελληνική λογοτεχνία κατά τη μεταπολεμική περίοδο (1945-1958), Εκδόσεις Κατσαντώνη, Αθήνα 1991, σελ. 82. <https://gr.encyclopedia-titanica.com/16-character-sticas-de-la-f-bula>).
- Η έκφραση της αλήθειας με αλληγορικό τρόπο. Μιλούν με σύμβολα και συμβολισμούς για ό,τι συμβαίνει γύρω τους. Μέσα από τους μύθους τα παιδιά ενστερνίζονται την αρετή, την ανθρωπιά και μαθαίνουν να πράττουν το ορθό. Το κακό πάντα τιμωρείται.
- Ο μύθος είναι ένα λογοτεχνικό είδος, σύντομο, για να διασφαλίσει την αποτελεσματικότητα του μηνύματος, οικείο στα παιδιά, έχει μοτίβο, δομή, εξέλιξη.
- Η αφήγησή του είναι άμεση και γραμμική, χωρίς άλματα χρόνου που θα κινδύνευε η κατανόηση του μηνύματος.
- Η πλοκή του μύθου περνά μηνύματα της καθημερινής ζωής, φυλάσσοντας πάντα ένα καλό τέλος με ένα επιμύθιο.
- Το ύφος και τα εκφραστικά μέσα του μύθου είναι λιτά, απλά και προσιτά, το κείμενο γοητεύει. Είναι περιεκτικός, ζωντανός με συναισθηματικές εναλλαγές.

- Το λεξιλόγιο και η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι απλή, φυσική και κατανοητή στους μικρούς αναγνώστες.
- Οι χαρακτήρες είναι κυρίως ζώα τα οποία μάλιστα έχουν τη δυνατότητα να μιλούν και να επικοινωνούν μεταξύ τους.
- Τα γεγονότα στους μύθους ανταποκρίνονται σε γεγονότα της πραγματικής ζωής.
- Οι μύθοι θέτουν με συντομία και ακρίβεια τα προβλήματα και τη λύση τους. Συνεπώς γίνονται πιο αντιληπτοί στα παιδιά.
- Έχουν μία διάθεση διδακτική και μία ηθική δικαίωση, τονίζοντας αξίες και συμβουλές.
- Διατυπώνονται με εύθυμο και κωμικό τρόπο, με αποφθέγματα χωρίς περιττά λεκτικά καλλωπίσματα.
- Ψυχαγωγούν, διδάσκουν, παιδαγωγούν, καλλιεργούν το νέο και συμβάλλουν στην εκτόνωση συναισθημάτων. Είναι το διαβατήριο ενηλικίωσης και ωρίμανσης του νέου.
- Μέσα από τους μύθους αντιλαμβάνεται κανείς αξίες: ταπεινοφροσύνη, καλοσύνη, εργατικότητα, αξιοπρέπεια, ειλικρίνεια, αφιλοκέρδεια, φιλία, γενναιότητα, δικαιοσύνη, σεβασμός, αλληλεγγύη, ισότητα, ελευθερία και επιχειρείται η αποφυγή της αλαζονείας, ανυπακοής, απάτης, κακίας, ψευδολογίας, αυθαιρεσίας, εκμετάλλευσης, απληστίας, πονηρίας, επιπολαιότητας, ματαιοδοξίας, βίας, τεμπελιάς υπερηφάνειας, προδοσίας, του ατομικισμού.
- Οι μύθοι αποτελούν πηγή έμπνευσης και δημιουργίας. Είναι διαχρονικοί. Βοηθούν τα παιδιά στην ανακάλυψη της ταυτότητάς τους και των κλίσεών τους και τους δίνουν βαθιές διορατικές γνώσεις.

2.3. Παιδαγωγική και Διδακτική αξία του μύθου

Ο μύθος έχει απλή γραφή και απευθύνεται στο παιδί. Μεταφέρει μηνύματα με διαχρονική ισχύ, αποσκοπεί στην κατανόηση του περιβάλλοντός του παιδιού, στην ανάλυση της πραγματικότητας και των προβληματισμών του, στην ερμηνεία των ανεξήγητων φαινομένων που φαντάζουν τιτάνια στα μάτια του και αφήνει στο τέλος ένα ηθικό δίδαγμα. Εξάπτει τη φαντασία, εγείρει το ενδιαφέρον, αναπτύσσει τη συμβολική σκέψη, ψυχαγωγεί, διδάσκει, τονώνει την αυτοπεποίθηση, το οδηγεί στην αυτογνωσία, δείχνει στο παιδί πώς να χειρίζεται τα συναισθήματά του και πώς να δέχεται τη διαφορετικότητα, αναπτύσσοντας παράλληλα το δημιουργικό του χαρακτήρα. Το μικρό παιδί ταυτίζεται με τους χαρακτήρες του μύθου, που συνήθως είναι ζώα, συνδέεται μαζί τους, βιώνοντας τους στόχους, τις επιθυμίες, τις αξίες και τις ανάγκες τους και αποκτά δομημένη εικόνα για το περιβάλλον του.

Μαθησιακά ο μύθος επιδρά θετικά στο παιδί πλουτίζοντας το λεξιλόγιό του, γίνονται αντιληπτά τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, μιμείται τη γραφή, αποκτά ταχύτερη ροή στο λόγο και αναπτύσσεται η δυνατότητα έκφρασης και διαλόγου. Ίσως, κατά ένα τρόπο «μαγικό» να επιλύονται προβλήματα και δυσκολίες σχετικά με τη σύνταξη και τη δομή της γλώσσας του κάθε παιδιού. (Αναγνωστόπουλος Δ.Β., 1999). Ο μύθος επίσης επιδρά στην αισθητική απόλαυση και ψυχαγωγία των παιδιών. Η μυθική διήγηση ως περιεχόμενο ευχαριστεί και διασκεδάζει όλες τις ηλικίες των ανθρώπων, τόσο τους μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, όσο και της δευτεροβάθμιας, διότι το γέλιο και ψυχαγωγία είναι από τις βασικές ανάγκες του παιδιού, όπως τροφή, ύπνος και το παιχνίδι. (Νάκου Ηλ. Αρετή, ο.π.σελ.25). Ενισχύει επίσης την κριτική και δημιουργική ικανότητα, οξύνει τη φαντασία και την παρατηρητικότητα. Στοιχεία που βοηθούν στην επινόηση, σύνδεση και κατασκευή νέων ιστοριών.

Από παιδαγωγικής άποψης, ο μύθος ικανοποιεί την τάση του νέου ατόμου να προσωποποιεί τα πάντα γύρω του και να τους δίνει ζωή. Έρχεται σε επαφή με τη φύση τα ζώα, τα φυτά, τα πτηνά και μαθαίνει γι' αυτά. Μαθαίνει ότι το κακό υποχωρεί και θριαμβεύει το καλό και το δίκαιο. Παραδειγματίζεται, ταυτίζεται με τους ήρωες και τα παθήματά τους και παίρνει ιδέες και λύσεις για τα δικά του προβλήματα που στα μάτια του φαίνονται αδύνατα να λυθούν. Μιμείται, εμπνέεται και συνδέεται με τους πρωταγωνιστές και αποκτά αυτοπεποίθηση και αυτενέργεια. Οι μύθοι κινητοποιούν τη φαντασία, αφυπνίζουν την περιέργεια, οδηγούν σε δράση και δημιουργία.

Ο διδακτικός χαρακτήρας του μύθου είναι εμφανές. Προβάλλει το ηθικό, ξεπερνά τις δυσκολίες βρίσκοντας διαφορετικές λύσεις που ταιριάζουν στους διαφορετικούς

προβληματισμούς των παιδιών. Οι θετικές αξίες της ζωής προβάλλονται με έξυπνο, λιτό και άμεσο τρόπο. Το νέο άτομο αντιλαμβάνεται ότι για να καταφέρει την πραγματοποίηση των στόχων του, θα πρέπει να μοχθήσει, να ακολουθήσει τις αξίες που έμαθε και έχει στο νου του μόνο το στόχο του. Κατανοεί ότι θα υπάρξουν δυσκολίες, ετοιμάζεται όμως για να τις αντιμετωπίσει με θετική σκέψη αναπτύσσοντας τη δημιουργικότητά του. Τα συγκρουσιακά προβλήματα, οι ηθικές «αταξίες», τα κοινωνικά θέματα, όλα δείχνουν στους μύθους, ότι τα περιμένει λύση τους. (Αυδίκος Ε.- Μερρακλής Μ. Γ., ο. π. σελ. 381). Ο μύθος είναι ένα εργαλείο ωρίμανσης, μία διαδικασία εκπαίδευσης των νεαρών ατόμων, ένας τρόπος έκφρασης και ψυχικής αποφόρτισης, μία αντανάκλαση των κοινωνικών στάσεων και κοινωνικών σχέσεων που βοηθά στην αυτογνωσία και στη θετική στάση του παιδιού στη νέα γνώση και κατ' επέκταση στη ζωή.

2.3.1. Η συμβολή του μύθου στη διαμόρφωση της διδασκαλίας

Η συμβολή του μύθου και η αξία τους στην διδασκαλία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης είναι αναμφισβήτητη. Είναι εργαλείο εκπαιδευτικής και ηθικής διαπαιδαγώγησης ο μύθος και θέμα που απασχόλησε τους φιλόσοφους από παλιά. Οι ιστορίες της μυθολογίας φανερώνουν τον δρόμο για την πνευματική ζωή και οδηγούν στην πολύπλευρη ωρίμανση του ατόμου. Οι αρχαίοι Έλληνες αγαπούσαν του μύθους, τις ιστορίες και τα παραμύθια και ιδιαίτερα τους μύθους που αναφέρονταν στα ζώα. Ο μύθος καταφέρνει να δώσει στα παιδιά κάθε εγκυκλοπαιδική γνώση για τον άγνωστο φανταστικό κόσμο της μυθολογίας, αλλά και για τον κόσμο των ζώων. (Λουκάτος Σ. Δ., 1992). Στους ιστορικούς χρόνους, οι μύθοι που άκουγαν οι άνθρωποι χρησιμοποιούνταν ως συλλογή γνώσης και εμπειρίας για την επίλυση προσωπικών υποθέσεων. Οι ιστορίες αυτές λέγονταν προφορικά από στόμα σε στόμα σε χώρους δημόσιους και σε ιδιωτικά μέρη. Οι παραμυθιάδες της εποχής δεν αφηγούνταν απλά μία ιστορία, αλλά διέδιδαν την παράδοση, τη γλώσσα και τον πολιτισμό του τόπου, κληροδοτήματα που με κανέναν άλλον τρόπο δεν μπορούσαν να μεταδοθούν τόσο λιτά, άμεσα, προσिता και ευχάριστα σε Ανατολή και Δύση. Οι μύθοι, οι ιστορίες και τα παραμύθια δίνουν απαντήσεις σε αιώνια ερωτήματα που ο άνθρωπος με τη λογική δεν μπορούσε να κατανοήσει. Ερωτήματα που αφορούσαν τον κόσμο, τον άνθρωπο, την ψυχή, τη φύση, την ουσία της ζωής, όπου μέσα από αυτά ο άνθρωπος περνούσε τις φάσεις της εξέλιξής του και της ολοκλήρωσης της προσωπικότητάς του.

Όπως όλες οι τέχνες προσφέρουν στην εξέλιξη του ανθρώπου, έτσι και ο μύθος διδάσκει, ψυχαγωγεί, ολοκληρώνει την ψυχοσύνθεση του ατόμου, γοητεύει. Η δομή του και το ύφος του είναι απλό και δημιουργεί εικόνες στη φαντασία, όπου το άτομο μπορεί να τις χρησιμοποιήσει για να φανταστεί, να επινοήσει, να πλάσει μία δική του ιστορία, ενώ παράλληλα θα μπορέσει να προχωρήσει με θάρρος και σωστό προσανατολισμό στη ζωή του. Η έκφραση της αλήθειας με αλληγορικό τρόπο και με σύμβολα βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν το σωστό και να το επιζητήσουν, ενώ η ζωντανή αφήγηση είναι ένα ευχάριστο άκουσμα για μικρούς, μα και για μεγάλους. Στο χώρο του φανταστικού όλα είναι δυνατά και όλα επιτρέπονται και το άδικο πάντα τιμωρείται. Ο τρόπος που κινούνται οι ήρωες μέσα στο μύθο, που επί το πλείστον είναι ζώα, οι επιλογές τους και ο ρόλος τους στην ιστορία, βοηθά το παιδί να αντιληφθεί και να κατανοήσει τον κόσμο γύρω του. Ταυτίζεται με τον ήρωα του μύθου, τον εμπιστεύεται και τον μιμείται. Γνωρίζει ότι θα΄ναι πάντα εκεί όταν θα τον χρειαστεί, θα τον καθοδηγήσει και τον βοηθήσει να βρει τον εαυτό του και τις δεξιότητές του.

Οι μύθοι είναι διαχρονικοί και πηγή δημιουργίας. Μέσα από την ανάλυση του ύφους, και της δομής τους, γίνεται κατανοητή η τεχνοτροπία τους, Ο μαθητής παρατηρώντας όλα τα στοιχεία του μύθου και ταυτίζοντας με τον πρωταγωνιστικό χαρακτήρα και τα γεγονότα, μπορεί να μιμηθεί ανάλογες ιστορίες και να γράψει. Ο μύθος τον βοηθά να αγαπήσει το βιβλίο να γίνει δημιουργικός και να κατασκευάσει τη δική του ιστορία. Τα μηνύματα που περνούν μέσα από τον μύθο στο νέο άτομο, εύκολα αποτυπώνονται και στο δικό του δημιούργημα.

2.3.2. Η δύναμη του μύθου στην εξελικτική πορεία του παιδιού

Τα μικρά παιδιά έχουν μία έμφυτη αγάπη για το βιβλίο. Όσο όμως μεγαλώνει ο άνθρωπος, αδυνατεί να καταλάβει πόσα έχει να του προσφέρει ένα βιβλίο από πλευράς γνώσεων, συναισθημάτων, ψυχολογίας, κοινωνικοποίησης και λύσεων σε πολλά προβλήματα. Ο μύθος στα μικρά παιδιά είναι ένα ευχάριστο ανάγνωσμα που το απολαμβάνουν. Είναι ευχάριστες μικρές ιστορίες με διδάγματα που μένουν στη σκέψη των παιδιών και ζητούν να της ξανακούσουν. Παρόλα αυτά όσο το παιδί μεγαλώνει παύει να διαβάζει μύθους και Λογοτεχνία γενικότερα. Οι υποχρεώσεις του σχολείου, οι εξωσχολικές υποχρεώσεις, τα μέσα δικτύωσης που προσφέρουν εντυπωσιακή, γρήγορη, ευχάριστη και κυρίως ακούραστη πληροφορία, το απομακρύνουν από την επιθυμία στον παλιό τρόπο πληροφόρησης. Ο υπό διαμόρφωση χαρακτήρας της παιδικής οντότητας και κοινωνική της αγωγή δέχονται την επίδραση των μύθων. (Μερακλής Μ.Γ.1999).

Η μελέτη των μύθων είναι μία διαδικασία ωρίμανσης και ψυχικής ανάτασης για το παιδί, γιατί μπορεί εύκολα να ταυτιστεί με το ήρωα, να τον εμπιστευτεί και να δώσει απαντήσεις στις ανησυχίες του, τονίζοντας έτσι και την αυτοπεποίθησή του. Καλλιεργεί ταυτόχρονα της παρατηρητικότητα, την περιγραφικότητα, το διάλογο και γενικότερα την εκφραστικότητα του παιδιού. Ικανοποιεί τη φυσική του τάση «να δίνει ζωή» σε όλα τα φυσικά αντικείμενα και φαινόμενα. Οι μικροί αναγνώστες των μύθων αποκτούν οικειότητα με το περιβάλλον και τον κόσμο των ζώων, ενώ μέσα από τα επιμύθια εισάγονται ηθικές αξίες με την τιμωρία του κακού και τον θρίαμβο του καλού. Ο μύθος φέρνει το παιδί σε επαφή με τη λαϊκή παράδοση, καθώς διέρχεται από όλες τις φάσεις της ιστορίας ενός λαού. Γίνεται η παρακαταθήκη του με μνήμες και μνήμες, έθιμα, δοξασίες συσσωρεύονται σε αυτό. Δημιουργεί αισιοδοξία και πίστη για τη ζωή βοηθά στην κατανόηση της λειτουργίας της, ψυχαγωγεί και παρέχει γνώσεις με φυσικό τρόπο. Συνεπώς αναπτύσσει την ψυχική νοημοσύνη, τη γνώση πραγμάτων και ωριμάζει ομαλά και αβίαστα το παιδί.

Η εισβολή της τηλεόρασης και, γενικότερα, εκβιομηχάνιση επέφεραν νέους τύπους συμπεριφοράς, που προσελκύουν περισσότερο το ενδιαφέρον του να τους προσεγγίσει. (Επιθεώρηση Παιδικής Λογοτεχνίας, ο. π. σελ. 155).

Εκτός από την ψυχοσυναισθηματική ανάταση του παιδιού, την απόκτηση γνώσεων και την νοητική και εκπαιδευτική του ανάπτυξη, το παιδί καλλιεργεί και την εθνική συνείδηση, γιατί οι μύθοι είναι ένα πανανθρώπινο είδος.

2.4. Η ζωή και το έργο του Αίσωπου

Ο Αίσωπος (το όνομά του σημαίνει "Ανατολίτης"), (570 π.Χ) κυριαρχεί στο χώρο της Ελληνορωμαϊκής αρχαιότητας. Ελάχιστα στοιχεία είναι γνωστά για τη ζωή του. Θεωρείται ο πατέρας του μύθου έχοντας κληρονομήσει από την αρχαιότητα ποικίλες θρυλικές ιστορίες από τη ζωή του ως σοφού και πανούργου σκλάβου. Μερικοί υποστήριξαν, ότι ήταν ένα πρόσωπο όχι υπαρκτό, αλλά πλαστό, στο οποίο αποδόθηκαν όλοι οι παλιοί μύθοι, που ήταν γνωστοί, άσχετα αν είχαν ελληνική, αιγυπτιακή ανατολική προέλευση. («Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια», 1978).

Ξεχώριζε για την αντίληψή του, την ευτροφία του και τη βαθιά του σοφία. Ήταν γνώστης των παλιών μύθων και πάνω σε αυτούς έπλαθε τους δικούς του με συντομία, χάρη, σαφήνεια, εύγλωττη αλληγορία. Δεν έγραφε μύθους, μόνο τους έπλαθε και τους αφηγούνταν. Όμως, μύθος του με το στοιχείο της αλληγορίας, αλλά και με χάρη, το χιούμορ και την

τραγικότητα, που τον διέκρινε, επέδρασε αρκετά στα κοινωνικά ήθη και τη συμπεριφορά των σύγχρονων και των μεταγενέστερών του. (Αναγνωστόπουλος Δ. Βασίλειος, ο.π. σελ. 84-85). Ήταν εκπληκτικός γνώστης της ανθρώπινης ζωής και με τους μύθους του, όπου πρωταγωνιστούσαν συνήθως "ανθρωποποιημένα" ζώα, έδινε μια ανάγλυφη εικόνα για τον άνθρωπο και την κοινωνία. Από το στόμα τέτοιων ζώων έβγαινε χιούμορ, σάτιρα, ευφρολογήματα και σοβαρές σκέψεις. Το τέχνασμα αυτό του επιτρέπει να λέει ελεύθερα "ενοχλητικές" αλήθειες, ενώ πρόσδιδε κωμικό χαρακτήρα στους μύθους. Όταν ήθελε να συμβουλέψει ή να διδάξει, δεν έλεγε απευθείας αυτό που ήθελε, αλλά έφτιαχνε ένα μύθο. Τις αλήθειες, δηλαδή, της ζωής τις έκανε μύθους. Ο μεγάλος αυτός μυθοποιός δεν έγραψε τα όσα διηγούταν. Ευτυχώς όμως, θαυμαστές του και λόγιοι κατέγραψαν τους άγραφους μύθους του. Εντούτοις, οι μύθοι του υπέστησαν μετέπειτα χιλιάδες διασκευές, πεζές ή έμμετρες. (Παπανικολάου, Ρ. & Τσιλιμένη, Τ. 1992).

Το 6^ο π.Χ. αιώνα λοιπόν, δημιουργήθηκε ένας βιογραφικός θρύλος γύρω από το δύσμορφο, αλλά και πανέξυπνο δούλο, τον Αίσωπο. Οι μαρτυρίες των αρχαίων συγγραφέων παρουσιάζουν ως πατρίδα του τη Σάμο, τις Σάρδεις, τη Μεσημβρία της Θράκης, τη Φρυγία. (Σαρίκας Ζήσης, 1993). Η επικρατέστερη ήταν ότι κατάγονταν από το Αμόριο της Φρυγίας. Όσο για την «περίφημη» καμπούρα του, όπως δηλώνει ο Μερακλής Μ.Γ. «δε σκόπευε να συμβολίσει τη μορφή του σοφού σκλάβου από τη Φρυγία, αλλά σκόπευε να προσωποποιήσει τη στάση υποταγής του υποδουλωμένου και καταπιεσμένου ανθρώπου». (Μερακλής, Μ.Γ. 1993). Ο Αίσωπος ήταν μελαμψός, κοντός και στο πρόσωπό τους είχε άγρια χαρακτηριστικά με πλακουτσωτή μύτη. Είχε μεγάλη παρατηρητικότητα, διαύγεια και υπερασπιζόταν το δίκαιο και το αδύνατο. Στιγμάτιζε το κακό και το έλεγε κάθετα με σαρκαστικό τρόπο. Έλεγε: «Το καλό κάνει τη ζωή πιο όμορφη». Για τη ζωή του υπάρχουν μόνο προφορικοί θρύλοι. Πίστευε ότι ο άνθρωπος ήταν αυτοτελείς μονάδα που έπρεπε να υπακούει και να σέβεται τους θεούς, αλλά πάνω απ' όλα οφείλει να εργάζεται και να καλυτερεύει τον εαυτό του, δίχως να τα περιμένει όλα από τους θεούς. Οι μύθοι του απευθύνονταν σε ενήλικες και όχι σε παιδιά και τους δημιουργούσε εμπνεόμενος από τα γεγονότα γύρω του. Χρησιμοποιούσε πεζό λόγο σε αντίθεση με άλλους μυθοποιούς που χρησιμοποιούσαν έμμετρο. Ο Αίσωπος δούλευε σαν δούλος στα χωράφια και βλέποντας την αδικία κατηγόρησε τον επιστάτη του για άθλια συμπεριφορά προς όλους τους δούλους. Έτσι, αποφασίστηκε η πώλησή του. Τον πήρε ένας έμπορος, που τον έφερε στο σκλαβοπάζαρο της Μιλήτου. Ο φιλόσοφος Ξάνθος από τη Σάμο, εντυπωσιάστηκε από τις έξυπνες απαντήσεις του και, τελικά, τον αγόρασε. Εκεί, εξέπληξε τους πάντες με τη σοφία του και ο Ξάνθος του χάρισε την ελευθερία του. (Σακελαρίου Χάρης, περιοδικό «Διαβάζω», Τεύχος 167/1987, σελ. 22). Ο Αίσωπος εκτελούσε τα καθήκοντά του

με τέτοια επιμέλεια και αριστεία που κέρδισε τελικά την ελευθερία του (Temple, 1998). Ευχαριστημένος, άρχισε να ταξιδεύει σε διάφορα μέρη της Ελλάδος καθώς και στην Αίγυπτο και τη Βαβυλώνα. Ο επόμενος σταθμός του ήταν η Λυδία, όπου ο βασιλιάς της προστάζει τον Αίσωπο να πάει στους Δελφούς για να δώσει ως δώρο από ένα χρηματικό ποσό σε καθέναν από τους ιερείς των Δελφών. (Μαυρόπουλος, Γ. Θεόδωρος. 2005). Τον υποδέχτηκαν οι κάτοικοι, όμως δεν φρόντισαν όπως έπρεπε τον φιλοξενούμενό τους. Ο Αίσωπος βλέποντας την απληστία, την αρπακτικότητα και την τεμπελιά των ιερέων τους κατηγορήσε ότι ζουν σε βάρος των απλών ανθρώπων. Οι ιερείς για να τον τιμωρήσουν για τα λεγόμενά του, τον κατηγορήσαν ότι έκλεψε μία χρυσή φιάλη του Απόλλωνα, ενώ οι ίδιοι την έκρυψαν μέσα στις αποσκευές του για να τον ενοχοποιήσουν. Το άδοξο τέλος του Αισώπου ήταν να τον καταδικάσουν σε θάνατο και να τον γκρεμίσουν από τη μία από τις δύο απότομες κορυφές του Παρνασσού, την λεγόμενη Υάμπεια το 564 π. Χ.

Άλλοι μυθοποιοί ανάμεσα στον 6^ο και 1^ο π.Χ. αιώνα ήταν ο Ησίοδος, ο Όμηρος, ο Μουσαίος, ο Φερεκύδης, ο Σύρος, ο Θεαγένης, ο Βαβρίας, ο Φαίδρος και ο Αριστοτέλης που έγραφε κυρίως για ζώα. (Λουκάτος. Δ. 1972).

Οι μύθοι του Αισώπου, ονομάστηκαν «αισώπειοι μύθοι», όχι γιατί ο ίδιος τους δημιούργησε, ίσως μερικούς από αυτούς μόνο, αλλά γιατί τους χρησιμοποίησε αρκετά συχνά, πρόσθετε και αφαιρούσε ανάλογα με την περίπτωση και επίσης τους αφηγούνταν με μεγάλη επιδεξιότητα. Οι μύθοι του ήταν πηγή έμπνευσης για παραμύθια και διασκευές. Λέγεται ότι ο ίδιος τους έφερε και στον ελλαδικό χώρο με τα ταξίδια του στην Ελλάδα. Οι «αισώπειοι μύθοι» είναι αστείες ιστορίες με διδακτικό σκοπό, καταγράφουν αληθινά και μη γεγονότα από τη ζωή απλών ανθρώπων. Χαρακτηρίζονται από λιτότητα, συντομία, κωμικότητα κι έχουν αλληγορικό χαρακτήρα. Αποτελούν έργο πολλών γενεών. Μέσα από αυτούς, που υπήρξαν και ως ευχάριστα αναγνώσματα, διακρίνουμε συσσωρευμένη την πείρα του ανθρώπου.

Η πρώτη συλλογή «αισώπειων μύθων» προέρχονται από το δεύτερο μισό του 4^{ου} π.Χ. αιώνα και κατά τη μαρτυρία του Διογένη του Λαέρτιου έγινε γύρω στα 300 π.Χ. από το Δημήτριο το Φαληρέα με τίτλο «Λόγων αισώπειων μύθων». Ίσως, η πρώτη αυτή συλλογή των «αισώπειων μύθων» (που δε σώζεται) έγινε, για να χρησιμοποιείται σε ρητορικές σχολές, επειδή ο μύθος χρησιμοποιούνταν σ' αυτές ως όργανο πειθούς. Παρόλο το πέρασμα εικοσιπέντε αιώνων, οι μύθοι του Αισώπου, και αν δεν είναι απαραίτητα εκείνοι που βγήκανε από τα χείλη του, όταν τους έλεγε στην αυλή του Κροίσου, είναι όμως αυτοί οι ίδιοι, όπως ήταν γνωστοί στην ακμή του ελληνικού πνεύματος. Δεν υπάρχουν μαρτυρίες για ύπαρξη άλλης συλλογής «αισώπειων μύθων» προγενέστερης από εκείνη του Δημήτριου του Φαληρέα. Ίσως όμως ο σωζόμενος «Βίος Αισώπου» ή «Μυθιστορία Αισώπου» να ήταν η αρχαιότερη συλλογή

μύθων του Αισώπου, που ωστόσο αργότερα κέρδισαν την αυτοτέλειά τους, δηλαδή αποσπάστηκαν από τα βιογραφικά στοιχεία. Φαίνεται ότι «αισώπειοι μύθοι» ήταν γραμμένοι σε πεζό λόγο αυτό τουλάχιστον συνάγεται από τη μαρτυρία που υπάρχει στον πλατωνικό διάλογο «Φαίδωνα» (61 β), ότι ο φιλόσοφος Σωκράτης κατά το μικρό διάστημα της παραμονής τους στη φυλακή πριν από τη θανάτωσή του επιχείρησε να μετατρέψει σε στοίχους μερικούς «αισώπειους μύθους». Το παράδειγμα του Σωκράτη φαίνεται ότι μιμήθηκαν και μεταγενέστεροι συγγραφείς (Καλλίμαχος, Βάβριος...) και σ' αυτό ίσως οφείλεται ότι μερικοί από τους «αισώπειους μύθους» μας παραδόθηκαν συνθεμένοι σε ποιητική μορφή, κυρίως σε «ιαμβικούς τρίμετρους» στίχους. Όλες οι σωζόμενες συλλογές προέρχονται από τον 1^ο και 2^ο μ.Χ. Από αυτές άλλες είναι μικρές και άλλες μεγάλες. Οι σωζόμενες ολόκληρες συλλογές είναι τρεις: η *Collectio Augustana*, που είναι η παλιότερη και η καλύτερη, η *Collectio Vindobonensis* και η *Collectio Accursiana*. (Ταρσούλη Γεωργία. 1954).

Υπολογίζεται ότι υπάρχουν τριακόσιοι εξήντα μύθοι του Αισώπου. Το ενδιαφέρον πάμπολλων λογοτεχνών και ποιητών να φτιάξουν μύθους, φανερώνει πόσο το είδος αυτό αποτελούσε πάντα ένα αποτελεσματικό μέσο για να περάσουν στους λαούς μηνύματα, πληροφορίες και να δώσουν απαντήσεις. (Δελώνης Αντώνης. 2000).

Έτσι, ζουν ανάμεσά μας μέχρι σήμερα, προσφέροντας τη δυνατότητα της παιδευτικής εφαρμογής τους, καθώς συνδυάζουν την ψυχαγωγία με την παιδαγωγική τους διάσταση. Τα διδάγματά τους είναι παγκόσμιας εμβέλειας και ισχύουν για κάθε λαό, πολιτισμό και εποχή, προερχόμενα από την ίδια τη ζωή και την εμπειρική σοφία που χρειάζεται για την επιβίωση. (Ευαγγέλου, Ιάσων. (2006).

2.5. Γενικές παρατηρήσεις

Ο Αριστοτέλης (Αριστοτέλης, μτφ. Δρομάζος Στάθης. 2007), θεωρεί το μύθο ως σημαντική συμβολή στην ανέλιξη της σκηνικής πράξης και βασικό στοιχείο μίμησης. Οι μύθοι ερμήνευαν όψεις του κόσμου και παλαιότερων κοινωνικών δομών, αναζητούσαν την αλήθεια, μετέφεραν όγκου πληροφοριών και έδιναν απαντήσεις με αλληγορικό τρόπο σε ερωτήματα που δεν ήταν δυνατόν διαφορετικά να απαντηθούν. Μέσα από αυτούς διασώθηκαν γεγονότα του παρελθόντος και της αρχαιοελληνικής μυθικής παράδοσης. Ο μύθος αποτελεί μορφωτικό αγαθό με συγκεκριμένο μοτίβο, ύφος και δομή, είναι πηγή του λόγου και έκφρασης, συνεπώς είναι ένα σημαντικό κειμενικό είδος που βοηθά το νέο άτομο μέσα από την ταύτιση και τη μίμηση να εξελιχθεί συναισθηματικά και να δεχτεί μία κοινωνικοπολιτιστική ωρίμανση.

Οι αισώπειοι μύθοι είναι ευχάριστοι, τονώνουν την ψυχή και κινητοποιούν τους μαθητές σε δράση. Είναι ένα λογοτεχνικό είδος που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία ως έναυσμα στην βελτίωση του λόγου, γραπτού και προφορικού. Η γραφή προϋποθέτει την ανάγνωση και η ανάγνωση ενισχύει τη φαντασία, την επινοητικότητα, τις φρέσκιες ιδέες και την ενασχόληση του ατόμου με το λόγο. Αλλάζει τον τρόπο σκέψης τους, ενδυναμώνει την οξυδέρκεια και την πρωτοβουλία, εκτονώνουν τα συναισθήματα.

Γραφή και Λογοτεχνία συνεπάγεται φιλιαναγωγσία. Οι μαθητές αποκτούν αναγνωστικά κριτήρια, εδραιώνουν τη σχέση τους με το βιβλίο και αναπτύσσουν δεξιότητες αφήγησης. Ολοκληρώνεται πολύπλευρα η προσωπικότητά τους διαμορφώνοντας στάσεις ζωής με έκφραση του λόγου με επιχειρήματα. Εκφράζουν αιτιολογημένα τις απόψεις τους και έχουν το θάρρος να δηλώσουν αντίθετη άποψη. Είναι ένας τρόπος ψυχικής αποφόρτισης η γραφή, και δίνει κατευθύνσεις για σωστή στάση ζωής.

Η Δημιουργική Γραφή ως τέχνη και ως μία πνευματική δραστηριότητα που παράγει λόγο με κατάλληλες γνωστικές και επικοινωνιακές δεξιότητες, μπορεί να συνδεθεί και να επηρεαστεί από τον μύθο, να αποτελέσει έναυσμα και παράδειγμα κειμενικής δομής που θα κινητοποιήσει τους μαθητές σε δράση. Αξιοποιείται έτσι δημιουργικά ο χρόνος τους, δομείται η σκέψη τους, εδραιώνονται αξίες, απομακρύνεται ο φόβος του άγνωστου. Ο μαθητής αντιλαμβάνεται τη δύναμη των λέξεων, τα κρυφά μηνύματα και τις πληροφορίες που αποκομίζει από ένα λογοτεχνικό κείμενο. Αποκτά αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση νιώθοντας άμεσα τη χαρά της δημιουργίας και της προσφοράς. Εκφράζεται μέσα από την τέχνη και μαθαίνει σε βάθος τη γραφή, η οποία με μελέτη γίνεται ξεχωριστή και δημιουργική.

Εμπλουτίζεται η αισθητική καλλιέργειά του και απολαμβάνει την ικανοποίηση της δημιουργίας. Δημιουργική Γραφή και Λογοτεχνία στην εκπαιδευτική πράξη θα πρέπει να πρωταγωνιστούν για να δώσουν ώθηση στο μάθημα του γραπτού λόγου και ανάλυσης κειμένων. Γραφή και μύθος, συγγραφή και λογοτεχνικά κείμενα, απόλαυση της ανάγνωσης και δημιουργία, στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση είναι συνδυασμοί-εργαλεία για την εκπαιδευτική κοινότητα που αν χρησιμοποιηθούν σωστά τα αποτελέσματά τους, θα ωφελήσουν τη μαθητική νεολαία μαθησιακά, γνωστικά, κοινωνικά και συναισθηματικά.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

3. Μεθοδολογία Έρευνας

Οι δύο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου είναι καθοριστικές για την πνευματική εξέλιξη και την μετέπειτα σχολική πρόοδο των μαθητών, καθώς στα δύο αυτά χρόνια συνεχίζουν να αποκτούν γνώσεις και δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής.

Τα κείμενα που αναζητούν οι μαθητές σε αυτήν την ηλικία είναι πιο πολύπλοκα, μεγαλύτερα σε έκταση και μέσα από αυτά ανακαλύπτουν την νέα γνώση που θα συμπληρώσει την ήδη υπάρχουσα. Με την παρούσα έρευνα επιχειρείται η κατανόηση του κειμένου σε βάθους, η εποικοδομητική προσέγγιση, η ανακάλυψη και ανάλυση των νοημάτων, ο κριτικός στοχασμός του κειμένου και τα προσωπικά συμπεράσματα για τα συγκεκριμένα θέματα. Η αποτελεσματική ανάγνωση, η σωστή αναδιήγηση, η αφήγηση, η κατασκευή νέου κειμένου μέσα από την ταύτιση και τη μίμηση, η συγγραφική επινοητικότητα και η δημιουργία, είναι ο επόμενος στόχος της έρευνας και είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί σε μαθητές της Ε' και ΣΤ' τάξης.

Η Δημιουργική Γραφή στο Δημοτικό Σχολείο συνδέεται με τον γραπτό λόγο και δεν έχει τη δική της διδακτική ώρα, δεν είναι ενταγμένη στα Δ.Ε.Π.Σ και Α.Π.Σ ως αυτόνομη, αλλά συμβαδίζει κυρίως με το μάθημα της «γλώσσας». (Παπαμανώλης Κ. 2007: 63-72). Η ανάδειξη της αναγκαιότητάς της στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και μάλιστα ως ξεχωριστό μάθημα, είναι ακόμη ένας στόχος της συγκεκριμένης έρευνας. Η αναγκαιότητα αυτή επίσης ενισχύεται από το γεγονός ότι το αντικείμενο το οποίο πραγματεύεται, αυτό της Δημιουργικής Γραφής και συγγραφής, είναι απαραίτητο στοιχείο για τη πολύπλευρη ανάπτυξη και εξέλιξη του παιδιού, της ωρίμανσης και της αφύπνισης της δημιουργικότητας, καθώς και της συναισθηματικής τους ενδυνάμωσης. Ο ανταγωνισμός μεταξύ κριτών και των συγγραφέων που χωρίζει τη Δημιουργική Γραφή από το γράψιμο θα πρέπει να λυθεί, και να εξεταστεί το όλο θέμα σε νέα βάση.

Οι μέθοδοι που ακολουθήθηκαν για την επίτευξη του στόχου της έρευνας είναι η μελέτης περίπτωσης και το ερωτηματολόγιο. Στην πρώτη μέθοδο οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες και κλήθηκαν να μελετήσουν αναλυτικά τους μύθους του Αισώπου, να ανακαλύψουν το επιμύθιό τους, να αντιληφθούν τη δομή, το ύφος και την τεχντροπία τους, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να κατασκευάσουν κι εκείνοι ανάλογους μύθους στηριζόμενοι στο ίδιο

επιμύθιο με διαφορετικό όμως τίτλο και πλοκή. Μέσα από τη διαδικασία αυτή οι μαθητές αντιλαμβάνονται την τέχνη της γραφής και με προσεκτικότερη και συνεχή εξάσκηση, την τέχνη της Δημιουργικής Γραφής. Η μελέτη περίπτωσης πραγματοποιήθηκε σε Δημοτικό σχολείο της Ελασσόνας στις δύο τελευταίες τάξεις, ενώ τα ερωτηματολόγια με δεκαπέντε ερωτήσεις, απαντήθηκαν εκτός από τους μαθητές της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης του Δημοτικού Σχολείου της Ελασσόνας και από μαθητές αντίστοιχων τάξεων Δημοτικού Σχολείου των Ιωαννίνων, της Λιβαδειάς και του Αγρινίου.

Στο ερευνητικό μέρος επίσης θα εξεταστούν αναλυτικά οι μέθοδοι έρευνας, οι σχέσεις των παιδιών με τους μύθους γενικότερα και θα απαντηθούν στη συνέχεια τα ερευνητικά ερωτήματα.

3.1. Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να μελετηθεί η Δημιουργική Γραφή στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και η επίδρασή της στην εκπαιδευτική διαδικασία κυρίως στον γραπτό λόγο, μέσω των αισώπειων μύθων. Η επιλογή δεν ήταν τυχαία. Ο Αίσωπος ήταν ο διασημότερος από τους αρχαίους μυθοποιούς και αναμφισβήτητα πατέρας του αρχαίου μύθου και της αλληγορίας. Θεωρείται ο κορυφαίος της λεγόμενης διδακτικής μυθολογίας. Επίσης, οι μύθοι του είναι γνωστοί και ευχάριστοι στα παιδιά κάθε ηλικίας, συνεπώς και πιο αποδεκτοί.

Επιχειρείται:

α) Μέσα από τους μύθους η καλλιέργεια της Δημιουργικής Γραφής στις δύο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού, η σημασία και η κατανόηση βασικών όρων, η κατανόηση κειμένων και το βαθύ τους νόημα, ο ορθός λόγος και η σωστή δομή του κειμένου, η βελτίωση του γραπτού λόγου γενικότερα, η εμπέδωση της ορθογραφίας, της ανάγνωσης, της επικοινωνίας μέσω της γραφής, ώστε να αποκτήσουν τα νεαρά άτομα κίνητρα για την κατάκτησή της. Επιχειρείτε επίσης η διαπίστωση της αξίας των μύθων και η σύνδεσή τους με τα αινίγματα και το επιμύθιο, με τη βοήθεια των οποίων θα κατασκευαστούν νέες ιστορίες από τους μαθητές.

β) Στόχος της έρευνας επίσης είναι να γίνουν αντιληπτά τα μαθησιακά οφέλη και οι σύγχρονοι τρόποι προσέγγισης της διδασκαλίας της γλώσσας και της γραφής. Οι μύθοι είναι δυναμικά εργαλεία στα χέρια του εκπαιδευτικού, μέσο διδακτικής πράξης. Με τη βοήθειά τους επιτυγχάνονται στόχοι του μαθήματος με ευκολότερο και διασκεδαστικότερο τρόπο.

γ) Σκοπός της έρευνας ακόμη είναι να γίνει κατανοητό ότι με τη μελέτη των μύθων οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τη λογική ανάλυση, ταξινόμηση, ερμηνεία, υπόθεση, πιθανολογία, φαντασία, επινόηση, περιγραφή, διήγηση ενός κειμένου, επικεντρώνονται στις αντιπαραθέσεις, στις αντιφάσεις του καλού και του κακού, του δίκαιου και του άδικου, του σωστού και του λάθους και ενθαρρύνονται στο να αξιολογούν και να παίρνουν αποφάσεις με βάση την κρίση τους. Ασκούνται στην υπομονή μέσα από την αναζήτηση νέων δεδομένων και με τη βοήθεια παλιάς και νέας γνώσης κατανοούν υποθέσεις και νοήματα.

δ) Επίσης, η Δημιουργική Γραφή προϋποθέτει ανάγνωση βιβλίων. Ανάγνωση και γραφή βοηθούν στην ανάπτυξη της κριτικής και δημιουργικής σκέψης, στην ικανότητα αφήγησης με βιωματικό τρόπο, στη σωστή γλωσσική δομή και ύφος του κειμένου και στην ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας. Μέσα από την έρευνα συλλέγονται στοιχεία για να αποδειχθούν τα παραπάνω, και σημειώνεται η έλλειψή τους. Οι μαθητές με την εμπλοκή τους στην έρευνα και μελετώντας τους «αισώπειους μύθους», θα τους ζητηθεί με το ίδιο επιμύθιο μέσω της μίμησης, να δημιουργήσουν τη δική τους ιστορία με δομημένο γραπτό λόγο, με φαντασία, επινοητικότητα και εφευρετικότητα. Με απλό οικείο και διασκεδαστικό τρόπο, διαβάζοντας κάτι που τους είναι ήδη γνώριμο, τείνουν να το μιμηθούν, να το παρουσιάσουν στους συμμαθητές του και να τονώσουν την αυτοπεποίθηση και την εμπιστοσύνη στο εαυτό τους, ώστε το λευκό χαρτί του γραπτού λόγου να μην είναι πλέον αμήχανο γι' αυτούς.

ε) Η παρούσα έρευνα θα επιχειρήσει ακόμη να δείξει ότι η Δημιουργική Γραφή και η Λογοτεχνία γενικότερα, μπορεί να οπλίζει το νεαρό άτομο με ευαισθησίες, ενσυναίσθηση, ανθρωπιά, αγάπη και προβληματισμό, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη σκεπτόμενων και ισορροπημένων ανθρώπων με ολόπλευρη και ολοκληρωμένη προσωπικότητα που αποτελεί αναγκαία συνθήκη για μια όμορφη και δημιουργική κοινωνία.

Ειδικότεροι σκοποί της παρούσας έρευνας:

Γνωστικοί:

- να μάθουν τους μύθους, να διερευνούν τις γνώσεις τους γι' αυτούς και τους μυθοπλάστες καθώς και τις γνώσεις τους για τη Λογοτεχνία γενικότερα
- να μάθουν τη δομή, το μοτίβο και το ύφος των μύθων
- να μάθουν για τους χαρακτήρες και τα κρυφά νοήματα του μύθου

- να μάθουν να μιμούνται και να ταυτίζονται
- να μπορούν να αφηγούνται με ευχέρεια
- να μάθουν να επιχειρηματολογούν
- να μάθουν να συλλέγουν ποιοτικές πληροφορίες (ανακαλυπτική - διερευνητική διδακτική προσέγγιση του Dewey)
- να μάθουν τι είναι το επιμύθιο
- να μάθουν να επινοούν παρόμοιες ιστορίες στηριζόμενοι στο μοτίβο, τη δομή και το ύφος των ήδη υπάρχουσών (εποικοδομητική προσέγγιση: οικοδομώ τη νέα γνώση πάνω στην υπάρχουσα)
- να αγαπήσουν την ανάγνωση, τη γλώσσα και τη γραφή
- να μάθουν την τεχνική του γραψίματος και να αναπτύξουν τη συγγραφική επινοητικότητα τους
- να βελτιωθούν στα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, στην ορθογραφία και στο προφορικό και κυρίως στον γραπτό λόγο
- να αγαπήσουν τις λέξεις και να αντιληφθούν τη δύναμή τους
- να μάθουν ότι η ανάγνωση προέχει της γραφής, συνεπώς γραφή συνεπάγεται ανάγνωση
- να αποκτήσουν αναγνωστικά κριτήρια και να γίνουν ενθουσιώδεις αναγνώστες
- να αγαπήσουν τη Λογοτεχνία
- να εντάξουν στην καθημερινότητά τους τη γραφή με οποιαδήποτε μορφή (ημερολόγιο, ποίηση, ιστορίες...)
- να ενισχύσουν τη δημιουργικότητά τους

Κοινωνικοί:

- να μάθουν να εκτιμούν την ιστορία και την παράδοση του τόπου τους που απορρέει από τους μύθους και τη Λογοτεχνία
- να νιώσουν την ανάγκη να περισώσουν τις ιστορίες και τους μύθους, καθώς και τα γραπτά και προφορικά πλούτη του τόπου τους
- να κατανοήσουν τις πολιτιστικές αξίες της εποχής
- να υιοθετήσουν τα διδάγματα και τις αξίες που απορρέουν από μύθους
- να αποκτήσουν διαπολιτισμική συνείδηση
- να ενισχυθεί η επικοινωνιακή δεξιότητα των μαθητών

- να κοινωνικοποιηθούν και να κοινωνικοποιηθούν ομαλά
- να αξιοποιηθεί ο χρόνος τους

Συναισθηματικοί:

- να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση
- να ενδυναμώσουν τη συναισθηματική τους απελευθέρωση
- να κατανοήσουν τα συναισθήματα των άλλων
- να ευαισθητοποιηθούν για τη διάδοση και τήρηση αξιών
- να αποκτήσουν θετική στάση απέναντι στη συγγραφή
- να απομακρυνθεί η ανασφάλεια, η δειλία και φόβος για τη γραφή
- να αποκτήσουν το θάρρος της παρουσίασης του έργου τους
- να νιώσουν τη χαρά της δημιουργίας και του αποτελέσματος της δράσης

Αισθητικοί:

- να εμπλουτίσουν την αισθητική καλλιέργειά τους
- να εκφραστούν μέσα από την τέχνη της γραφής
- να μάθουν σε βάθος τη Δημιουργική Γραφή και να αγαπήσουν

3.2. Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που απασχόλησαν την παρούσα έρευνα είχαν διπλή κατεύθυνση. Τέθηκαν ερωτήματα που αφορούσαν τη δομή της έρευνας και ερωτήματα προς τους μαθητές ώστε με τις απαντήσεις τους να συμβάλλουν στην εξέλιξη και ολοκλήρωσή της.

Στο α' σκέλος οι πρώτες σκέψεις αφορούσαν τη Λογοτεχνία, τη συγγραφή, τη Δημιουργική Γραφή και την αναζήτησή της στα Δ.Ε.Π.Σ και τα Α.Π.Σ του Υπουργείου. Τα ερωτήματα που τέθηκαν ήταν τα εξής:

- Ποιο είναι το επιθυμητό αποτέλεσμα της παρούσας έρευνας; Τι αναζητά;
- Ποιες ερευνητικές μεθόδους θα χρησιμοποιηθούν για την πραγμάτωσή της;
- Ποια θα είναι η πορεία, η διαδρομή της έρευνας και πώς θα είναι δομημένη;
- Ποια είναι η θέση της Λογοτεχνίας στα Α.Π.Σ και Δ.Ε.Π.Σ;
- Ποια είναι θέση της Γραφής στην εκπαιδευτική διαδικασία;

- Ποια είναι η θέση των μύθων στην μαθησιακή διαδικασία;
- Πώς μπορούν οι μύθοι να βελτιώσουν το γραπτό λόγο;
- Καλλιεργείται η Δημιουργική Γραφή μέσα από τον μύθο;
- Γενικότερα, πώς μπορεί να πραγματοποιηθεί η σύνδεση του μύθου με τη γραφή και τα είδη της Λογοτεχνίας;
- Πώς η Λογοτεχνία μπορεί να γίνει απαραίτητο εργαλείο στα χέρια των εκπαιδευτικών, ως ένας σύγχρονος τρόπος διδασκαλίας;
- Γίνονται αντιληπτά τα μαθησιακά οφέλη;

Το β' σκέλος των ερευνητικών ερωτημάτων αφορούσαν τους μαθητές. Τα ερωτήματα που κλήθηκαν να απαντήσουν ήταν τα εξής:

- Πόσο πιστεύουν ότι η Λογοτεχνία βρίσκεται στη ζωή τους.
- Γνωρίζουν τη διαδρομή της στην ιστορία;
- Τι είναι μύθος, επιμύθιο, αλληγορία;
- Τι είναι μυθοποιός, μυθοπλάστης;
- Γνωρίζουν τη δομή και το ύφος του μύθου;
- Ποιους μύθους γνωρίζουν;
- Ποιος ήταν ο Αίσωπος; Είναι γνωστοί οι μύθοι του;
- Αρέσουν οι μύθοι του Αισώπου και γιατί;
- Θα ήθελαν να διδάσκονται στο Δημοτικό και γιατί;
- Πιστεύουν ότι μέσα από τους μύθους με συστηματική μελέτη τους, αναπτύσσεται η ανάγνωση και βελτιώνεται ο γραπτός τους λόγος;
- Πώς επιδρά ο μύθος στο «σκέφτομαι και γράφω»;
- Είναι δυνατόν να υπάρξει βελτίωση στο λεξιλόγιο, στα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, μελετώντας μύθους;
- Είναι εύκολη η κατασκευή μιας παρόμοιας ιστορίας μετά την ανάλυση μύθων;
- Αγαπούν την ανάγνωση και κατ' επέκταση και τη γραφή;
- Ποια πιστεύουν ότι μπορεί να είναι τα οφέλη της Δημιουργικής Γραφής;

3.3. Πληθυσμός της Έρευνας

Για την παρούσα εργασία ως μεθοδολογία έρευνας επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο και η μελέτη περίπτωσης στις δύο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου, με μέγεθος δείγματος μαθητών από τέσσερα σχολεία ελληνικών πόλεων, τεσσάρων διαφορετικών νομών.

Οι συμμετέχοντες των ερωτηματολογίων ήταν 220 μαθητές της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης.

Συγκεκριμένα: 70 μαθητές των δύο τελευταίων τάξεων ενός Δημοτικού Σχολείου των Ιωαννίνων, 60 μαθητές από σχολείο της Ελασσόνας των ίδιων τάξεων, 50 μαθητές από σχολείο της Λιβαδειάς και 40 μαθητές από σχολείο του Αγρινίου της Ε΄ και Στ΄ τάξης. Το συνολικό δείγμα των 220 μαθητών κλήθηκαν να απαντήσουν σε ένα ανώνυμο ερωτηματολόγιο με δεκαπέντε ερωτήσεις.

Στη μελέτη περίπτωσης ο αριθμός του δείγματος των μαθητών που συμμετείχε στη διαδικασία, ήταν από το Δημοτικό Σχολείο της Ελασσόνας και υπολογίζεται στα 50 παιδιά. Τα παιδιά αυτά κλήθηκαν να χωριστούν σε ομάδες, να μελετήσουν τους μύθους του Αισώπου, το ύφος και το μοτίβο τους και να ανακαλύψουν το επιμύθιο, ώστε στη συνέχεια να κατασκευάσουν ο καθένας μόνος τους τις δικές τους ιστορίες, με βάση το επιμύθιο του μύθου που μελέτησαν. Μετά τη μελέτη των ιστοριών του Αισώπου η συγγραφική τους προσπάθεια έδωσε 50 μύθους.

Η επιλογή των συγκεκριμένων τάξεων είχε ως σκοπό να υπάρχει ένας βαθμός ομοιομορφίας στο δείγμα ως προς την ηλικία, το γνωστικό και κοινωνικό υπόβαθρο. Να υπάρχει επίσης η δυνατότητα κατανόησης εννοιών, ανάλυσης κειμένου και αντίληψης της συγκεκριμένης διαδικασίας.

3.4. Σχέση του παιδιού με τον μύθο

Ο μύθος είναι ένα κομμάτι της ζωής του παιδιού. Είναι το παράθυρο μέσα από το οποίο βλέπει, φαντάζεται, ψυχαγωγείται, παίρνει απαντήσεις. Θα έλεγε κανείς, ότι αποτελεί δημιούργημα της λαϊκής φαντασίας, ένα είδος γλώσσας, που επινόησε πρωτόγονος άνθρωπος για να ερμηνεύσει την πραγματικότητα. («Μύθοι», Μεγάλη σοβιετική εγκυκλοπαίδεια, εκδόσεις Ακάδημος Α.Ε. Τόμος 23, Αθήνα 1981, σελ. 457). Η σχέση μύθου και παιδιού, από πολύ νωρίς είναι αλληλένδετη. Από μικρή ηλικία το παιδί έρχεται σε επαφή με σύντομες ιστορίες, παραμύθια και μύθους. Του αρέσει να μαθαίνει για τα ζώα και να τα ακούει να μιλούν, όπως επίσης του αρέσει να μιλούν και άλλα αντικείμενα, να επικοινωνούν μεταξύ τους και με τον

κόσμο των ανθρώπων. Όσο μεγαλώνει το παιδί, οι αναγνωστικές προτιμήσεις αλλάζουν, όμως οι μύθοι με τα επιμύθιά τους το συνοδεύουν στην εξελικτική του πορεία και στην ψυχική του ενδυνάμωση. Ο μύθος είναι μία σύντομη, καθαρή και ευχάριστη ιστορία με χιούμορ πολλές φορές, που τελειώνει με ένα ηθικό δίδαγμα. Μύθος και αλήθεια πλέκονται στο μυαλό του παιδιού και δίνουν ικανοποίηση και ανακούφιση στην ψυχή του νεαρού ακροατή, ενώ παράλληλα μαρτυρούν ότι η ζωή δεν είναι απαλλαγμένη από αντιπαραθέσεις και συγκρούσεις. Η σκληρή πραγματικότητα περνάει μέσα από τους μύθους και φιλτράρεται. Μαθαίνει μέσα από αυτούς, να προβληματίζεται δημιουργικά, να κρίνει σωστά, μαθαίνει πώς να αντιμετωπίζει παρόμοιες καταστάσεις και πώς να προσεγγίζει έναν άγνωστο κόσμο όλο ιδιαιτερότητες, επηρεάζοντας όλο αυτό την κατοπινή του συμπεριφορά. Αποτελούν το έναυσμα οι μύθοι για το μικρό παιδί να εκφραστεί με άνεση και να γίνει κριτικός αναγνώστης. Πρωταγωνιστές σε αυτούς είναι κυρίως ζώα που στο τέλος βρίσκουν το δίκιο τους και κάνουν το παιδί-αναγνώστη να νιώσει χαρά και ικανοποίηση, να ταυτιστεί μαζί τους και να τους μιμηθεί. Η δομή και το ύφος του μύθου καθώς και η απλότητά τους, γοητεύει τους λιλιπούτιους αναγνώστες και παράλληλα τους περνάει με αβίαστο τρόπο αξίες της ζωής. Είναι πηγή εικόνας και διδαχής οι μύθοι, πλούτος συναισθηματικής εξέλιξης και μορφή γνώσης του γύρω κόσμου του παιδιού που το ακολουθεί σε όλη του τη πορεία. Είναι σχέση ζωής.

3.5. Αισώπειοι μύθοι και επιμύθια

Αισώπειοι μύθοι, αγαπητό λαϊκό ανάγνωσμα, σκαλοπάτι ζωής. Μικρές διδακτικές ιστορίες με αλληγορικό τόνο όπου μέσα από αυτές μεγάλωσαν γενιές πολλές και έμαθαν αξίες με τρόπο έμμεσο και λιτό. Απλοί μύθοι, σύντομοι, με ουσιαστικά νοήματα, με χιούμορ και κατανοητό περιεχόμενο για όλους, με πρωταγωνιστές ζώα με ανθρώπινες ικανότητες, αποτελούσαν πηγή έμπνευσης και έδιναν με σοφία λύσεις και απαντήσεις σε ερωτήματα της εποχής, που η λογική δεν μπορούσε. Εκεί που η ανθρώπινη σκέψη ένιωθε αδύναμη απέναντι στους νόμους της φύσης, ερχόταν οι μύθοι με παραβολικό τρόπο και έδιναν απαντήσεις. Εκεί που οι άνθρωποι βρίσκονταν σε αδιέξοδο, οι μύθοι τους οδηγούσαν στο ξέφωτο. Και στο τέλος το επιμύθιο, το δίδαγμα της ιστορίας, η αξία της ζωής, οι απάντησες στις ερωτήσεις. Η παρατηρητικότητα της φύσης από τον μυθοποιό, η έρευνα σε καίρια θέματα, η ευστροφία, η επινοητικότητα και η αφήγηση ήταν τα εφόδια για την κατασκευή διαχρονικών διηγημάτων με ηθικοδιδακτικό περιεχόμενο στο κλείσιμό τους. Το επιμύθιο γινόταν αντιληπτό και κατανοητό από τον απλό λαό και μόνο θετικά είχε να του προσφέρει. Το κακό πάντα έχανε, η αδικία αποδοκιμάζονταν,

η προδοσία και η ψευδολογία τιμωρούνταν, η πονηριά γίνονταν άμεσα αντιληπτή και το παράλογο γελοιοποιούνταν. Αντίθετα η αφοσίωση στον επιθυμητό στόχο, η καλοσύνη, η αξιοπρέπεια, η σεμνότητα και η ευπρέπεια επαινούνταν. Ένα αίσθημα ικανοποίησης για την υπεροχή του καλού και για το δίκαιο που βρίσκει τελικά τη θέση του στη ζωή, μένει στη σκέψη του αναγνώστη, διαβάζοντας το τελικό επιμύθιο από κάθε μύθο. Ο διηγηματικός λόγος του μύθου απλός και μεστός οδηγεί πάντα στο τελικό δίδαγμα-επιμύθιο που ξέρει να δίνει απαντήσεις και να περνά μηνύματα.

3.6. ΜΕΘΟΔΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ: I. Μελέτη Περίπτωσης

Η πρώτη από τις δύο ερευνητικές μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα έρευνα ήταν η μελέτη περίπτωσης. Εξετάστηκε μία μεμονωμένη περίπτωση, με θέμα «Οι μύθοι του Αισώπου στην εκπαιδευτική διαδικασία και στο γραπτό λόγο» εστιάζοντας στο επιμύθιο και αναλύοντας το μύθο. Η συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης διερευνά την επίδραση των μύθων στην μαθησιακή εξέλιξη των μαθητών και στην πολύπλευρη εξέλιξή τους γενικότερα, εξετάζει τη δυνατότητα των παιδιών στην ανάλυση της δομής, του ύφους και της τεχνοτροπίας του μύθου, στη βελτίωση της ανάγνωσης γενικότερα, του λεξιλογίου, των γραμματικών και συντακτικών φαινομένων και στη δυνατότητα καλύτερης γραφής και επεξήγησης ενός θέματος του προφορικό και κυρίως του γραπτού λόγου. Συνεπώς, η ενθάρρυνση της καλλιέργειας και της δημιουργικότητας και πώς όλα τα παραπάνω συμβάλλουν στην ανάπτυξη του νεαρού ατόμου στο τέλος της Α/μιας εκπαίδευσης, ήταν η βασική διερεύνηση της συγκεκριμένης μελέτης. Η ανάγκη της Δημιουργικής Γραφής ως αυτόνομη, είναι ένα στοιχείο που μπορεί επίσης να αποδεχθεί από τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας.

Τα ερωτήματα που τέθηκαν αρχικά ήταν: Γνωρίζουν οι μαθητές τους μύθους και πόσο; Ποιους συγκεκριμένους μύθους γνωρίζουν; Μπορούν εκτός από την ευχαρίστηση που παίρνουν από την ανάγνωση των μύθων να επωφεληθούν και ακόμη περισσότερο και σε ποια επίπεδα; Το δείγμα που επιλέχθηκε ήταν 50 μαθητές από τα τμήματα της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης του 3^{ου} Δ. Σ. Ελασσόνας, οι οποίοι κλήθηκαν να μελετήσουν μύθους του Αισώπου που τους δόθηκαν από τους εκπαιδευτικούς τους. Μελετήθηκε ακόμη ο τρόπος με τον οποίο ήταν γραμμένοι, εντοπίστηκαν τα βασικά χαρακτηριστικά τους και διασαφηνίστηκαν πιθανές άγνωστες λέξεις. Στη συνέχεια συζητήθηκαν τα γραμματικά φαινόμενα και διαπιστώθηκε η λιτή συντακτική γραφή του μύθου. Το «κρυφό νόημα», το επιμύθιο ήταν ένα ακόμη στοιχείο που αναζητήθηκε στους μύθους, διαφορετικό για κάθε μύθο και δίδασκε αξίες ζωής. Για την ενίσχυση της έρευνας δόθηκε στους μαθητές του ίδιου Δημοτικού Σχολείου και τριών ακόμη σχολείων άλλων νομών, ένα ανώνυμο ερωτηματολόγιο -δεύτερη παιδαγωγική έρευνα- με δεκαπέντε ερωτήσεις που αφορούσαν τους στόχους της παρούσας εργασίας, εφόσον πρώτα ενημερώθηκαν οι μαθητές ότι πρόκειται για παιδαγωγική έρευνα, είναι ανώνυμη και κυρίως δεν είναι «τεστ» αντίληψης γνώσεων.

Μετά τη γενική ενημέρωση της έρευνας και ανάλυσης πολλών μύθων του Αισώπου ως παραδείγματα, δόθηκε ένας μύθος του Αισώπου σε καθένα μαθητή ο οποίος όφειλε να τον μελετήσει, όπως είχε παρατηρήσει στην υποδειγματική ανάλυση του μύθου και να σημειώσει το επιμύθιο. Στη συνέχεια με δικό του τίτλο, χαρακτήρες και πλοκή, αλλά με ίδιο επιμύθιο και

ίδια τεχνοτροπία, του ζητείται να κατασκευάσει μία δική του ιστορία, έναν δικό του μύθο. Δίνεται έτσι, στους μαθητές και στις μαθήτριες η δυνατότητα να αναπλάσουν δημιουργικά το κείμενο και να πάρουν μέρος συνειδητά ή ασυνείδητα σε μια λογοτεχνική ή μη δημιουργία (Morley 2007). Σκοπός της διαδικασίας ήταν ο μαθητής αρχικά να δεχτεί να συμμετάσχει στην έρευνα, να συνεργαστεί με τον εκπαιδευτικό και τους συμμαθητές τους ανταλλάσσοντας ιδέες και γνώμες και στη συνέχεια να αισθανθεί ενθουσιασμό και ότι είναι ικανός να ανταπεξέλθει στον εγχείρημα. Η παλιά γνώση αναζητείται και η νέα θα συνεργαστεί μαζί της για να δημιουργήσουν. Ανάγνωση, παρατήρηση, καταγραφή, ανάλυση, περιγραφή, επινόηση, δημιουργία, παρουσίαση...τα στάδια της προσπάθειας. Ο μαθητής θα νιώσει την ικανοποίηση της ανάγνωσης και στη συνέχεια αυτή της συγγραφής. Η δημιουργικότητα θα είναι έκδηλη στο τέλος της προσπάθειάς του και το εγχείρημα του μαθητή με θάρρος να παρουσιάσει το έργο του στην ολομέλεια, θα ολοκληρώσει τον στόχο της παρούσας έρευνας.

3.7. ΜΕΘΟΔΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ: II. Ερωματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο ήταν η δεύτερη μέθοδος παιδαγωγικής έρευνας που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα, για τη συλλογή πληροφοριών με σκοπό την κατανόηση της σχέσης του μαθητή με τον μύθο και την ικανότητά του στην λογική ανάλυση, παρατήρηση, ερμηνεία, περιγραφή, επινόηση και δημιουργία κειμένου. Ειδικότεροι στόχοι του ήταν να αναζητηθεί η επιθυμία του μαθητή να ενταχθούν οι μύθοι στα εκπαιδευτικά προγράμματα σπουδών και μέσα από αυτούς το άτομο της εκπαιδευτικής κοινότητας να εξελιχθεί γνωστικά, παιδαγωγικά, κοινωνικά, συναισθηματικά, αισθητικά. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από δεκαπέντε απλές, σύντομες και κατανοητές ερωτήσεις ανοιχτού και κλειστού τύπου. Αναζητήθηκε μέσα από τη συγκεκριμένη παιδαγωγική έρευνα η γενική γνώση του μαθητή για τον μύθο και το επιμύθιο, τη ζωή και έργο του Αισώπου. Άλλη διαπίστωση επίσης που επιχειρήθηκε μέσω του ερωτηματολογίου ήταν εάν οι μαθητές πιστεύουν ότι οι μύθοι θα τους ωθήσουν στο δημιουργικό γράψιμο και την ανάγνωση. Συνεπώς διαβάζοντας θα αγαπήσουν το διάβασμα και γράφοντας θα αγαπήσουν τη γραφή.

Το δείγμα μαθητών που συμμετείχαν στο ερωτηματολόγιο ήταν συνολικά 220 μαθητές ηλικίας 11-12 ετών. Μαθητές και μαθήτριες της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης, τεσσάρων διαφορετικών σχολείων, τεσσάρων νομών: Λάρισας, Ιωαννίνων, Βοιωτίας και Αιτωλοακαρνανίας.

Από το σχολείο της Ελασσόνας Λάρισας συμμετείχαν 60 μαθητές και μαθήτριες, από το σχολείο των Ιωαννίνων του αντίστοιχου νομού συμμετείχαν 70 αγόρια και κορίτσια, από τη Λιβαδειά Βοιωτίας 50 άτομα και από το Αγρίνιο Αιτωλοακαρνανίας πήραν μέρος στο ερωτηματολόγιο 40 μαθητές και μαθήτριες των δύο τελευταίων τάξεων του Δημοτικού σχολείου.

Οι ερωτήσεις στις οποίες κλήθηκαν οι μαθητές να απαντήσουν είναι οι ακόλουθες:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Γνωρίζεις τι είναι μύθος;	☐	☐
2. Γνωρίζεις τους μύθους του Αισώπου;	☐	☐

3. Γράψε δύο μύθους που γνωρίζεις:

4. Σου αρέσουν οι μύθοι;

5. Γιατί;

6. Γνωρίζεις τι είναι το επιμύθιο;

7. Θα ήθελες να διδάσκονται οι μύθοι στο σχολείο;

8. Γιατί;

9. Πιστεύεις ότι οι μύθοι βοηθούν στο λεξιλόγιο;

10. Πιστεύεις ότι οι μύθοι βοηθούν στην ανάγνωση;

11. Πιστεύεις ότι οι μύθοι βοηθούν στο γραπτό λόγο;

12. Πιστεύεις ότι μελετώντας ένα μύθο, μπορείς να γράψεις μία παρόμοια ιστορία;

13. Ποιον μύθο θα διάλεγες να μελετήσεις;

14. Ποιος θα ήταν ο τίτλος της δικής σου ιστορίας;

15. Ποιο θα ήταν το δίδαγμα της ιστορίας σου;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

4. Αποτελέσματα της Έρευνας

Στο Δημοτικό Σχολείο η λογοτεχνία σχεδόν θυσιάζεται στο βωμό της εκμάθησης της νεοελληνικής γλώσσας. Και μολονότι η λογοτεχνία, με τη στενή έννοια κατέχει τη μερίδα του λέοντος στην επιλογή των κειμένων (Χατζησαββίδης, 1992), εντούτοις στα βιβλία «Η γλώσσα μου», τα νέα αναγνωστικά όπου τα κείμενα ορισμένες φορές συνδέονται από εισαγωγικές γνώσεις και τα ακολουθούν οι ασκήσεις ποικίλης γλωσσικής επεξεργασίας, η λογοτεχνία, κατά την διδακτική πράξη «πάει περίπατο». Επανέρχεται όμως ελπιδοφόρα, αλλά ατελέσφορα στο ανθολόγιο όπου εμπεριέχονται, πράγματι, πολλά και αξιόλογα κείμενα, λαϊκών και έντεχνων ειδών για τα οποία όμως δεν υπάρχει ώρα ξεχωριστή και αφιερωμένη ειδικά και αποκλειστικά (Βασιλάκη, Α. & Γιαννουδάκη, Λ. 2009). Ο μισός δρόμος για να αγαπήσει κανείς τη Λογοτεχνία είναι να τη διαβάσει και ο άλλος μισός είναι να γράψει. Όταν μία λογοτεχνική ανάγνωση ακολουθείται από μία πράξη δημιουργικής γραφής, το παιδί μυείται σε μία διαδικασία που σταδιακά το καθιστά ωριμότερο και επαρκέστερο αναγνώστη (Βακάλη, Α, Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ.& Κωτόπουλος, Τ. 2013). Μέσα από τη συγγραφή αναπτύσσεται η ατομική έκφραση, η δημιουργικότητα, η απόλαυση της ανάγνωσης. Είναι μία πνευματική περιπέτεια, ένα διαρκές ταξίδι, χωρίς όμως να είναι ανεξάρτητη από την εποχή και τις ιδέες που υπάρχουν σε αυτή. Το σχολείο δεν είναι ανεξάρτητο από τις γενικότερες αντιλήψεις που επικρατούν στην κοινωνία, αντίθετα αναπαράγει και διαδίδει πολλές από αυτές (Αποστολίδου Β. & Χοντολίδου Ε. 1999).

Στο τρίτο μέρος της έρευνας καταθέτονται τα συμπεράσματα των δύο μεθόδων, της μελέτης περίπτωσης και του ερωτηματολογίου. Στη μελέτη περίπτωσης γίνονται διαπιστώσεις για την ικανότητα των μαθητών στην ανάλυση ενός κειμένου, την περιγραφή και τη δυνατότητα να αποδώσουν με σαφήνεια και πληρότητα στις δικές τους ιστορίες μιμούμενοι την τεχνοτροπία των μύθων. Στα ερωτηματολόγια γίνονται διαπιστώσεις για την γνώση των μαθητών όσον αφορά το μύθο, την επιρροή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία και τα οφέλη που αποκομίζουν διαβάζοντάς τους. Εξετάζεται επίσης σε ποιο βαθμό η Λογοτεχνία και η ενασχόληση με τους μύθους βοηθούν το μαθητή στα συντακτικά και γραμματικά φαινόμενα, και κυρίως στο μάθημα του γραπτού λόγου, στην προφορική και γραπτή του έκφραση. Η όλη διαδικασία ενίσχυσε την αντίληψη των μαθητών για τους μύθους, προκάλεσε το ενδιαφέρον για τη συγγραφή και χρησιμοποιώντας τη γνώση, τα βιώματα, το ενδιαφέρον, τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους, τους οδήγησε στη διαδικασία της συγγραφής. Η Λογοτεχνία

απέκτησες άλλη θέση στη αντίληψη των παιδιών γι' αυτήν. Ανταλλάχθηκαν απόψεις, ιδέες, πληροφορίες μεταξύ τους και αναπτύχθηκε η κοινωνική αλληλεπίδραση με θετικά μόνο αποτελέσματα, δίνοντας ένα αίσθημα πρωτοβουλίας και ικανοποίησης στους μαθητές.

4.1. Αξιολόγηση των κειμένων των μαθητών

Μετά την καταγραφή των μύθων των μαθητών ακολούθησε η αξιολόγησή τους. Τα αποτελέσματα ήταν εντυπωσιακά:

- Το συγκεκριμένο κειμενικό είδος όχι μόνο ήταν γνωστό στους μαθητές, αλλά και ιδιαίτερα αγαπητό και ευχάριστο στο άκουσμά του. Αντιπροσώπευε τη νηπιακή τους ηλικία, τα πρώτα αφηγηματικά τους ακούσματα, τα πρώτα φανταστικά τους ταξίδια.
- Με βιωματικό τρόπο οι μαθητές κατανόησαν αφηρημένες έννοιες, μιμήθηκαν την τεχνοτροπία των μύθων και έγραψαν αντίστοιχα κείμενα με ζωντανό και λιτό τρόπο.
- Η στοχοθεσία στα έργα των παιδιών ήταν ξεκάθαρη και αποδίδονταν ικανοποιητικά μέσα από τους μύθους τους.
- Συνδύασαν το επιμύθιο από τους μύθους του Αισώπου που είχαν μελετήσει με μια δική τους ιστορία με άλλους χαρακτήρες και διαφορετική πλοκή. Η παρατηρητικότητα της τεχνικής των μύθων είχε ως αποτέλεσμα την κατασκευή νέων ιστοριών με ολοκληρωμένο νόημα, ενδιαφέρουσα και εντυπωσιακή πλοκή με απλό και ζωηρό περιεχόμενο.
- Οι ιστορίες των μαθητών ήταν λιτές με φαντασία και ονειροπόληση.
- Η συναισθηματική εκτόνωση στους μύθους που έγραψαν, ο αυτοσχεδιασμός και η ευχαρίστηση στη συγγραφή ήταν φανερή.
- Χρησιμοποιήθηκε ανάλογο λεξιλόγιο, συγκεκριμένες λέξεις-κλειδιά ως ακουστικές εικόνες και οι προτάσεις τους είχαν οργανωμένη σύνταξη με παραγράφους.

- Οι πρωταγωνιστές των μύθων των παιδιών ήταν κατεξοχήν ζώα και στο τέλος του κάθε μύθου είναι έκδηλος ο διδακτισμός και οι αξίες.
- Ο χωρόχρονος των μύθων τους ήταν επηρεασμένος από τους μύθους που τα παιδιά μελέτησαν. Κάπου αόριστα στο βάθος του χρόνου και σε τόπους μακρινούς με ευελιξία στη χρήση του.
- Το επιμύθιο, το κρυφό και βαθύ νόημα κάθε μύθου ήταν το κεντρικό θέμα των νέων μύθων. Σε όλα τα έργα των μαθητών υπήρχε η αλληγορία.
- Όλοι οι μύθοι των παιδιών είχαν ωραίο τέλος, ενώ το κακό είχε τιμωρηθεί.
- Η δημιουργικότητα και η προσπάθεια ήταν φανερά σε όλα τα έργα των μαθητών, καθώς και η προσπάθεια της νέας γνώσης να ενσωματωθεί με την παλιά.
- Ικανοποιητικά επίσης απέδωσαν την όλη προσπάθεια και μαθητές με μέτρια η λιγότερο καλή επίδοση στα μαθήματα και η θετική τους διάθεση για γραφή αποτυπώθηκε στο χαρτί.

4.2. Βελτίωση του γραπτού λόγου μετά την εφαρμογή της διδακτικής παρέμβασης

Στη συνέχεια της συγγραφής των μύθων από τους μαθητές ακολούθησαν και άλλες προσπάθειες βελτίωσης του γραπτού τους λόγου, στο μάθημα «σκέφτομαι και γράφω», για την υπόλοιπη σχολική χρονιά και ως το τέλος της, όπου τα παιδιά εφαρμόσανε όσα διδάχθηκαν. Η επίδοσή τους στη γραπτή έκφραση ήταν αρκετά ικανοποιητική και ταυτόχρονα αντιλήφθηκαν καλύτερα την τεχνική της γραφής. Η καθημερινή ανάγνωση μύθων, η σύνδεση πληροφοριών και η συχνή ανάπτυξη νέων θεμάτων στο μάθημα του «σκέφτομαι και γράφω», έδειξε να βελτιώνεται ποιοτικά και ποσοτικά ο γραπτός λόγος των μαθητών, ακόμη κι εκείνων που δήλωναν ότι «μόνο αυτό έχω να γράψω». Νέες ιδέες από την ανάγνωση μπλέκονταν με την παλιά γνώση και με οδηγό τη φαντασία αναπτύσσονταν θέματα με ενδιαφέρουσα πλοκή και πλούσιο περιεχόμενο. Βλέποντας το βελτιωμένο κείμενο ο μαθητής, ενθαρρύνονταν να συνεχίσει, αποκτούσε αυτοπεποίθηση και σιγουριά στη γραφή, καθώς κι ένα αίσθημα ελευθερίας. Η νέα πρόκληση, αναδομούσε το λεξιλόγιο του γραπτού του, την έκφραση και την

ποιότητα των προτάσεών του, επιχειρηματολογούσε, διερευνούσε και αναζητούσε ένα ορθότερο περιεχόμενο με βαθιά νοήματα. Η φαντασία ελεύθερη συνέβαλλε στην συγγραφική τους επινοητικότητα και στο να εντοπίσουν το πλαίσιο του τρόπου γραψίματος. Καλλιέργησαν το διάλογο στα κείμενά τους και αντιλήφθηκαν την έννοια του ζωντανού λόγου. Με την καθιέρωση λογοτεχνικής ώρας έγιναν στην πορεία ενθουσιώδεις αναγνώστες. Ο ελεύθερος χρόνος τους έγινε δημιουργικότερος. Όπως διαπιστώθηκε επίσης από τα ευρήματα της έρευνας, τα παιδιά απέκτησαν δεξιότητες αλληγορικής γραφής, αφήγησης και ενδιαφέρον για παρουσίαση του έργου τους. Αξιοσημείωτο είναι ότι ενισχύθηκε η διάθεσή τους για δημιουργία και δεν ήταν λίγοι εκείνοι οι μαθητές που ξεκίνησαν να γράφουν ημερολόγιο ή να "σκαρώνουν" μικρά στιχάκια. Επισημαίνεται ακόμη ότι ύστερα από συζήτηση αναγνωρίστηκε από τους μαθητές η σπουδαιότητα της μελέτης της Λογοτεχνίας στην πολύπλευρη εξέλιξή τους.

Η συγγραφή είναι μία πνευματική δραστηριότητα που χρειάζεται κατάλληλες γνωστικές ικανότητες για να παράξει λόγο. Και οι μαθητές με τη συγκεκριμένη διδακτική παρέμβαση ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά σε αυτό.

4.3. Αξιολόγηση των ερωτηματολογίων

Τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου έδειξαν ότι οι μαθητές των τεσσάρων νομών είχαν διαφορετικά ερεθίσματα και ήταν επηρεασμένοι από διαφορετικά περιβάλλοντα. Είχαν πολλά κοινά στοιχεία, όσον αφορά τη γνώση τους για τους μύθους του Αισώπου και την επίδρασή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αναλυτικότερα:

4.4. Αποτελέσματα έρευνας από το Δημοτικό Σχολείο της Ελασσόνας:

- Η πλειοψηφία των μαθητών γνώριζαν τους μύθους του Αισώπου, αλλά δεν θυμόταν τους τίτλους.
- Πέντε μαθητές από τους εξήντα στο σύνολό τους, δεν γνώριζαν τους μύθους του Αισώπου.
- Οι πιο δημοφιλείς μύθοι του Αισώπου στο Δημοτικό Σχολείο Ελασσόνας, είναι:

- Ο λαγός και η χελώνα
- Το λιοντάρι και το ποντίκι

ενώ ακολουθούν οι λιγότερο δημοφιλείς:

- Η αλεπού και ο κόρακας
- Ο ψεύτης βοσκός
- Η αλεπού και το λελέκι
- Ο μέρμηγκας και ο τζίτζικας
- Η κότα με τα χρυσά αβγά
- Ο Ανδροκλής και το λιοντάρι
- Ο γάτος και τα ποντίκια
- Το ελαφάκι και ο πατέρας του
- Ο λαίμαργος σκύλος
- Οι δύο καβουρίνες
- Η αλεπού και ο αετός
- Ο αετός και το Σκαθάρι

- Επτά από τους εξήντα μαθητές του σχολείου της Ελασσόνας δεν έδωσαν καμία απάντηση στην ερώτηση: «Γράψε δύο μύθους που γνωρίζεις», ενώ άλλοι δέκα μαθητές έδωσαν μόνο έναν τίτλο, γιατί «...δεν θυμόταν άλλον», όπως χαρακτηριστικά είπαν.
- Πολλοί μαθητές παραδέχονταν ότι δεν γνώριζαν τους μύθους του Αισώπου, όταν όμως άκουγαν τον τίτλο του μύθου, αμέσως θυμόταν και το περιεχόμενό του. Δεν είχαν συνδέσει τίτλο και περιεχόμενο.
- Ενώ όλοι παραδέχτηκαν ότι είναι αγαπημένα αναγνώσματα οι μύθοι, ελάχιστοι γνώριζαν τον όρο «επιμύθιο». Όλοι ήξεραν τον όρο «δίδαγμα».
- Οι μύθοι του Αισώπου είναι αγαπημένοι στους μαθητές, γιατί είναι απλοί και ευκολονόητοι, είναι ωραίοι, αστείοι, έχουν ενδιαφέρον, σοφά και βαθιά μηνύματα, όπως χαρακτηριστικά είπαν οι μαθητές.
Επίσης τους αρέσει να διαβάζουν γιατί μεγαλώνει η φαντασία τους, μαθαίνει παλιές ιστορίες και παίρνουν «ιδέες» για το πώς μπορούν να αντιδράσουν κι εκείνοι σε ανάλογες περιπτώσεις. Τους αρέσει που μαθαίνουν παλιές ιστορίες και «ξεχνιούνται».

Η δράση που εξελίσσεται στους μύθους είναι ακόμη ένα στοιχείο που έλκει τους μαθητές. Ηρεμούν όταν τους διαβάζουν, έχουν μυστήριο, ωραίες εκφράσεις, χιούμορ και συναρπαστικό τέλος. Επίσης, σύμφωνα με τα λεγόμενά τους διασκεδάζουν, περνούν όμορφα το χρόνο τους και διδάσκονται.

- Θα ήθελαν ευχαρίστως να μελετούν τους μύθους στο σχολείο.
- Πιστεύουν ότι θα τους βοηθούσαν στο λεξιλόγιο, στην ορθογραφία, στην ανάγνωση και στο να γράφουν όμορφες ιστορίες με φαντασία και πρωτότυπο περιεχόμενο. Πιστεύουν επίσης ότι μελετώντας τους μύθους και γενικότερα παραμύθια και ιστορίες, μπορούν να γράφουν καλύτερα και να βελτιωθούν στο μάθημα του «γραπτού λόγου». Θα διδάσκονται το δίκαιο και το σωστό και θα περνούσαν όμορφα στην τάξη. Θα μάθαιναν ξεχωριστά πράγματα και για πώς να αντιμετωπίσουν τη ζωή. Έχουν συναρπαστικό περιεχόμενο, όπως χαρακτηριστικά είπαν κάποιοι μαθητές, και όλα τα παιδιά ανεξαρτήτου ηλικίας θα πρέπει να γνωρίζουν το περιεχόμενό τους. Η ζωή δεν είναι εύκολη, προϋποθέτει αγώνα. Οι μύθοι βοηθούν στο να ξεπεράσουμε δυσκολίες.
- Πιστεύουν ότι μπορούν να μιμηθούν τους μύθους –εκτός από δύο μαθητές που απάντησαν αρνητικά και θεωρούν ότι είναι μία ευχάριστη συγγραφική διαδικασία.
- Στην ερώτηση: «Ποιον μύθο θα ήθελες να μελετήσεις για να γράψεις στη συνέχεια τη δική σου ιστορία», απάντησε το 90% σε σχολείο της Ελασσόνας «Ο λαγός και η χελώνα» και ακολούθησαν:
 - Η αλεπού και ο πελεκάνος
 - Η αλεπού και το κοράκι
 - Το λιοντάρι και το ποντίκι
 - Ο κόκορας, η αλεπού και ο σκύλος
 - Ο τζίτζικας και ο μέρμηγκας
 - Ο ψεύτης βοσκός
 - Ο Ανδροκλής και το λιοντάρι
 - Η κότα με τα χρυσά αβγά
 - Ο γάτος και τα ποντίκια

- Τρεις από τους εξήντα μαθητές του Δημοτικού Σχολείου της Ελασσόνας έδωσαν τίτλους άλλων συγγραφέων και όχι των μύθων του Αισώπου, όπως «Ο Τζακ και η φασολιά», «Οι μουσικοί της Βρέμης» και «Τα τρία γουρουνάκια».
- Οι τίτλοι των ιστοριών των μαθητών ήταν πολλοί με ποικίλα διδάγματα που αφορούσαν τη φιλία, την αγάπη, την εμπιστοσύνη, το ψέμα, την ειλικρίνεια, την ευτυχία, τη χαρά, τη δικαιοσύνη, τη διαφορετικότητα, την αλληλεγγύη, την ισότητα.

4.5. Αποτελέσματα έρευνας από το Δημοτικό Σχολείο των Ιωαννίνων:

- Η πλειοψηφία των μαθητών εκτός από πέντε μαθητές, γνώριζαν τους μύθους, αλλά πολλοί δεν θυμόταν τους τίτλους.
- Επτά μαθητές από τους εβδομήντα στο σύνολό τους, δεν γνώριζαν τους μύθους του Αισώπου.
- Οι πιο δημοφιλείς μύθοι του Αισώπου στο Δημοτικό Σχολείο Ιωαννίνων είναι οι παρακάτω ενώ έντεκα μαθητές δεν απάντησαν:

- Ο λαγός και η χελώνα
- Η αλεπού και το κοράκι

ενώ ακολουθούν οι λιγότερο δημοφιλείς:

- Ο ψεύτης βοσκός
- Ο τζίτζικας και ο μέρμηγκας
- Η αλεπού και τα σταφύλια
- Η αλεπού και το λελέκι
- Το λιοντάρι και ο ποντικός
- Η χήνα με τα χρυσά αυγά
- Η μαϊμού και το δελφίνι
- Ο σκύλος και ο κόκορας
- Το λιοντάρι και το σκαθάρι
- Το λιοντάρι και ο χοίρος
- Η αλεπού με την κομμένη ουρά

Δόθηκαν επίσης τίτλοι και άλλων συγγραφέων:

- Η κοκκινοσκουφίτσα
 - Τα τρία γουρουνάκια
 - Ο πρίγκιπας που έγινε βάτραχος
 - Ο πατέρας και η κόρη
 - Ο βοσκός και τα πρόβατα
 - Το αρνί και ο λύκος
 - Οι 12 Θεοί του Ολύμπου
 - Ο Ηρακλή
- Τέσσερις από τους εβδομήντα μαθητές απάντησαν ότι δεν τους αρέσουν οι μύθοι του Αισώπου, γιατί «...είναι βαρετοί», «...δεν είναι πραγματικά γεγονότα» και «...θέλουν κάτι για το μέλλον και όχι για το παρελθόν». Για τους υπόλοιπους οι μύθοι είναι αστείοι, μαγικοί, ευχάριστοι, με ηθικό δίδαγμα, είναι ευχάριστοι να τους ακούς, είναι εξίσου ευχάριστοι να τους διαβάζεις, έχουν δράση περιπέτεια και είναι απρόβλεπτοι, λένε ωραία πράγματα και μέσα από αυτούς μαθαίνουμε να ζούμε, δίνουν μηνύματα και αξίες, περιγράφουν με όμορφες λέξεις, είναι ωραίος τρόπος να περνάει κανείς τον ελεύθερο χρόνο του, οξύνουν τη φαντασία και βοηθούν να γράφουμε όμορφες εκθέσεις, δείχνουν πώς ζούσαν οι αρχαίοι Έλληνες.
 - Το 77% των μαθητών δεν γνώριζαν τον όρο «επιμύθιο». Τους ήταν γνωστός ο όρος «δίδαγμα».
 - Ένας μεγάλος αριθμός παιδιών, το 82% θα ήθελαν να διδάσκονται οι μύθοι στο σχολείο, γιατί πιστεύουν ότι το μάθημα θα γίνει πιο διασκεδαστικό και όχι βαρετό, όλα τα παιδιά θα μάθουν παλιές ιστορίες, θα γράφουν εκθέσεις με φαντασία, θα μάθουν για τη ζωή των ζώων, είναι χρήσιμοι πιστεύουν κάποιο άλλοι, γιατί δίνουν βαθιά νοήματα, θα βοηθήσει να λυθεί η γλώσσα με σωστή ορθογραφία, θα διασκεδάσουν, θα μάθουν όμορφα πράγματα.

- Πιστεύουν ότι μπορούν να μιμηθούν τους μύθους –εκτός από επτά μαθητές που απάντησαν αρνητικά. Οι υπόλοιποι θεωρούν ότι είναι μία ευχάριστη συγγραφική διαδικασία.
- Στην ερώτηση: «Ποιον μύθο θα ήθελες να μελετήσεις για να γράψεις στη συνέχεια τη δική σου ιστορία», απάντησαν:
 - Ο λαγός και η χελώνα
 - Η αλεπού και το κοράκι
 - Ο τζίτζικας και ο μέρμηγκας
 - Ο ψεύτης βοσκός
 - Η αλεπού και το λελέκι
 - Η αλεπού και τα σταφύλια
 - Η αλεπού και η κομμένη ουρά
 - Ο σκύλος και ο κόκορας
- Οι τίτλοι που δόθηκαν για τα δημιουργήματα των μαθητών ήταν πολλοί και διαφορετικοί και το δίδαγμα των ιστοριών τους αναφερόταν στη φιλία, την εμπιστοσύνη, την αγάπη, την οικογένεια, το ψέμα και την αλήθεια, τη βία, την κακία, την διαφορετικότητα, την ισότητα, την ευγένεια, τον εγωισμό, για το περιβάλλον, τη φύση.

4.6. Αποτελέσματα έρευνας από το Δημοτικό Σχολείο της Λιβαδειάς:

- Μόνο ένα παιδί από τα σαράντα δεν γνώριζε τι είναι ο μύθος.
- Επτά μαθητές από τους τριάντα τρεις στο σύνολό τους, δεν γνώριζαν τους μύθους του Αισώπου.
- Οι πιο δημοφιλείς μύθοι του Αισώπου στο Δημοτικό Σχολείο Λιβαδειάς είναι οι παρακάτω ενώ έντεκα μαθητές δεν απάντησαν:
 - Ο λαγός και η χελώνα
 - Η αλεπού και το λελέκι

ενώ ακολουθούν οι λιγότερο δημοφιλείς:

- Ο ψεύτης βοσκός
- Ο τζίτζικας και ο μέρμηγκας
- Η αλεπού και το λελέκι
- Το λιοντάρι και το ποντίκι
- Η αλεπού με την κομμένη ουρά

Πολλοί από τους μαθητές απάντησαν στην ερώτηση δίνοντας τίτλους παραμυθιών και μύθων, άλλων συγγραφέων και ένας μικρός αριθμός παιδιών δεν έδωσε καμία απάντηση.

- Οι μύθοι του Αισώπου είναι αγαπημένοι στους μαθητές εκτός από έξι άτομα, γιατί θεωρούν ότι είναι ψέματα και δεν τους ενδιαφέρουν. Οι υπόλοιποι μαθητές απάντησαν ότι τους αρέσουν οι μύθοι γιατί τους αρέσει να ακούν ιστορίες και να διαβάζουν, να μαθαίνουν για τα παλιά, είναι διδακτικοί, έχουν ωραία λόγια με κρυφά νοήματα, έχουν φαντασία, μας ταξιδεύουν, έχουν ηθικό δίδαγμα και διασκεδάζουν τα παιδιά.
- Ενώ όλοι παραδέχτηκαν ότι είναι αγαπημένα αναγνώσματα οι μύθοι, ελάχιστοι γνώριζαν τον όρο «επιμύθιο». Όλοι τους γνώριζαν τον όρο «δίδαγμα».
- Έξι από τους πενήντα μαθητές δεν θα ήθελαν να διδάσκονται οι μύθοι στο σχολείο, γιατί είναι παλιοί. Οι υπόλοιποι θα ήθελαν, γιατί θα μάθουν τα παιδιά ιστορίες, θα μάθουν για τη ζωή, να παρνάνε όμορφα τον ελεύθερο χρόνο τους. Κάποια παιδιά δεν έχουν βιβλία στο σπίτι τους και στο σχολείο θα μπορούν να ακούν ιστορίες. Βοηθούν στις αποφάσεις των παιδιών και έχουν ωραία διδάγματα. Είναι διασκεδαστικοί και βοηθούν τα άτομα να συμπεριφέρονται σωστά. Έχουν όμορφες λέξεις και δίνουν συμβουλές.
- Τα παιδιά πιστεύουν ότι οι μύθοι τους βοηθούν να μάθουν καλύτερα τις λέξεις, να τις γράφουν ορθά και να δημιουργούν ολοκληρωμένο γραπτό λόγο. Είναι ικανά να γράψουν παρόμοια ιστορία, μιμούμενοι τους μύθους.
- Οι μύθοι που θα ήθελαν να μελετήσουν τα παιδιά και να γράψουν τη δική τους ιστορία, ήταν οι ακόλουθοι:

- Η αλεπού και το λελέκι
- Ο λαγός και η χελώνα
- Ο τζίτζικας και ο μέρμηγκας
- Ψεύτης βοσκός
- Το δελφίνι και η μαϊμού
- Η αλεπού και ο κόρακας

Εννέα παιδιά δεν απάντησαν για το "ποιον" μύθο θα ήθελαν να μελετήσουν.

- Οι τίτλοι που δόθηκαν από τους μαθητές για τις δικές ιστορίες είχαν ποικίλη θεματολογία. Τα διδάγματα αναφέρονταν στη φιλία, την αλληλοβοήθεια, την αγάπη, τη διαφορετικότητα, την συμφιλίωση, την εργατικότητα, την καλοσύνη, τον εγωισμό.

4.7. Αποτελέσματα από το Δημοτικό Σχολείο του Αγρινίου:

- Η πλειοψηφία των μαθητών εκτός από ένα άτομο γνώριζαν τους μύθους.
- Επτά μαθητές από τους σαράντα στο σύνολό τους, δεν γνώριζαν τους μύθους του Αισώπου.
- Οι πιο δημοφιλείς μύθοι του Αισώπου στο Δημοτικό Σχολείο Αγρινίου είναι οι παρακάτω ενώ έντεκα μαθητές δεν απάντησαν:

- Ο λαγός και η χελώνα
- Το λιοντάρι και το ποντίκι

ενώ ακολουθούν οι λιγότερο δημοφιλείς:

- Ο ψεύτης βοσκός
- Ο τζίτζικας και ο μέρμηγκας
- Η αλεπού και το λελέκι
- Το λιοντάρι και το ποντίκι
- Η αλεπού και ο λύκος
- Η αλεπού και το κοράκι
- Τα σταφύλια και η αλεπού

Οκτώ από τα παιδιά που συμμετείχαν στο ερωτηματολόγιο δεν απάντησαν στη συγκεκριμένη ερώτηση, ενώ πέντε από αυτά απάντησαν με διαφορετικούς τίτλους:

- Οι 12 Θεοί του Ολύμπου
- Οι άθλοι του Ηρακλή
- Δαίδαλος και Ίκαρος
- Ο βασιλιάς των λιονταριών

- Αγαπημένοι για τους μαθητές είναι οι μύθοι του Αισώπου, γιατί είναι απλοί, αστείοι, με σοφά νοήματα. Τους αρέσει να διαβάζουν μύθους γιατί είναι ωραίοι έχουν ηθικό δίδαγμα και σε ταξιδεύουν στα παλιά. Στα παιδιά αρέσει να τους διαβάζουν γιατί θυμούνται την παιδική τους ηλικία. Μαθαίνουν ιστορίες από τα παλιά και πώς ζούσαν οι άνθρωποι τότε. Οι μύθοι βοηθούν στο λεξιλόγιο, στην ανάγνωση και γράφω καλές εκθέσεις. Είναι ενδιαφέροντες και διασκεδαστικοί. Περνάνε μηνύματα και αξίες.
- Το 77% των μαθητών που συμμετείχαν στην έρευνα δεν γνώριζαν τι είναι το επιμύθιο και το 77% θα ήθελαν οι μύθοι να συνοδεύουν την εκπαιδευτική διαδικασία. Θεωρούν ότι τους βοηθούν να γίνουν καλύτεροι άνθρωποι, βοηθούν τον δάσκαλο να κάνει καλύτερο μάθημα, τους μαθαίνουν σημαντικά πράγματα, τους αποκαλύπτουν μηνύματα για τη ζωή, τους βοηθούν να ξεφύγουν από την πραγματικότητα και να χαλαρώσουν. Είναι ωραίοι και διασκεδαστικοί. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως παράδειγμα σε μία παρόμοια κατάσταση.
Τα άτομα που αρνούνται τους μύθους στο μάθημα είναι γιατί λένε ψέματα οι μύθοι και τους βαριούνται. Είναι όλοι ίδιοι. Ο μόνος λόγος να ενταχθεί ο μύθος στο σχολείο είναι για να χάνουν μάθημα και να περνούν καλά.
- Το 30% δεν πιστεύει ότι οι μύθοι θα βοηθήσουν στο λεξιλόγιο. Το 17,5% δεν πιστεύει ότι θα βελτιωθούν στην ανάγνωση με τη βοήθεια των μύθων και το 15% θεωρεί ότι ο μύθος δεν βοηθά στη βελτίωση του γραπτού λόγου.
- Σχεδόν όλοι αναφέρουν ότι μπορούν να γράψουν μία παρόμοια ιστορία με αυτή που θα μελετήσουν και οι μύθοι που θα επέλεγαν να αναλύσουν είναι οι ακόλουθοι:
 - Ο λαγός και η χελώνα
 - Το λιοντάρι και ποντίκι

- Η αλεπού και τα σταφύλια
- Ο τζίτζικας και ο μέρμηγκα
- Το μυρμήγκι και ο γλάρος
- Η αλεπού και το λελέκι
- Ο ψεύτης βοσκός
- Το λιοντάρι και ποντίκι
- Η αλεπού και το κοράκι

Δεν ήταν λίγα τα άτομα που δεν απάντησαν ή απάντησαν με τίτλους άλλων συγγραφέων, όπως:

- Ο Τζακ και η φασολιά
- Ο βασιλιά των ζώων
- 25 σταγόνες

- Η επιλογή των μύθων για μελέτη και ανάλυση είχε ως αποτέλεσμα να γίνουν νέες ιστορίες με άλλους τίτλους και επιμύθια των ιστοριών που ανάλυσαν, με αξίες όπως η φιλία, το θάρρος, τη διαφορετικότητα, την ομαλή συμβίωση, τον σεβασμό, τη φύση, την αχαριστία, την αλληλοβοήθεια, την αχαριστία, την ευγένεια, την εμπιστοσύνη.

4.8. Στατιστική ανάλυση

Το συνολικό δείγμα ατόμων που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο της παρούσας έρευνας, ήταν 220 μαθητές. Στα παρακάτω γραφήματα (ραβδογράμματα και κυκλικά γραφήματα-πίτες), οπτικοποιούνται τα αποτελέσματα που αφορούν τη γνώση μαθητών για τους μύθους και τον Αίσωπο, πώς μπορούν οι μύθοι να επιδράσουν στη διδασκαλία και κατά πόσο βελτιώνουν το λεξιλόγιο, την ανάγνωση το γραπτό λόγο και την γενικότερη μαθησιακή εξέλιξη του παιδιού.

Η πρώτη ερώτηση είχε σαν στόχο την ανίχνευση της γνώσης των μαθητών του όρου μύθος. Το 4% δεν γνωρίζουν τι είναι μύθος. Ικανοποιητικό θετικό ποσοστό (96%). Μπορεί να χρησιμοποιηθεί πιο εύκολα ως κειμενικό είδος στην εκπαιδευτική διαδικασία εφόσον είναι γνωστό στα παιδιά.

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Γνωρίζεις τι είναι μύθος;	212	8

Εικόνα 1: Η σχέση των μαθητών με τους μύθους

Στην δεύτερη ερώτηση του ερωτηματολογίου συγκεκριμενοποιούμε την πρώτη ερώτηση και εστιάζουμε στον Αίσωπο και το έργο του. Το 90% των ερωτηθέντων γνωρίζουν τους μύθους του Αισώπου και το έργο του.

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
2. Γνωρίζεις τους μύθους του Αισώπου;	197	23

Εικόνα 2: Η σχέση των μαθητών με τους μύθους του Αισώπου

Η επόμενη ερώτηση στόχο έχει να αναζητήσει την βαθύτερη επαφή του ατόμου με τους μύθους. Το 93% αρέσκονται στο να διαβάζουν ή και να ακούν μύθους. Η εμπειρία και τα ακούσματα που έχουν από μικρά παιδιά κάνουν τους μύθους αποδεκτούς στο να ενταχθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία.

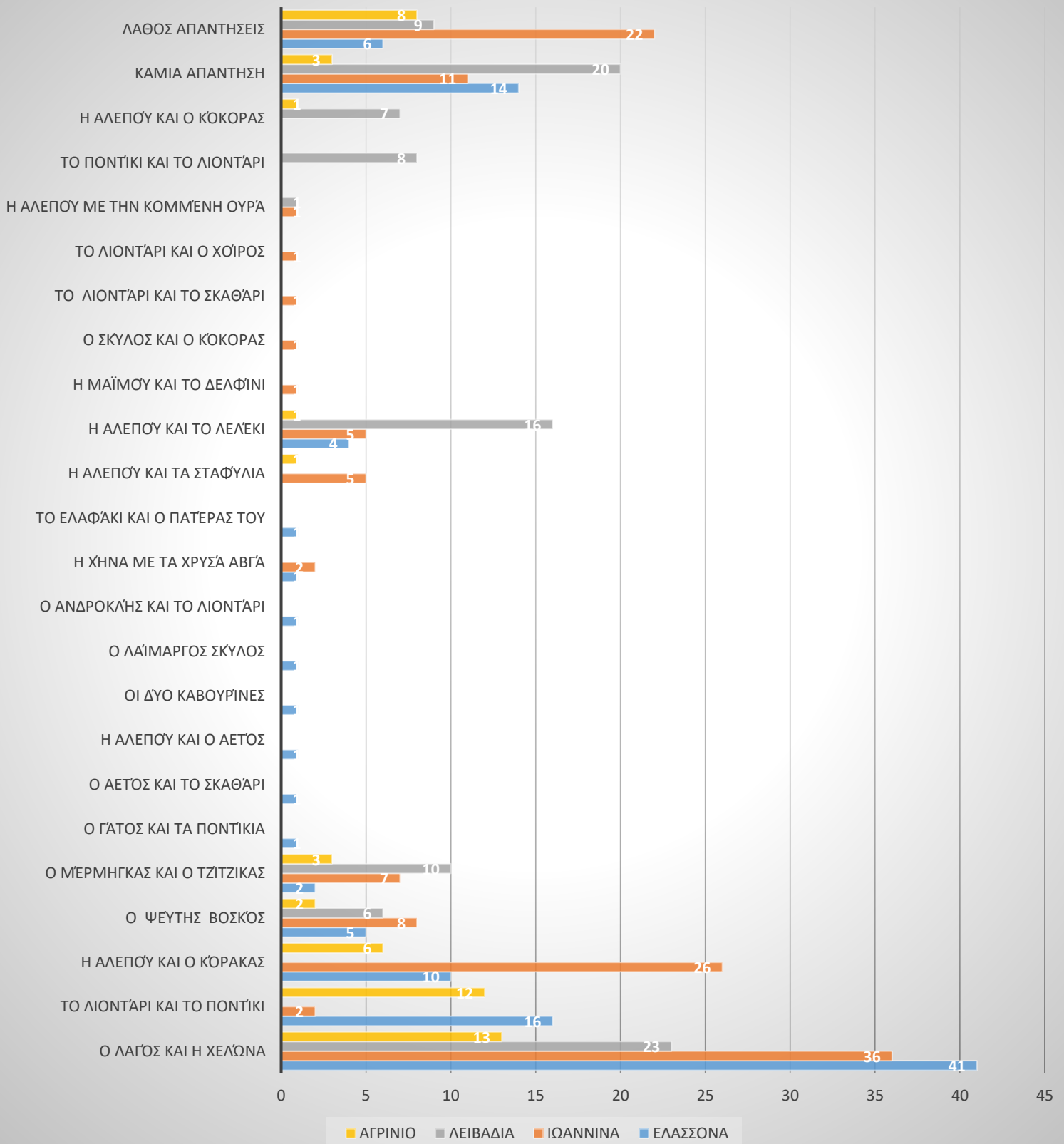
	ΝΑΙ	ΟΧΙ
4. Σου αρέσουν οι μύθοι;	204	16

Εικόνα 3: Το ενδιαφέρον των μαθητών για τους μύθους

Στην ερώτηση αυτή επιχειρήθηκε η καταγραφή των μύθων που είναι γνωστοί στα παιδιά. Αυτοί οι μύθοι θα αποτελέσουν το υλικό ανάλυσης και κατανόησης της τεχνοτροπίας των μύθων γενικότερα. Αξιοσημείωτο είναι ότι πολλοί μαθητές έδωσαν απαντήσεις τίτλων άλλων συγγραφέων.

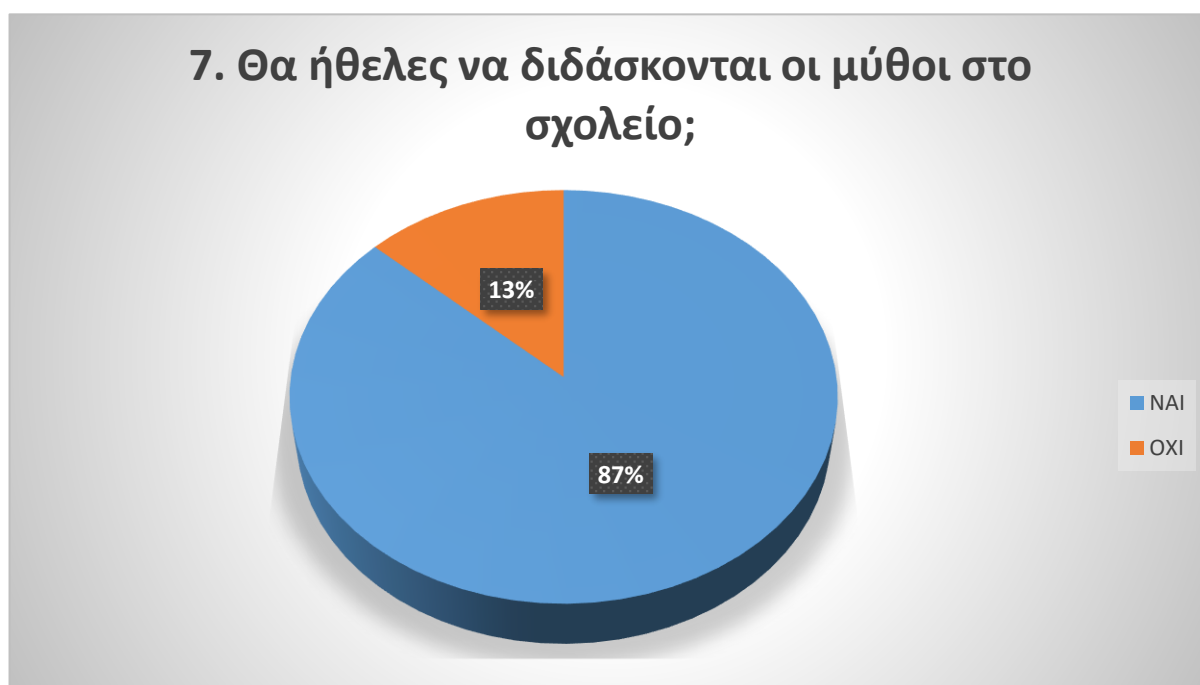
3. Γράψε δύο μύθους που γνωρίζεις.

Εικόνα 4: Γνώριμοι μύθοι των μαθητών

Το 13% των ερωτηθέντων δεν επιθυμούν να διδάχτούν τους μύθους στο σχολείο. Θεωρούν ότι είναι βαρετοί και ξεπερασμένοι. Θέλουν να κοιτούν μπροστά με τα νέα δεδομένα. Οι περισσότεροι όμως μαθητές έχουν θετική άποψη για την εισαγωγή των μύθων στο σχολείο και πιστεύουν ότι θα έχουν πολλά οφέλη από αυτούς να αποκομίσουν.

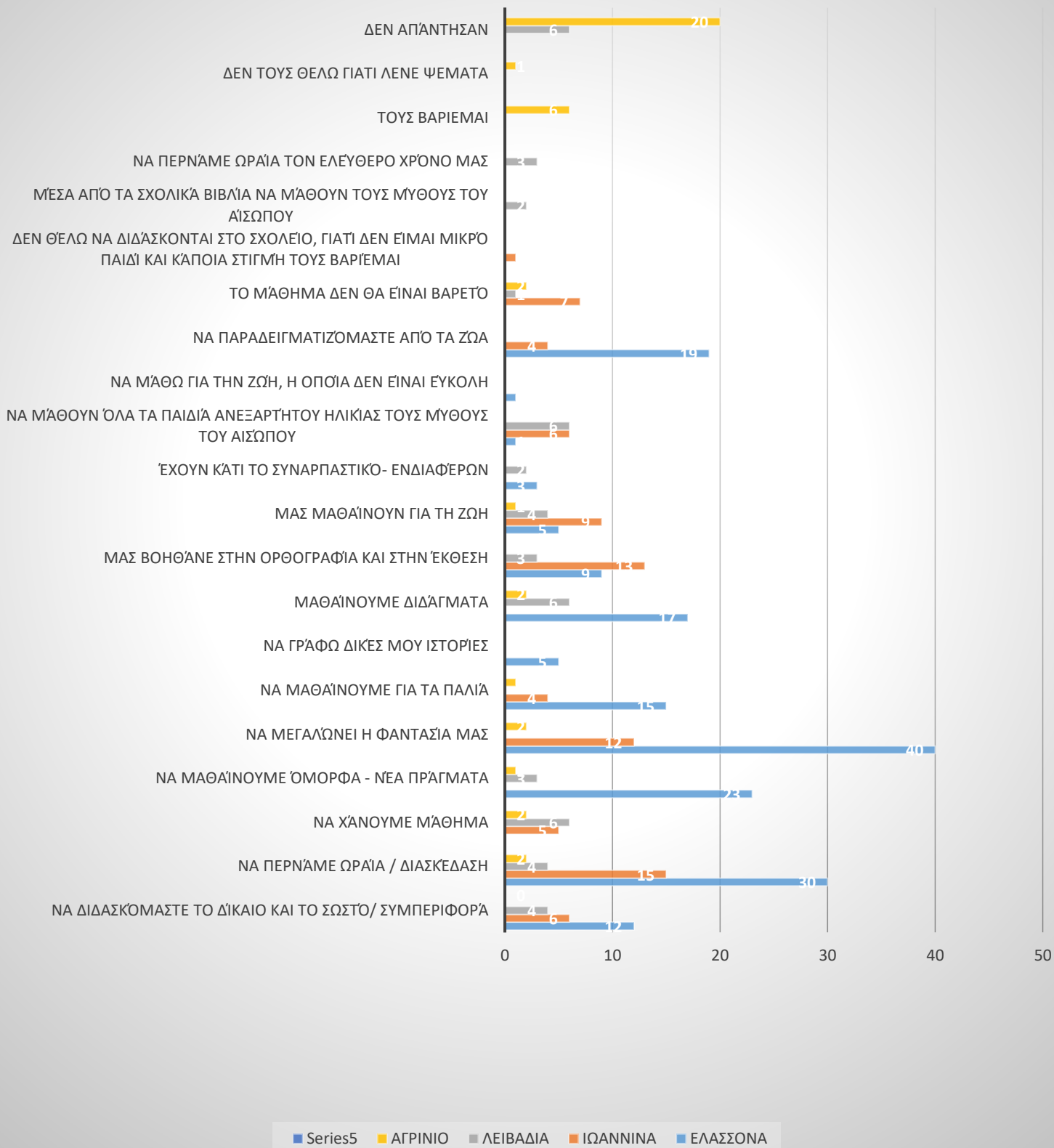
	ΝΑΙ	ΟΧΙ
7. Θα ήθελες να διδάσκονται οι μύθοι στο σχολείο;	191	29

Εικόνα 5: Άποψη των μαθητών για τη διδασκαλία των μύθων στο σχολείο

Οι μαθητές κατανοούν το κέρδος τους από τη διδασκαλία των μύθων, σε μαθησιακό και κοινωνικό επίπεδο. Είναι ευχάριστοι και τους διδάσκουν τη ζωή. Μαθησιακά τους βοηθούν στο γραπτό λόγο με σωστή ορθογραφία και σύνταξη, βελτιώνοντας ταυτόχρονα τη φαντασία και το ενδιαφέρον για μάθηση.

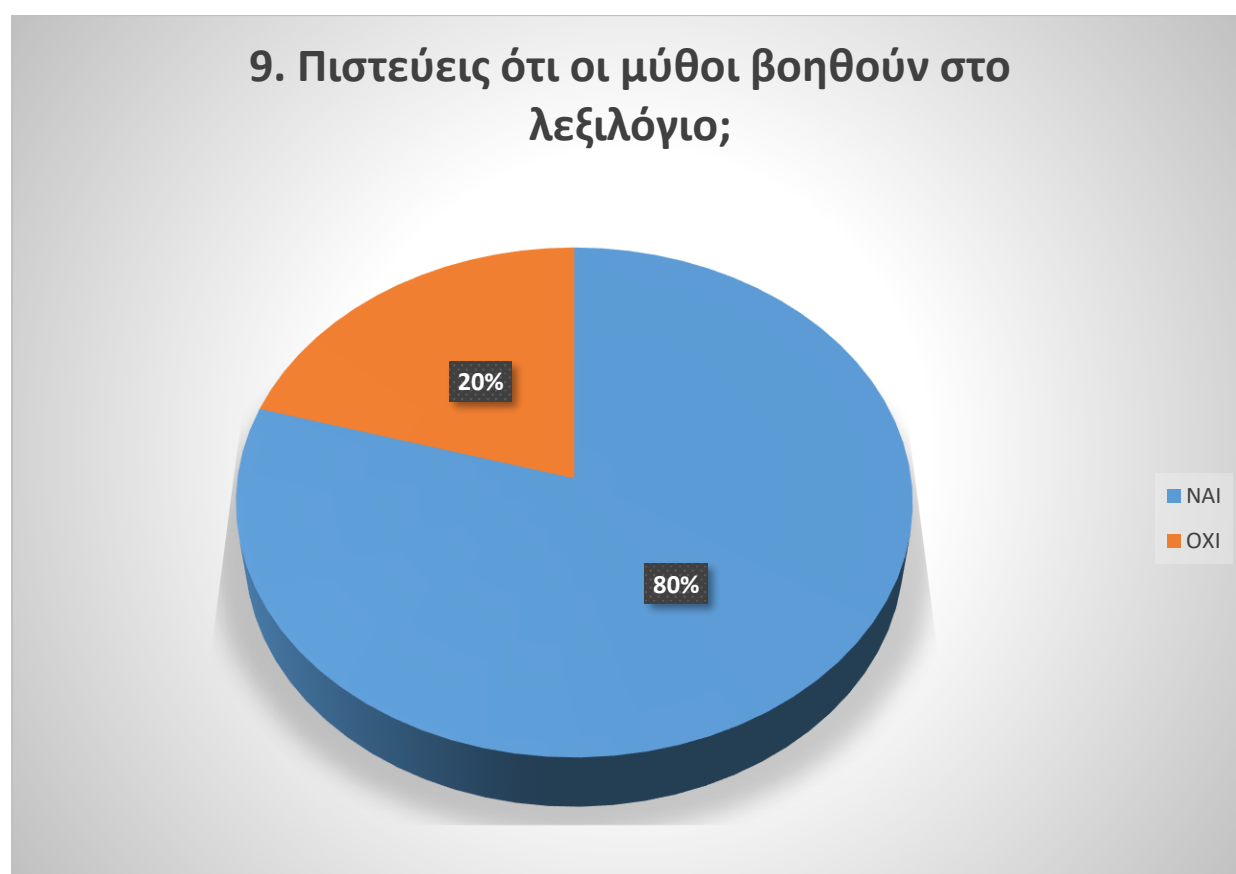
8. Γιατί θα ήθελες να διδάσκονται οι μύθοι στο σχολείο;

Εικόνα 6: Λόγοι για τους οποίους οι μαθητές θα ήθελαν να διδάσκονται οι μύθοι στο σχολείο

Το 80% των ερωτηθέντων μαθητών πιστεύουν ότι η μελέτη των μύθων μπορούν να βελτιώσουν τη σωστή γραφή των λέξεων και την εκμάθηση νέων. Βελτιώνουν ταυτόχρονα και την ποιότητα του λόγου τους.

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
9. Πιστεύεις ότι οι μύθοι βοηθούν στο λεξιλόγιο;	175	45

Εικόνα 7: Η συμβολή των μύθων στο λεξιλόγιο

Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό των μαθητών που ρωτήθηκαν εάν πιστεύουν ότι οι μύθοι βελτιώνουν την αναγνωστική τους δεξιότητα, απάντησαν θετικά. Το 91% των παιδιών αναγνωρίζουν ότι με την ανάγνωση, ανάλυση και μελέτη των μύθων, μπορούν να βελτιώσουν το ρυθμό και την ταχύτητα της ανάγνωσής τους.

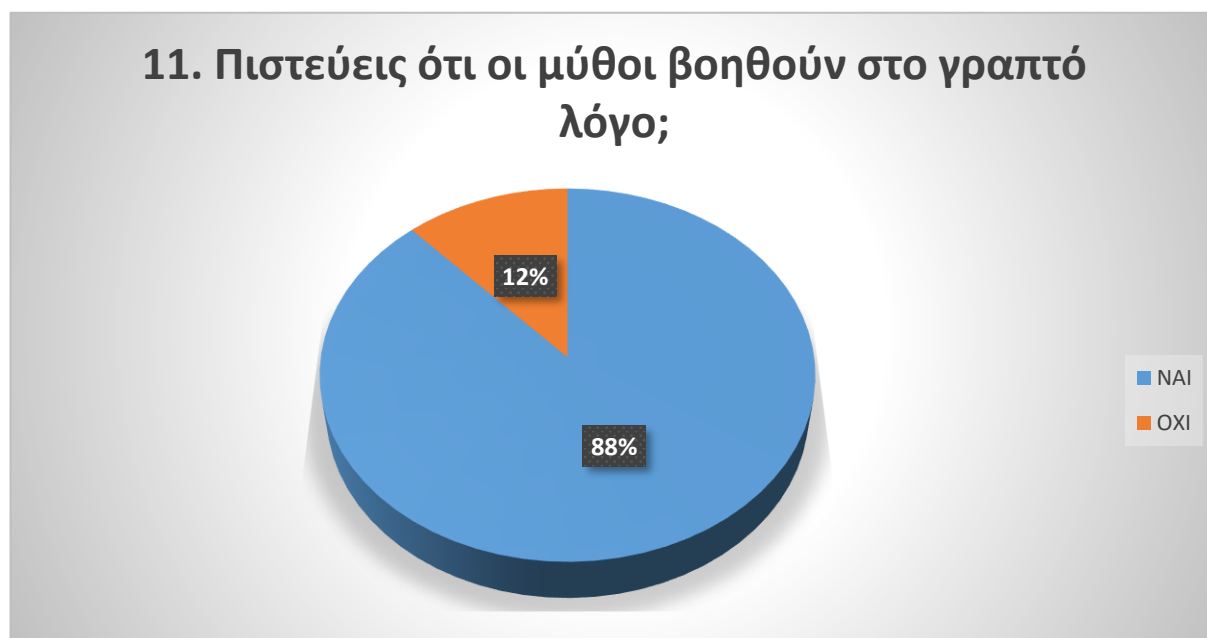
	ΝΑΙ	ΟΧΙ
10. Πιστεύεις ότι οι μύθοι βοηθούν στην ανάγνωση;	201	19

Εικόνα 8: Η συμβολή των μύθων στην ανάγνωση

Ένα καίριο ερώτημα της παρούσας έρευνας είναι το ερώτημα που ακολουθεί. Είναι δυνατόν οι μύθοι να επιδράσουν ώστε να βελτιωθεί η γραφή; Το 88% των ερωτηθέντων μαθητών πιστεύουν ότι η μελέτη των μύθων και η διδασκαλία τους στο σχολείο μπορούν να ωφελήσουν τον μαθητή στο γραπτό του λόγο.

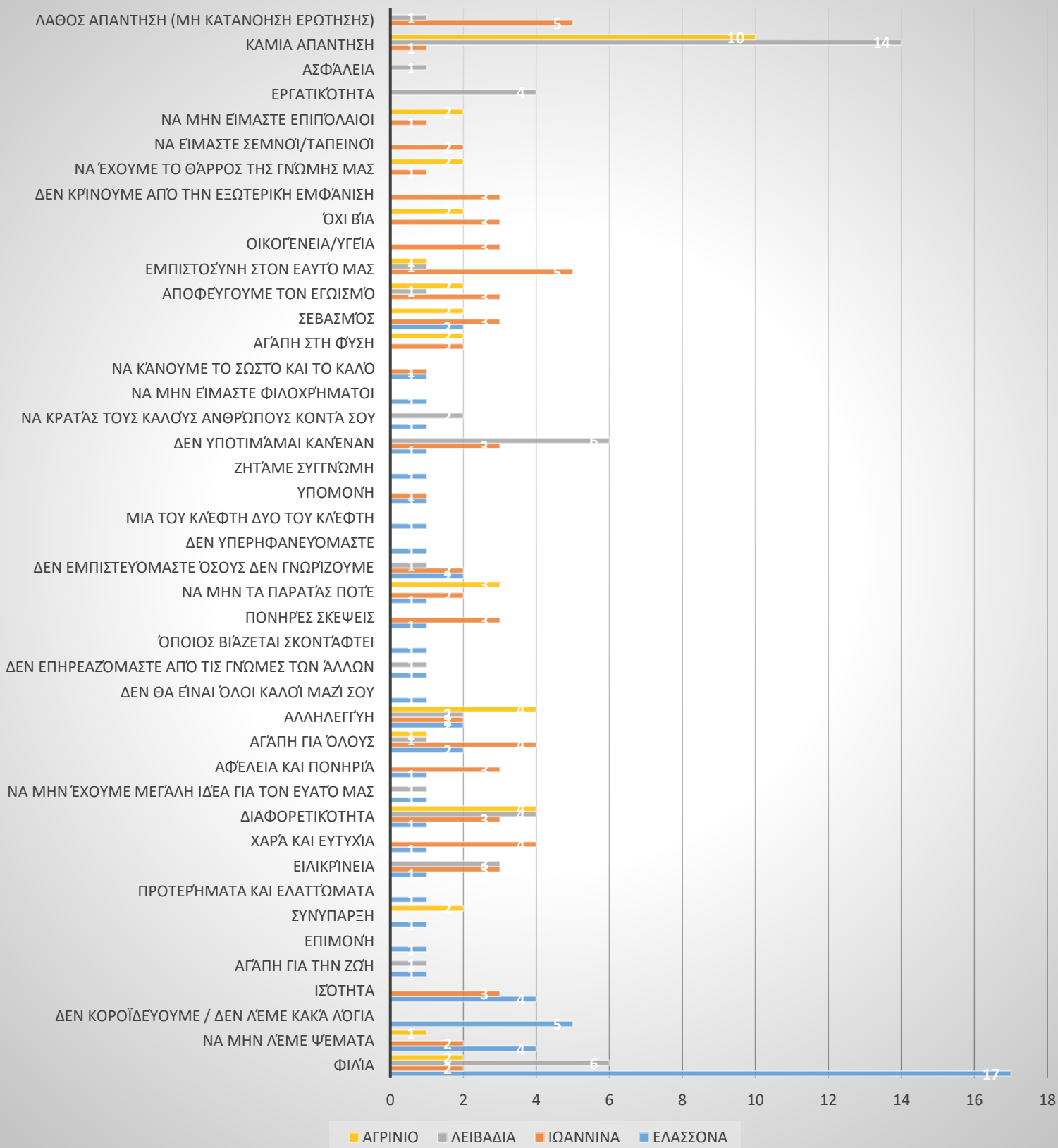
	ΝΑΙ	ΟΧΙ
11. Πιστεύεις ότι οι μύθοι βοηθούν στο γραπτό λόγο;	194	26

Εικόνα 9: Η συμβολή των μύθων στο γραπτό λόγο

Οι μαθητές επηρεασμένοι από τους μύθους που διάβασαν ή άκουσαν, κράτησαν το ηθικό δίδαγμα το οποίο αποτέλεσε έναυσμα συγγραφής νέας ιστορίας και προέβαλαν τα επιμύθια των δικών τους μύθων. Αξιοσημείωτο είναι ότι πολλοί μαθητές έγραψαν ιστορία, αλλά δεν έδωσαν απάντηση για το ποιο είναι το δίδαγμα της ιστορίας τους.

15. Ποιο θα ήταν το δίδαγμα της ιστορίας σου;

Εικόνα 10: Διδάγματα των μύθων των μαθητών

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ-ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

Πολύ σωστά στους λόγους του ο J. Dewey υποστήριζε ότι: «Αν θέλουμε να διδάξουμε κάποιον να σκέφτεται, πρέπει να τον διδάξουμε να επινοεί» και αυτός ήταν ένας από τους στόχους της παρούσας εργασίας. Η ανάγνωση, η παρατήρηση, η μελέτη, η φαντασία και τέλος η επινοήση είχαν ως αποτέλεσμα την δημιουργικότητα και την πρωτοτυπία. Η συμμετοχή των παιδιών στην συγκεκριμένη έρευνα ήταν ενθουσιώδης με μεγάλο ενδιαφέρον στη μελέτη των μύθων και τη συλλογή πληροφοριών γι' αυτούς. Πιο συγκεκριμένα εξετάστηκαν και αναλύθηκαν όροι, μελετήθηκε η ζωή και το έργο του Αισώπου, η δομή και το ύφος των μύθων, ώσπου η ανάγνωση των μύθων του Αισώπου στο Σχολείο, έγινε καθημερινή συνήθεια ευχάριστη για όλους. Στα ίχνη αυτών βάδισαν οι μαθητές για να δημιουργήσουν τους δικούς τους μύθους με το επιμύθιο να λειτουργεί ως συγγραφικό έναυσμα. Δούλεψαν με ενδιαφέρον, κέφι και διάθεση, μελέτησαν, εκφράστηκαν ελεύθερα, ονειροπόλησαν, αναζήτησαν τα μονοπάτια της γραφής. Έγινε έτσι κατανοητό από τους συμμετέχοντες ότι η συγγραφή απαιτεί πρώτα ανάγνωση και ότι η σχέση διαβάζω, σκέφτομαι και γράφω είναι αλληλένδετη. Η μίμηση των μύθων οργάνωσαν τον αφηγηματικό λόγο των παιδιών και κατ' επέκταση και τον γραπτό και συντέλεσαν ώστε να βρουν τον προσωπικό τους τρόπο γραφής και σκέψης. Βελτίωσαν τη συγγραφική τους ικανότητα κατασκευάζοντας μύθους και αύξησαν την επιθυμία τους για γραφή. Απέκτησαν αυτοπεποίθηση και θάρρος ώστε να παρουσιάσουν το έργο τους. Η συγγραφή γι' αυτούς έγινε μέσω έκφρασης-κάποιοι άρχισαν να γράφουν ποιήματα και μικρά διηγήματα- χαλάρωσης και διασκέδασης-άλλοι ξεκίνησαν να γράφουν ημερολόγιο- καθώς και οργάνωσης της σκέψης και των συναισθημάτων τους. Μέσα από τα ερωτηματολόγια έγινε κατανοητή η αγάπη των μαθητών για τους μύθους και η θετική αντιμετώπισή τους ως εκπαιδευτικό εργαλείο. Θεωρείται ακόμη ότι ο μύθος μπορεί να συμβάλλει στη βελτίωση του μαθήματος «σκέφτομαι και γράφω».

Στην παραπάνω έρευνα τα αποτελέσματα δεν είναι γενικεύσιμα, παρόλο που υπήρχαν ερωτηματολόγια από τέσσερις διαφορετικούς νομούς. Δεν συγκεντρώνει δεδομένα από μεγάλα αντιπροσωπευτικά δείγματα. Είναι δυνατόν στο μέλλον να πραγματοποιηθεί μία έρευνα με ικανό δείγμα, ώστε να μπορέσει να δώσει απαντήσεις σε ερωτήσεις που αφορούν τους ουσιαστικότερους παράγοντες που επηρεάζουν την παραγωγή γραπτού λόγου και να δοθούν λύσεις. Να ερευνηθούν δραστηριότητες, κίνητρα, κατάλληλες συνθήκες και δράσεις ώστε να αναπτυχθεί η επιθυμία της γραφής, να αγαπηθεί η συγγραφή και θα της δοθεί στο εκπαιδευτικό σύστημα η θέση που της αξίζει. Θα μπορούσε επίσης μετά από ένα χρονικό διάστημα εφαρμογής των μύθων στην Εκπαιδευτική Διαδικασία να γίνει έρευνα, ώστε να

ανακαλυφθούν συγκριτικά στοιχεία και μεγέθη για τη βελτίωση της συγγραφής, του προφορικού και γραπτού λόγου σε όλες τις μορφές του και την πολύπλευρη ανάπτυξη και εξέλιξη του παιδιού. Θα μπορούσε επίσης να διερευνηθεί η επιρροή της Λογοτεχνίας και γενικότερα των λογοτεχνικών ειδών στη συγγραφή και σε μεγαλύτερες ηλικίες.

Επιχειρήθηκε στην παρούσα έρευνα να διερευνηθεί η σχέση του μύθου, της Λογοτεχνίας και της γραφής με την εκπαιδευτική διαδικασία, να αξιολογηθεί η επιρροή τους στην γλωσσική και κοινωνική εξέλιξη του μαθητή των δύο τελευταίων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου και να γίνει αντιληπτή η αξία της έκφρασης και της επικοινωνίας μέσα από τη δύναμη των λέξεων, του λόγου και της γραφής. Συνέβαλλε στον προβληματισμό που υπάρχει σχετικά με την αξία της Λογοτεχνίας και της Δημιουργικής Γραφής στην προφορική και γραπτή έκφραση, καθώς και στη διδασκαλία της ως αυτόνομη στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν ήταν η μελέτη περίπτωσης-μύθοι του Αισώπου και το ερωτηματολόγιο, όπου μέσα από αυτές εκμαιεύτηκαν αξιόλογα συμπεράσματα, όπως: η χρήση του μύθου ως κειμενικό είδος στην εκπαίδευση μπορεί να σημειώσει ορατές αλλαγές στη μαθησιακή εξέλιξη του μαθητή και στη συγγραφική του δεξιότητα, και η διαπίστωση ότι οι μύθοι αποτελούν βασική μορφή πολιτιστικής και κοινωνικής έκφρασης. Η ψυχοσυναισθηματική εξέλιξη του παιδιού, είναι ακόμη ένα στοιχείο, αποτέλεσμα της έρευνας. Οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να γράψουν τις δικές τους ιστορίες και να αυτοεκφραστούν, να νιώσουν το αίσθημα της ιδιοκτησίας του κειμένου τους και να καλλιεργήσουν την πίστη στην αξία των προσωπικών εμπειριών και προσπαθειών τους, να νιώσουν ελεύθεροι. Ήταν ικανοί να ακολουθήσουν συγκεκριμένη δομή γραφής με σωστή ορθογραφία και εύρος λεξιλογίου, καθώς και ενδιαφέρουσα πλοκή με χιούμορ και τελικά διδάγματα. Αποδεκτό είναι επίσης ότι οι μύθοι αντιπροσωπεύουν τις εμπειρίες των μαθητών και συντελούν στη γνώση των γραμματικών και συντακτικών κανόνων. Αυτή η ενθάρρυνση για παραγωγή του δικού τους γραπτού λόγου με αφορμή κείμενα που έχουνε διαβάσει, συμβάλλει στη σταδιακή αποτίναξη αυτού που φαίνεται να είναι η κυρίαρχη άποψη, ότι η γραφή δηλαδή είναι ζήτημα παρθενογένεσης, προάγοντας έτσι την έννοια της διακειμενικότητας, ως διαδικασίας επανεπεξεργασίας ενός ή περισσότερων κειμένων που προϋπήρξαν (Αναγνωστοπούλου, Δ. 2004). Ο μαθητής γράφοντας εξοικειώνεται με τις αρχές της γραφής και τα χαρακτηριστικά της, εκφράζεται, επικοινωνεί, κατανοεί τη λειτουργία της γλώσσας και των αόριστων εννοιών της, εμπλουτίζει το λεξιλόγιο και τις γνώσεις του και βελτιώνει τον συντακτικογραμματικό του λόγο.

Εν κατακλείδι θα πρέπει να τονιστεί η σπουδαιότητα της Λογοτεχνίας στην Εκπαιδευτική Διαδικασία, με τη Λογοτεχνία και τα κειμενικά είδη της να αποτελούν ένα

σημαντικό εργαλείο στα χέρια των εκπαιδευτικών για έναν πιο σύγχρονο τρόπο προσέγγιση της διδασκαλίας.

**«Όποιος δουλέψει όσο εγώ, θα συνθέσει το ίδιο καλά μ' εμένα»:
αν έχει δίκιο ο Μπαχ, τότε το ταλέντο δεν υπάρχει ή αποτελεί
δευτερεύουσα έως και αμελητέα συνιστώσα της δημιουργικής εργασίας.**

Μίμης Σουλιώτης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. Έντυπη ελληνική βιβλιογραφία

Αναγνωστόπουλος, Δ.Β. (1996). *Τάσεις και εξελίξεις της παιδικής λογοτεχνίας*. Αθήνα. Εκδόσεις: Οι εκδόσεις των φίλων.

Αναγνωστόπουλος, Δ.Β. (1997). *Τέχνη και Τεχνική του Παραμυθιού Βασική βιβλιοθήκη προσχολικής εκπαίδευσης*. Αθήνα. Εκδόσεις: Καστανιώτη, Δ' Έκδοση.

Αναγνωστόπουλος, Δ.Β., & Δελώνης, Α. (1988). *Παιδική Λογοτεχνία και Σχολείο*. Αθήνα. Εκδόσεις: Πατάκης.

Αναγνωστόπουλος, Δ.Β. (1999). *Γλώσσα και λογοτεχνία στην εκπαίδευση*, Παν/ακές σημειώσεις II, Βόλος, σελ 11.

Αναγνωστοπούλου, Δ.Β. (2004). *Λογοτεχνικό βιβλίο και Εκπαίδευση: σχέσεις συναλληλίας ή αποκλεισμού*; Αθήνα. Εκδόσεις: Γιώργος Δαρδάνος.

Αποστολίδου Βενετία & Ελένη Χοντολίδου. (1999). *Λογοτεχνία και Εκπαίδευση*. Αθήνα. Εκδόσεις: τυπωθήτω.

Αποστολίδου, Β. Καπλάνη Β. & Χοντολίδου. (2000). *Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο*. Αθήνα. Εκδόσεις: Δαρδάνος.

Αποστολίδου Βενετία & Χοντολίδου Ελένη. (2004). *Λογοτεχνία και εκπαίδευση*. Αθήνα. Εκδόσεις: Δαρδάνος.

Αριστοτέλης, μτφ. Δρομάζος Στάθης. (2007). *Ποιητική*. Αθήνα. Εκδόσεις: Κέδρος.

Αυδίκος, Ε. (1996). *Από το παραμύθι στα κόμικς-παράδοση και νεοτερικότητα*. Αθήνα. Εκδόσεις: Οδυσσέας.

Αυδίκος, Ε. (1997). *Το Λαϊκό Παραμύθι Θεωρητικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα. Εκδόσεις: Οδυσσέας, Β΄ Έκδοση.

Βακάλη, Α, Ζωγράφου-Τσαντάκη Μ.& Κωτόπουλος, Τ. (2013). *Η Δημιουργική Γραφή στο Νηπιαγωγείο*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο.

Βακάλη, Α. (2014). *Η παραγωγή γραπτού λόγου στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση μετά το 1975: Από την Έκθεση στη Δημιουργική Γραφή*. Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα.

Βάμβουκας, Ι. Μ. (2010). *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*. Αθήνα. Εκδόσεις: Γρηγόρη, Θ΄ Έκδοση.

Βασιλάκη, Α. & Γιαννακουδάκη, Λ. (2009). *Η δημιουργική γραφή στο δημοτικό σχολείο*. Αθήνα. Εκδόσεις: Κέδρος.

Δελώνης, Α. (2000). *Στοιχεία Παιδικής Λογοτεχνίας*. Αθήνα. Εκδόσεις: Χρήστος Ε. Δάρδανος.

Δημαράς, Κ.Θ. (1985). *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Από τις πρώτες ρίζες ως την εποχή μας*. Αθήνα. Εκδόσεις: Ίκαρος.

Eliot. (1983): 194 στο Κατσίκη & Γκίβαλου. (2005).

Ευαγγέλου, Ιάσων. (2006). *Ο Άνθρωπος και ο Μύθος*. Αθήνα. Εκδόσεις: Βερέττα.

Ευαγγέλου, Ι. (2011). *Ευφυΐα και παιδεία*. Ρόδος. Εκδόσεις: Μάριος Βερέττας.

Ζουμπουλάκη, Μανίνα.(2012). *Πώς να γράφεις*. Αθήνα. Εκδόσεις: Παπαδόπουλος.

Καρακίτσιος, Α. (2013). *Διδασκαλία της Λογοτεχνίας και Δημιουργική Γραφή*. Θεσσαλονίκη. Εκδόσεις: Ζυγός.

Καρακίτσιος, Α. (2015). *Χορεύοντας με τις λέξεις ή το δημιουργικό σβήσιμο*.

Καρακίτσιος, Α. (2015). *Παιδική Λογοτεχνία και παιδιά προσχολικής ηλικίας: Μια σχέση προνομίων. Στο «Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις μέσω του θεάτρου, της μουσικής, των εικαστικών και της παιδικής λογοτεχνίας σε νηπιαγωγεία με παιδιά Ρομά».* σ.15-32. Θεσσαλονίκη. Εκδόσεις: Copycity.

Κατσίκη-Γκίβαλου Άντα. (1995). *Το θαυμαστό ταξίδι. Μελέτες για την Παιδική Λογοτεχνία.* Αθήνα. Εκδόσεις: Πατάκη.

King, Stephen. (2006). *Μετάφραση Μιχάλης Μακρόπουλος. Περί συγγραφής. Το χρονικό μιας τέχνης.* Αθήνα. Εκδόσεις Bell/Χαρλένικ Ελλάς.

Κοντάκος, Αναστάσιος. (2003). *Μύθοι και εκπαίδευση: Προτάσεις για μία παιδαγωγική του μύθου.* Αθήνα. Εκδόσεις: Άτραπος.

Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη, Γ. 1991. *Οι εκπαιδευτικές και κοινωνικές διαστάσεις της χρήσης των νέων τεχνολογιών στο σχολείο.* Σύγχρονα Θέματα 46-47:77-93.

Λουκάτος, Δ. (1972). *Νεοελληνικοί Παραμύθοι.* Αθήνα. Εκδόσεις: Ερμής.

Λουκάτος, Δ. (1992). *Εισαγωγή στην ελληνική λαογραφία.* Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Ματσαγούρας, Η. (2003). *Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας, τ.Β'. Στρατηγικές Διδασκαλίας.* Αθήνα. Εκδόσεις: Gutenberg.

Ματσούκας, Ν. (1997). *Λόγος και μύθος: Με βάση την αρχαία ελληνική φιλοσοφία.* Θεσσαλονίκη. Εκδόσεις: Π. Πουρνάρα.

Μαυρόπουλος, Γ. Θεόδωρος.(2005). *Αισώπειοι Μύθοι.* Θεσσαλονίκη. Εκδόσεις: Ζήτρος.

«Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια». *Αίσωπος.* (1978). *1^{ος} Τόμος.* Α. Ε, σελ.657. Αθήνα. Εκδόσεις: Ακάδημος.

Μερακλής, Μ..Γ. (1993). *Έντεχνος λαϊκός λόγος.* σελ. 209. Αθήνα. Εκδόσεις: Καρδαμίτσα.

Μερακλής, Μ. Γ. (1999). *Το λαϊκό παραμύθι-κείμενα παραμυθολογίας*. σελ.193. Αθήνα. Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα.

Μπαμπινιώτης, Γ. Δ. (2002). *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*. Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε. Αθήνα. Εκδόσεις: Γεώργιος Τσιβεριώτης.

Μπετελχάϊμ, Μπρούνο. (1976). *Η γοητεία των παραμυθιών*. Αθήνα. Εκδόσεις: Γλάρος.

Μπουμπούρη Ράνια. (2020). *Ο Αίσωπος και οι μύθοι του*. Αθήνα. Εκδόσεις: Ψυχογιός.

Νικολαΐδου Σοφία. (2014). *Πώς έρχονται οι λέξεις. Σκέψεις και ασκήσεις για τη δημιουργική γραφή*. Αθήνα. Εκδόσεις: Μεταίχμιο.

Νικολαΐδου, Σοφία (2015). *Η δημιουργική γραφή στο σχολείο*. Αθήνα. Εκδόσεις: Μεταίχμιο.

Νικολαΐδου Σοφία (επιμέλεια). (2015). *Η Δημιουργική Γραφή στο Σχολείο*. Αθήνα. Εκδόσεις: Μεταίχμιο. e-book.

Παιδικά Παραμύθια. (1984). *Οι μύθοι του Αισώπου-Σύγχρονη απόδοση 146 μύθων με τα διδάγματά τους χωρίς περικοπές*. Αθήνα: Εκδόσεις Θάνος Τάταρης.

Παναγιωτίδης, Γ.(2019). *Δημιουργική Γραφή και Λογοτεχνία*. Αθήνα. Εκδόσεις: Γαβριηλίδης.

Παπαμανώλης, Κ. (2007). *Παιδική λογοτεχνία και γλωσσικό μάθημα στο δημοτικό σχολείο παλιότερα και σήμερα*. Στο Ε. Ηλία (Επιμ.), *Η παιδική λογοτεχνία στην εκπαίδευση*. Βόλος: Π.Τ.Π.Ε. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας - Εργαστήριο Λόγου και Πολιτισμού.

Παπανικολάου, Ρ. & Τσιλιμένη, Τ. (1992). *Η παιδική λογοτεχνία στο νηπιαγωγείο. Θεωρία και πράξη*. Αθήνα. Εκδόσεις: Κατσανιώτη.

Ροντάρι. Τζάνι, (2003). *Γραμματική της φαντασίας. Εισαγωγή στην τέχνη να επινοείς ιστορίες*. Αθήνα. Εκδόσεις: Μεταίχμιο.

Σακελαρίου Χάρης. *Αίσωπος-Βιογραφικό Διάγραμμα*, περιοδικό «Διαβάζω», Τεύχος 167/1987, σελ. 22.

Σακελλαριάδη, Αραβανή, Μαλαφάντης (2006).

Σαρίκας Ζήσης, (επιμέλεια). (1993). *Αίσωπος μύθοι*, σελ.25. Αθήνα. Εκδόσεις: Εξάντας.

Σουλιώτης, Μίμης.(2009). *Μου αφήνεις πενήντα δραχμές για τσιγάρα;* Θεσσαλονίκη. Εκδόσεις: Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Σπαντιδάκης, Ι. (2010). *Κοινωνιο-γνωσιακά πολυμεσικά περιβάλλοντα μάθησης παραγωγής γραπτού λόγου: από τη θεωρία στη πράξη*. Αθήνα. Εκδόσεις: Gutenberg.

Ταρσούλη, Γεωργία. (1954). *Αισώπου μύθοι*. Αθήνα. Εκδόσεις: Ατλαντίς.

Timbal-Duclaux, L. (1996), *Το δημιουργικό γράψιμο*, μτφρ. Α. Παρίση. Αθήνα. Εκδόσεις: Πατάκης, σ. 43.

Χατζηγιάννη, Ιωάννα. (1999). *Η διδασκαλία του γραπτού λόγου*. Αθήνα. Εκδόσεις: Γρηγόρη.

Χατζησαββίδης, Σωφρόνης. (1992). *Το ιστορικό της αναμόρφωσης του μαθήματος της νεοελληνικής γλώσσας στην υποχρεωτική εκπαίδευση (1964-1976)*. Θεσσαλονίκη. Εκδόσεις: Κυριακίδης.

II. Έντυπη ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Cropley, A. J. (2000). *Defining and Measuring Creativity: Are Creativity Tests Worth Using*. *Roeper Review*, 23 (2), 72-91.

Dawson, P. (2005). *Creative Writing and the Humanities*. London and New York: Routledge.

Flower, L. & Hayes, J. (1981). *A cognitive process theory of writing*. *College Composition and Communication*, Vol. 32, No. 4, 365-387.

Guilford, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. New York: McGraw-Hill.

Hayes, J. R. (2012). *A new framework for understanding cognition and affect in writing*. In C. M. Levy & S. Ransdell (επιμ.), *The science of writing: Theories, methods, individual differences, and applications* (σσ. 1–27). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Kennedy Allan, (1985). *The psychology of reading*. Publisher: Routledge Kegan & Paul.

Maslow, A. (1968). *Toward a psychology of being*. New York: Van Nostrand.

Morley, D. (2007). *The Cambridge Introduction to Creative Writing*. Cambridge: Cambridge University Press.

Rosenblatt, L. M. (1970). *Literature as exploration*. London: Heinemann Educational Books LTD.

Temple, R. (1998). *Introduction. Aesop: The complete fables*. New York: Penguin Classics.

III. Ηλεκτρονική βιβλιογραφία

1. Αναγνωστόπουλος Δ. Βασίλειος. (1991). *Η ελληνική λογοτεχνία κατά τη μεταπολεμική περίοδο (1945-1958)*. Αθήνα. Εκδόσεις: Κατσαντώνη, σελ. 82.
<https://gr.encyclopedia-titanica.com/16-character-sticas-de-la-f-bula>
1. ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ: *Λογοτεχνία*: Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9B%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE%B1>
2. ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ: *Αλληγορία*: Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1>
3. ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ: *Αλληγορικός μύθος*: Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%BC%CF%8D%CE%B8%CE%BF%CF%82
4. *Εισαγωγικά περί μύθων*.
<https://www.pemptousia.gr/2021/09/isagogika-peri-mithon/>
5. Κωτόπουλος, Τ. Η. (2012). *Η νομιμοποίηση» της Δημιουργικής Γραφής*. Κείμενα 15, Τεύχος 15, 1-14. Ανακτήθηκε 21/05/2019, από το δικτυακό τόπο:
http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?view=article&catid=59%3Atefxos15&id=257%3A15-kotopoulos&option=com_content&Itemid=95
6. Κωτόπουλος, Τ. Η. (2012). *Η διδασκαλία της Δημιουργικής Γραφής. Η περίπτωση της συγγραφής λογοτεχνικών έργων για έφηβους*.
<http://users.uowm.gr/tkotopou/index.php/home-gr/8-greek-language/72-publication-063>
(20/10/2012).
7. Κωτόπουλος, Η. Τ. (2014). *Πράξη και διδασκαλία της δημιουργικής γραφής στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα*. Ανακτήθηκε 5 Μαρτίου, 2016 από:

https://www.eens.org/EENS_congresses/2014/kotopoulos_triantafyllos.pdf

8. Μιχάλης Κουτσός, (2021). Εισαγωγικά περί μύθων. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο:
<https://www.pemptousia.gr/2021/09/isagogika-peri-mithon/> (3/9/2021).
9. Σουλιώτης Μίμης. (2012). Δημιουργική Γραφή, Οδηγίες πλεύσεως, συγγραφή: Μίμης Σουλιώτης, ομάδα εργασίας: Αλίκη Συμεωνάκη (συντονίστρια), Μαρίνα Αρμεύτη, Ελένη Ζάουρα, Χριστίνα Ιωακειμίδου, Ειρήνη Λαρδούτσου, Α΄ έκδοση 2012, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων, Κύπρος.
http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/logotechnia/didaktika_enceiridia.html.
10. 16 χαρακτηριστικά του μύθου.(χ.χ). Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο:
<https://gr.encyclopedia-titanica.com/16-character-sticas-de-la-f-bula> (2022).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η μελέτη περίπτωσης ολοκληρώθηκε σε δύο μήνες με αξιοσημείωτη μελέτη και προσπάθεια από τους μαθητές. Οι κόποι τους απέδωσαν πενήντα μύθους μιμούμενοι την τεχνοτροπία των μύθων του Αισώπου:

1. *«Η αλεπού και η κότα» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Η παραμάνα και ο λύκος»*

Μια φορά κι ένα καιρό ήταν μία ζωνηρή κότα που έφυγε από το κοτέτσι για να βρει μία καλύτερη ζωή. Έφτασε σε ένα πυκνό δάσος και μπήκε μέσα. Η περιπέτεια είχε ξεκινήσει. Περιπλανήθηκε για ώρες και μετάνιωσε που έφυγε από το σίγουρο κοτέτσι. Είχε χαθεί τώρα στο δάσος και έβαλε τα κλάματα. Την άκουσε μία αλεπού που είχε τη φωλιά της εκεί κοντά και την πλησίασε.

«Τι έχεις και κλαις κοτούλα μου» της είπε πονηρά.

«Τι να έχω. Χάθηκα στο δάσος αναζητώντας μία καλύτερη ζωή από εκείνη που είχα στο κοτέτσι» είπε επιφυλακτικά η κότα.

«Και γι' αυτό σκας» της είπε η αλεπού «θα σου δείξω εγώ το δρόμο της επιστροφής».

Η κότα πίστεψε τις υποσχέσεις της αλεπούς και της ακολούθησε. Η αλεπού φυσικά την οδήγησε στη φωλιά της και την έφαγε. Λίγο πριν την φάει, η κότα σκέφτηκε ότι δεν έπρεπε να πιστέψει τις υποσχέσεις της αλεπούς που ήταν εχθρός της. Ήταν όμως αργά.

Επιμύθιο: Μην δίνεις βάση στις υποσχέσεις που δίνουν οι εχθροί σου.

2. *«Ο λαγός και ο βοσκός» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Η αλεπού κι ο ξυλοκόπος»*

Ήταν κάποτε ένας λαγός που ζούσε ξένοιαστα στα βουνά. Ένα πρωινό εμφανίστηκε ένας λύκος που έψαχνε την τροφή του. Δεν άργησε να δει το λαγό και να αρχίσει το κυνηγητό. Ο λαγός κινδύνεψε και έτρεξε να βρει μέρος ασφαλές για να κρυφτεί. Καθώς έτρεχε έφτασε σε μία καλύβα ενός βοσκού και παρακάλεσε το βοσκό να τον βοηθήσει για να μην γίνει το γεύμα του λύκου. Ο βοσκός υποσχέθηκε στο λαγό να τον κρύψει στην καλύβα του, ώστε να γλιτώσει.

Σε λίγο φτάνει λαχανιασμένος και αγριεμένος ο λύκος και ρωτά τον βοσκό αν είδε το λαγό να περνά από εκεί. Συγχρόνως του έδειχνε τα δόντια του και την πρόθεσή του.

«Όχι, όχι», δεν πέρασε κανένας λαγός από εδώ. Είμαι από το πρωί εδώ με τα ζώα μου και δεν είδα κανέναν να περνά». Καθώς όμως μιλούσε, επειδή φοβόταν τον λύκο, έδειχνε προς το μέρος όπου είχε κρυφτεί ο λαγός. Ο λύκος ήταν τόσο θυμωμένος που δεν κατάλαβε το σινιάλο του βοσκού και έχασε το λαγό.

Όταν ο λύκος είχε πια φύγει και ο λαγός ένιωθε ασφαλής, βγήκε από την κρυψώνα του και πήρε το δρόμο της επιστροφής.

«Ε, πού πας;» φώναξε ο βοσκός. «Έτσι φεύγεις, χωρίς καν να με ευχαριστήσεις που σου έσωσα τη ζωή;».

«Ωραίος σωτήρας είσαι εσύ! Αν το δάχτυλό σου ήταν τόσο τίμιο, όσο και η γλώσσα σου, δεν θα 'φευγα δίχως να σου πω ένα "ευχαριστώ!"».

Επιμύθιο: Δεν φτάνει να είσαι μόνο στα λόγια τίμιος, θα πρέπει να είσαι και στα έργα.

3. *«Οι δύο χελωνίτσες» από το επιμύθιο του παραμυθιού «Οι δύο καβουρίνες»*

Μια χελώνα περπατούσε στο δάσος με το μικρό χελωνάκι της. Ήταν ένα όμορφο πρωινό, αλλά η χελώνα δεν μπορούσε να το χαρεί, γιατί κοίταζε το μικρό της και έβλεπε σε αυτό πολλά παράξενα και διαφορετικά πράγματα σε σχέση με τα άλλα ζώα του δάσους.

Περνούσαν οι μέρες και η χελώνα στενοχωρόταν με την ανάπτυξη του παιδιού της. Όλα τα έβρισκε λάθος πάνω του και σκεφτόταν τι ήταν αυτό που δεν πήγε καλά.

«Γιατί δεν περπατάς όπως τα άλλα πλάσματα αυτού του δάσους;» είπε σε μία άλλη στιγμή η μαμά χελώνα στο χελωνάκι της. «Γιατί δεν είσαι πιο γρήγορο, γιατί βογκάς και ζορίζεσαι όταν κινείσαι;». Αυτά είπε με θλίψη κι έσκυψε μελαγχολικά το κεφάλι της.

«Καλή μου μανούλα» είπε το χελωνάκι «δώσε μου εσύ το παράδειγμα κι εγώ θα σε ακολουθήσω».

Επιμύθιο: Μη δασκαλεύεις τους άλλους, αν δεν μπορείς εσύ να δίνεις το παράδειγμα.

4. *«Ο κλέφτης κι ο παπαγάλος» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο κλέφτης κι ο σκύλος»*

Ήταν πριν πολλά χρόνια ένας κλέφτης στην περιοχή των γάργαρων νερών. Έμπαινε σε όλα τα σπίτια και έπαιρνε κοσμήματα και χρήματα. Είχε γίνει ο φόβος των κατοίκων και οι αρχές έκαναν μεγάλη προσπάθεια για να τον πιάσουν.

Μια μέρα που στο σπίτι του παπαγάλου έλειπαν τα αφεντικά του, ο κλέφτης μπήκε σιγά σιγά στο σπίτι και άρχισε να ψάχνει για πολύτιμα λάφυρα. Φτάνει και στο δωμάτιο που ήταν ο παπαγάλος, σταματά και τον κοιτά ίσα στα μάτια. Ο παπαγάλος μόλις είδε τον ξένο εισβολέα, άρχισε να φωνάζει δυνατά «κλέφτης, κλέφτης...». Κουνούσε τις φτερούγες του πάνω κάτω και να χοροπηδούσε στο ξύλο του, για να ειδοποιήσει τους γείτονες ότι ο κλέφτης ήταν το σπίτι. Όμως μάταια. Κανείς δεν άκουγε. Ο κλέφτης στην αρχή φοβήθηκε και έκανε ένα βήμα πίσω, κρύφτηκε για λίγο πίσω στη μεγάλη κολόνα του δωματίου κι όταν διαπίστωσε ότι κανένας δεν άκουγε τον παπαγάλο που ωρυόταν, τον πλησίασε χωρίς να φοβάται αυτή τη φορά και του είπε: «...είμαι φίλος των αφεντικών σου και ήρθα για επίσκεψη. Θα ήθελα όμως να πάρω και κάτι για ενθύμιο από το σπίτι των φίλων μου. Αν σταματήσεις να φωνάζεις και με αφήσεις να αδειάσω τα ράφια, θα σου χαρίσω την ελευθερία σου. Θα ανοίξω το παράθυρο και θα σε αφήσω να φύγεις. Θα είσαι ελεύθερος στον έξω κόσμο».

«Καλά σε κατάλαβα από την αρχή, ότι δεν είσαι φίλος των αφεντικών μου. Δεν θέλεις το καλό μου. Οι προθέσεις σου είναι κακές και προσπαθείς να με δωροδοκήσεις» και συνέχιζε να φωνάζει και να χτυπάει τις φτερούγες του ο παπαγάλος με την ελπίδα να διώξει τον κλέφτη από το σπίτι.

Επιμύθιο: Τον άνθρωπο που δωροδοκεί πρέπει να τον φοβάσαι.

5. *«Η Αλεπού και ο Κόκορας» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο ποντικός και ο βάτραχος»*

Μία φορά κι έναν καιρό ήταν μια κοκκινότριχη αλεπού με μεγάλη φουντωτή ουρά. Είχαν περάσει οι εποχές που είχε άφθονο φαγητό. Τώρα τριγύριζε να βρει την τροφή της με μεγάλο κόπο. Πεινασμένη καθώς ήταν, γύριζε εδώ και μέρες και έψαχνε να βρει τροφή για να γεμίσει το άδειο στομάχι της. Εκεί που έτρεχε στα χωράφια βρίσκει μία φάρμα με κάθε λογής ζώο μέσα. Ζώα μικρά και μεγάλα παντού. Αυτή όμως κοντοστάθηκε σε ένα είδος. Νόστιμες και

αφράτες κότες βοσκούσαν εδώ κι εκεί κι άλλες ήταν μέσα στο κοτέτσι. Μαζί με τις πουλάδες κοντά τους, ήταν και ο φρουρός, ο κόκορας, τον οποίο έπρεπε να αντιμετωπίσει για να φτάσει στο φαΐ της. Η αλεπού κοντοστάθηκε λίγο πιο πέρα από το κοτέτσι προσπαθώντας να βάλει σε εφαρμογή το πονηρό της σχέδιο. Σκέφτηκε να σκάψει έναν μεγάλο λάκκο, να τον σκεπάσει με φύλλα και να πέσει μέσα ο κόκορας. Τρέχει γύρω γύρω από το κοτέτσι για να αναγκάσει τον κόκορα να βγει από το κοτέτσι για να μπει μέσα η ίδια και να φάει τις κότες. Ο κόκορας όμως έξυπνος δεν βγήκε από το κοτέτσι, γιατί είδε την αλεπού και κατάλαβε το σχέδιο της. Μετά από αρκετή ώρα η αλεπού ζαλισμένη από το γύρω γύρω που έκανε στη φάρμα, είχε ξεχάσει που είχε σκάψει το λάκκο. Ο κόκορας θέλοντας να διώξει την αλεπού και να προστατέψει τις κότες, άρχισε να φωνάζει δυνατά και να ξεσηκώνει και τα άλλα ζώα της φάρμας. Από τον φόβο της η αλεπού έτρεξε βιαστικά για να γλιτώσει από τον κόκορα και έπεσε μέσα στον λάκκο που έφτιαξε η ίδια για τον κόκορα.

Επιμύθιο: Όποιος σκάβει το λάκκο του άλλου, πέφτει συχνά ο ίδιος μέσα.

6. *«Οι δύο φίλοι» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο βοσκός και η θάλασσα»*

Κάποτε σε ένα χωριό ζούσαν δύο πολύ καλοί φίλοι: ο Νικήτας και ο Δημήτρης. Μεγάλωσαν από μικρά παιδιά μαζί. Ο Δημήτρης ήταν ήσυχος και φιλειρηνικός άνθρωπος, ενώ ο Νικήτας παρόλο που και αυτός ήταν φιλήσυχος διακατέχονταν από διάφορες ιδέες και είχε γενικότερα ένα πιο ανήσυχο πνεύμα. Το έκρυβε όμως καλά από όλους και κυρίως από τους φίλους του. Μία μέρα ο Νικήτας ζήτησε από τον Δημήτρη να του δώσει την περιουσία του για να την επενδύσει σε μία νέα κερδοφόρα επιχείρηση.

Ο Δημήτρης εμπιστεύτηκε τον φίλο του τον Νικήτα και του έδωσε τα χρήματα που του ζήτησε. Ήταν μαζεμένες όλες του οι οικονομίες! Ο Νικήτας πήρε τα χρήματα του φίλου του και τα ξόδεψε για δική του ευχαρίστηση, κοροϊδεύοντας έτσι το Δημήτρη. Όταν το αντιλήφθηκε ο Δημήτρης στενοχωρήθηκε πολύ για την πράξη αυτήν του Νικήτα. Έχασε ένα φίλο και είπε στον εαυτό του ότι θα πρέπει να είναι πιο προσεκτικός την άλλη φορά με τους φίλους που θα επιλέξει, καθώς και για τις αποφάσεις που θα πάρει.

Επιμύθιο: Να μην εμπιστεύεσαι εκείνον που σου κάνει τον άγιο.

7. *«Η γάτα και το ποντίκι» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Η χήνα με τα χρυσά αυγά»*

Ζούσε κάποτε σε μία φάρμα μία γάτα και ένα ποντίκι. Στη φάρμα υπήρχε φαγητό για όλα τα ζώα. Η γάτα όμως δεν ήταν ευχαριστημένη με το φαγητό που υπήρχε, ήθελε να φάει και το ποντίκι. Έτσι προσπαθούσε να σκεφτεί με πονηριά, πώς θα πιάσει το ποντίκι.

Σκέφτηκε λοιπόν να σκάψει μία μεγάλη λακκούβα και να βάλει μέσα το παγιδοφαγητό της, έτσι ώστε όταν πάει το ποντίκι να το φάει να πέσει στην λακκούβα και να το πιάσει. Όσο όμως η γάτα περίμενε κρυμμένη κοντά στη λακκούβα για να πιάσει το ποντίκι, ένα σκυλί που ζούσε στην φάρμα μύρισε το φαγητό και πλησίασε. Έφαγε όλο το νόστιμο φαγητό που βρήκε και όταν είδε την πονηρή γάτα στη γωνία να περιμένει, άρχισε να κυνηγάει.. Έτσι η γάτα έχασε το φαγητό της γιατί το έβαλε στην λακκούβα για παγίδα, έχασε και το ποντίκι γιατί εκείνο δεν ήρθε ποτέ και κόντεψε να χάσει και τη ζωή της.

Επιμύθιο: Αυτός που θέλει τα πολλά χάνει και τα λίγα.

8. *«Η αρκούδα και ο λύκος» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Το ελάφι και το αμπέλι»*

Μια φορά κι έναν καιρό σε ένα μακρινό και πυκνό δάσος ζούσε μια αρκούδα και ένας λύκος. Ζούσαν πολλά χρόνια μαζί, βοηθούσε ο ένας τον άλλον και ήταν πολύ αγαπημένοι. Κι έτσι περνούσαν τα χρόνια.

Μία μέρα ένας κυνηγός κυνηγούσε την αρκούδα για να την σκοτώσει και ο λύκος έτρεξε, τη βοήθησε να σωθεί. Λίγο καιρό αργότερα ο λύκος έπεσε σε μία παγίδα που είχαν στήσει στο δάσος οι κυνηγοί για να πιάσουν ελάφια. Η αρκούδα κατάλαβε κάποια στιγμή ότι ο λύκος κινδύνευε και χρειαζόταν την βοήθειά της. Αντί όμως να τρέξει να τον βοηθήσει όπως έκανε κι εκείνος, τον άφησε στην μοίρα του και τον έπιασαν οι κυνηγοί. Κατά βάθος η αρκούδα ζήλευε τον λύκο που ήταν δυνατός και ατρόμητος και φοβόταν πως κάποια μέρα θα γινόταν η τροφή του. Όταν όμως έμεινε μόνη και χρειάστηκε πάλι τη βοήθεια του λύκου, κατάλαβε ότι έκανε λάθος και δεν έπρεπε να ζηλεύει το λύκο, γιατί σαν φίλοι θα αλληλοβοηθιούνταν.

Επιμύθιο: Μην κάνεις ποτέ κακό στον ευεργέτη σου.

9. «Ο αρουραίος και το γεράκι»

από το επιμύθιο του παραμυθιού «Ο γάτος και τα ποντίκια»

Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε σε μία μεγάλη φάρμα ένα μικρός και αφελής αρουραίος, που γυρνούσε όλη μέρα στις αποθήκες με τις ζωοτροφές. Καμάρωνε συνέχεια, λέγοντας στα άλλα ζώακια ότι μπορεί να τρυπώνει και να ξαναβγαίνει από τα σιτηρά στην αποθήκη χωρίς να μπορεί κανείς να το αντιληφθεί και να το πιάσει. Μια μέρα όμως, χωρίς να το περιμένει κανείς, από το μεγάλο ανοιχτό παράθυρο μπήκε στην αποθήκη αθόρυβα ένα γεράκι. Ο αρουραίος μόλις το είδε και χωρίς να το πολυσκεφτεί, άρχισε να το κοροϊδεύει για να γαμψά του νύχια και τα πονηρά μάτια του. Του μιλούσε άσχημα και το προκαλούσε να το πιάσει. Υπερηφανευόταν ότι ήταν ο πιο γρήγορος αρουραίος της περιοχής. Ο αετός δεν μίλησε μόνο κάθισε στο πιο ψηλό δοκάρι της φάρμας για να βλέπει καλύτερα. Όσο όμως περνούσε η ώρα και άκουγε όσα έλεγε ο αρουραίος, άρχισε να νευριάζει και να συγκεντρώνεται περισσότερο για να το πιάσει. Σε μια στιγμή κατάλληλη για το γεράκι πετάχτηκε πάνω στον αρουραίο ο οποίος έκανε μία κίνηση με σβελτάδα και απέφυγε το γεράκι. Το κυνηγητό συνεχίστηκε και ήταν έντονο και θορυβώδες. Κράτησε αρκετή ώρα μέχρι τη στιγμή που ξαφνικά έγινε κάτι απρόσμενο για τον απερίσκεπτο αρουραίο. Σκόνταψε πάνω σε μία πέτρα και άρχισε να κατακυλιά στη σκάλα της αποθήκης. Κατρακυλούσε και όλο κατακυλούσε και όλο κατακυλούσε... αυτός μπροστά και πίσω του το αγριεμένο γεράκι. Πριν προλάβει να σηκωθεί ο άμυαλος αρουραίος και να τρέξει μακριά, το γεράκι με τα γαμψά του νύχια τον αρπάζει και βγαίνει από το ανοιχτό παράθυρο. Καλώς τον οδηγούσε στη φωλιά του, είπε στον μισοζαλισμένο αρουραίο: «Βλέπεις τελικά που δεν μπορείς να τα βάζεις με τους δυνατότερους άμυαλε μικρέ αρουραίε;».

Επιμύθιο: Πριν προκαλέσεις τον δυνατότερό σου, σιγουρέψου πρώτα ότι δεν μπορεί να σε βάλει στο χέρι.

10. *«Το πρόβατο και ο βάτραχος» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο βάτραχος και το βόδι»*

Μια φορά κι έναν καιρό ζούσαν σε μια λίμνη μικρά βατραχάκια που ήταν πολύ αγαπημένα. Είχαν όμως ένα φόβο. Φοβόταν το μεγάλο πρόβατο. Μια μέρα ο μεγαλύτερος από τα βατράχια, που τον θεωρούσαν σοφό, αποφάσισε να αναμετρηθεί με το πρόβατο. Πήγε κοντά του και άρχισε να φουσκώνει για κάνει το πρόβατο να φοβηθεί. Φούσκωνε και όλο φούσκωνε και το πρόβατο το κοιτούσε άκακα και προσπαθούσε να καταλάβει, γιατί το βατράχι φουσκώνει τόσο. Το βατράχι είχε γίνει μία μικρή μπαλίτσα και σε λίγο έσκασε. Τα άλλα βατράχια που είδαν τι συνέβαινε ξαφανίστηκαν και πήραν το μάθημά τους.

Επιμύθιο: Πρόσεχε τις αυταπάτες: μπορούν να σε οδηγήσουν σε αυτοκαταστροφή.

11. *«Οι αλεπού και οι κότες» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο λύκος και η κατσίκα»*

Η αλεπού ξεκίνησε βράδυ για να πάει να φάει τις κότες. Πλησίασε το κοτέτσι και βρήκε τις κότες και τον κόκορα να κοιμούνται.

«Ξυπνήστε», φώναξε δυνατά η αλεπού «...ήρθα για επίσκεψη. Καλό είναι μιας και θα γειτονέψουμε να έχουμε καλές σχέσεις. Να ανταλλάσσουμε επισκέψεις και να συζητάμε».

Ο κόκορας που κατάλαβε ότι η αλεπού ήθελε να τις ξεγελάσει για να βγουν και να τις φάει, είπε στην πονηρή αλεπού: «Ξέρουμε ότι είσαι ο νέος γείτονάς μας και γνωρίζουμε επίσης ότι ήρθες για το γεύμα σου και όχι για να μας επισκεφτείς. Να πας αλλού για να το βρεις αυτό που ζητάς. Δεν βγαίνουμε!».

Τότε άρχισαν όλες οι κότες να κακαρίζουν και να ξεσηκώνουν τον κόσμο. Από την πολλή φασαρία, η αλεπού φοβήθηκε και έφυγε.

Επιμύθιο: Πρόσεχε τις συμβουλές που δεν προέρχονται από ανιδιοτελείς ανθρώπους.

12. *«Οι χελώνες και το φίδι» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Οι ταξιδιώτες και η αρκούδα»*

Μια φορά και έναν καιρό ήταν δύο χελώνες κολλητές που η μία εμπιστευόταν την άλλη όσο κανέναν άλλον. Η μία χελώνα μετά από λίγους μήνες γέννησε πέντε μικρά αβγά σε μία φωλιά και σε λίγο θα γινόταν μητέρα.

Μετά από λίγο καιρό ανακάλυψε πως υπήρχε ένα φίδι στην ίδια περιοχή και έπρεπε να προσέχει μην τυχόν και φάει τα αβγά της. Μια μέρα της έτυχε κάτι έκτακτο και έπρεπε να λείψει, έτσι αποφάσισε να εμπιστευτεί τα αβγά στη φίλη της. Εκείνη δέχτηκε και της είπε ότι θα τα προστατέψει ότι κι αν γίνει. Λίγο αργότερα το φίδι έκανε την εμφάνιση του, η χελώνα όμως μόλις το είδε έφυγε κατατρομαγμένη για να προστατέψει τον εαυτό της.

Η μαμά χελώνα μόλις γύρισε είδε άδεια τη φωλιά της και τότε κατάλαβε ότι η φίλη της την είχε προδώσει και δεν κράτησε το λόγο της. Είχε εγκαταλείψει τα αβγά στη μοίρα τους και δεν αγωνίστηκε γι' αυτά και για τη φίλια της με τη μαμά χελώνα.

Από τη στενοχώρια της η μαμά χελώνα έφυγε μακριά και δε ξανασυνάντησε πότε την πρώην φίλη της.

Επιμύθιο: Μην εμπιστεύεσαι τους φίλους που είναι έτοιμοι να σε εγκαταλείψουν στην πρώτη δυσκολία που θα φανεί.

13. *«Ο γαιοκτήμονας και τα πτηνά» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Το γεράκι και τα περιστέρια»*

Σε ένα μικρό χωριό του κάμπου της Θεσσαλίας, ζούσε ένας γαιοκτήμονας στον οποίο ανήκαν τα περισσότερα χωράφια αυτού του τόπου. Δεν του ήταν αρκετά όμως και τα ήθελε όλα!

Όταν κάποιος πουλούσε ένα κομμάτι γης, αυτός άμεσα το αγόραζε. Επειδή ήταν πανούργος και δεν ευχαριστιόταν με όσα είχε, σκέφτηκε να πείσει τους μικροκαλλιεργητές πως οι σοδειές τους κινδύνευαν από άγρια πτηνά με γαμφές μύτες και μεγάλα νύχια που ήρθαν από μακριά. Τα πτηνά αυτά ήθελαν να καταστρέψουν τα χωράφια τους και την παραγωγή τους γιατί ήταν νηστικά και πουθενά αλλού δεν έβρισκαν τροφή. Εκείνοι τον πίστεψαν και έτσι του έδωσαν τα χωράφια τους σε χαμηλή τιμή για να τα σώσουν από τα πτηνά. Έτσι χωρίς καλά, καλά να το καταλάβουν βρέθηκαν να δουλεύουν ως εργάτες για ένα κομμάτι ψωμί σε αυτά τα χωράφια που τώρα πια ανήκαν στον τύραννο τους.

Επιμύθιο: Είναι άξιοι της κακιάς μοίρας τους όσοι με τη θέληση τους υποτάσσονται σε κάποιον τύραννο.

14. *«Οι αλεπούδες και το νεογέννητο λυκάκι» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Οι ταξιδιώτες και ο μπαλντάς»*

Ήταν δύο αλεπούδες σε ένα έρημο δάσος και έψαχναν κάτι να φάνε. Μετά από πολύ περπάτημα και κούραση, η μεγαλύτερη αλεπού εντόπισε ένα μικρό λυκάκι, σε έναν κούφιο κορμό ενός γέρικου δέντρου.

«Κοίτα τι βρήκα» φωνάζει στην άλλη, νόστιμο κοψίδι και η άλλη της απαντά: «...μαζί δεν είμαστε; Μαζί το βρήκαμε, άρα και μαζί θα το φάμε».

Ορμάνε και κατασπαράζουν το μικρό λυκάκι μέσα σε λίγα λεπτά. Ξαφνικά εμφανίζεται ένας τεράστιος γκρίζος λύκος, που ήταν ο πατέρας του άτυχου μικρού ζώου. Αμέσως ο γκρίζος λύκος, κατάλαβε τι είχε συμβεί και άρχισε να γρυλίζει αγριεμένος πηγαίνοντας προς τις αλεπούδες. Η μικρότερη αλεπού φεύγοντας γρήγορα, φώναζε στο λύκο πως αυτή δεν έκανε τίποτε και πως είναι πολύ μικρή για να μπορεί να κάνει ένα τέτοιο κακό.

Ο γκρίζος λύκος δεν άκουγε τίποτα, μόνο έπεσε με θυμό πάνω στις δύο αλεπούδες και τις τιμώρησε.

Επιμύθιο: Αν δε θέλεις να μοιράζεσαι τα τυχερά σου, μη ζητάς να μοιράζεσαι τις ατυχίες σου.

15. *«Ο καινούριος γείτονας» από το επιμύθιο του παραμυθιού «Ο τυφλός και το λυκόπουλο»*

Κάποτε, σε μια ήσυχη γειτονιά της Αθήνας εμφανίστηκε από το πουθενά ένας καινούριος γείτονας που δεν τον γνώριζε κανείς. Έλεγε πως είχε έρθει από το εξωτερικό. Ήταν πάντα καλοντυμένος, ευγενικός και φιλότιμος. Χάριζε διάφορα πράγματα στον κόσμο, βοηθούσε όποιον το είχε ανάγκη και κερνούσε παγωτά στα παιδιά. Όλοι τον συμπαθούσαν ακόμη και τα ζώα της περιοχής (γάτες, σκύλοι, πουλιά...) που τον ακολουθούσαν όπου κι αν πήγαινε και τριγύριζαν στα πόδια του. Εκείνος τα χάιδευε και τα τάζε με ό,τι είχε. Όμως, η δασκάλα που έμενε στην ίδια γειτονιά με τα παιδιά που έκανε μάθημα, μίλησε στους γονείς των παιδιών και

τους είπε πως θα έπρεπε να είναι επιφυλακτικοί μαζί του και να προσέχουν τα παιδιά τους. Ο κύριος αυτός, είναι ένας κύριος που είχε έρθει ξαφνικά στη ζωή τους και έπρεπε πρώτα να τον γνωρίσουν καλά κι έπειτα να τον εμπιστευτούν. Συμφώνησαν όλοι ότι θα έπρεπε να περάσει ένα εύλογο διάστημα, να δοκιμαστεί, για να μπορέσουν να τον εμπιστευτούν.

Επιμύθιο: Εκεί που η αλήθεια είναι αμφίβολη δείξου ιδιαίτερα προσεκτικός.

16. «Ο σκίουρος και το μυρμήγκι» από το επιμύθιο του παραμυθιού «Το άλογο και ο βαρυφορτωμένος γάιδαρος»

Κάποτε σε ένα μικρό χωριό ζούσε ένας σκίουρος κι ένα μυρμήγκι. Το καλοκαίρι καθημερινά το μυρμήγκι ξυπνούσε πολύ πρωί και μάζευε το φαγητό του. Αποθήκευε και φαγητό για τις δύσκολες μέρες του χειμώνα. Ο σκίουρος κοιτούσε το μυρμήγκι και το χάζευε.

Μια μέρα που είχε ανέβει με κέφι ο ήλιος στον ουρανό, το μυρμήγκι συνέχιζε να δουλεύει ακούραστο με μεγαλύτερη όρεξη και διάθεση. Καθώς όμως περνούσε η ώρα, άρχισε να ζαλίζεται και να πέφτει σταδιακά στη γη. Ο σκίουρος είδε το μυρμήγκι στη γη, αλλά δεν έκανε καμία κίνηση για να το βοηθήσει. Εκείνη την ώρα για καλή τύχη του μυρμηγκιού, περνούσε από εκεί μία χελώνα και κούτσα κούτσα πλησίασε και βοήθησε το μυρμήγκι. Το πήγε στον ίσκιο και του έδωσε νερό. Ο σκίουρος έφυγε βαθιά στο δάσος για να μην τον κατηγορήσουν και χάθηκε. Πέρασες μέρες να περιπλανάτε εκεί χωρίς νερό και τροφή, ώσπου έφτασε σε ένα μικρό σπιτάκι το μισό μέσα στη γη και το άλλο μισό απ' έξω και ζήτησε βοήθεια.

Του άνοιξε το μυρμήγκι που πριν λίγες μέρες δεν είχε βοηθήσει. Σε αντίθεση με το σκίουρο, το μυρμήγκι βοήθησε τον σκίουρο και του έδειξε στην πράξη, πως στις δύσκολες στιγμές θα πρέπει να βοηθάμε το συνάνθρωπό μας και κυρίως τους φίλους μας.

Επιμύθιο: Αν δεν βοηθήσεις το φίλο στις δύσκολες στιγμές του, τότε το κακό θα βρει κι εσένα.

17. «Μια όμορφη οικογένεια» από το επιμύθιο του παραμυθιού:

«Οι καβουρίνες»

Ήταν κάποτε μία ποντικοοικογένεια που ζούσαν ευτυχισμένοι στον αγρό. Κάθε μέρα έτρεχαν στα χωράφια, έπαιζαν με τους άλλους ποντικούς του αγρού, επισκέπτονταν τον κήπο του μπάρμπα Μαθιού και χαρούμενοι όλο ενέργεια ξάπλωναν το βράδυ στο κρεβάτι τους. Οι γονείς τους τους μάθαιναν πού θα βρίσκουν φρέσκα φρούτα, λαχανικά και σπόρους, ρίζες και έντομα και πώς να γλυτώνουν από τις παγίδες των ανθρώπων και τα αρπακτικά. Μια μέρα ο αρχοντοποντικός της περιοχής επισκέφθηκε την ποντικοοικογένεια και τους έφερε ένα μεγάλο πακέτο γιατί ήταν πολύ ευχαριστημένος από τα δώρα που του πήγαιναν. Όταν η ποντικοοικογένεια άνοιξε το πακέτο, όλοι τους έκαναν ένα βήμα πίσω από το θέαμα του αντίκρυσαν. Ήταν μία τεράστια μηχανή με δύο θέσεις που γύριζε και έτρεχε γρήγορα όταν τα ποντίκια ήταν επάνω και έτρεχαν κι εκείνα. Φανταστικό παιχνίδι είπαν στη συνέχεια οι γονείς όταν κατάλαβαν τι ήταν και ευχαρίστησαν τον αρχοντοποντικό. Μόλις ο επισκέπτης έφυγε, οι γονείς ανέβηκαν στη μηχανή και άρχισαν να τρέχουν με τις ώρες. Ήταν πολύ διασκεδαστικό και εθιστικό το παιχνίδι της μηχανής τελικά. Αυτό συνεχίστηκε και τις επόμενες μέρες και τα μικρά ποντίκια του αγρού ζήτησαν κι αυτά μία ίδια μηχανή για να παίζουν. Σε λίγο όλη η οικογένεια έτρεχε πάνω στις δύο μηχανές και έδειχνε ευχαριστημένη. Τα προβλήματα όμως δεν άργησαν να φανούν. Η μαμά ποντικίνα δεν ετοίμαζε πια φαγητό γιατί πιο πριν δεν είχαν βγει έξω με τον μπαμπά πόντικα για να μαζέψουν τροφή και τα μικρά ποντικάκια είχαν ξεχάσει πώς να κυνηγούν, πώς μαζεύουν την τροφή τους και φυσικά πώς να προστατεύονται από τους εχθρούς τους. Δεν τους ενδιέφερε τίποτα άλλο, παρά μόνο να τρέχουν στη ποντικομηχανή και να βάζουν στοιχήματα για το ποιος ήταν ο πιο γρήγορος. Οι γονείς τους άρχισαν να ανησυχούν και να γκρινιάζουν. Τους έλεγαν συνέχεια να σταματήσουν να παίζουν με τη μηχανή και να βγουν έξω στη φύση. Τι συμβουλές τους όμως τις έδιναν, ενώ εκείνοι ήταν πάνω στη δική τους μηχανή κι έτρεχαν και έτρεχαν ασταμάτητα.

«Θέλετε να σταματήσουμε το παιχνίδι με την ποντικομηχανή και μας συμβουλευέτε να ξαναβγούμε στους αγρούς ενώ εσείς είστε πάνω στην δική σας μηχανή και τρέχετε;». Οι γονείς τότε έσκυψαν το κεφάλι. Τα παιδιά τους είχαν δίκαιο. Έβγαλαν αμέσως τις δύο μηχανές στο μεγάλο κάδο της πέρα γειτονιάς και την ίδια στιγμή άρχισε και πάλι η ποντικοοικογένεια να τρέχει ανέμελη στα χωράφια, να σκάβει τρύπες, να μαζεύει τροφή, να απολαμβάνει τη φύση και να καταστρέφει τον κήπο του μπάρμπα Μαθιού.

Επιμύθιο : Μη δασκαλεύεις τους άλλους αν δεν μπορείς να δώσεις το παράδειγμα.

18. *«Ο αγρότης κι ο τυφλοπόντικας» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Η γριά κι ο γιατρός»*

Ήταν κάποτε ένας αγρότης που βρισκόταν σε απόγνωση γιατί είχαν χαλάσει όλα του τα μηχανήματα και δεν μπορούσε να οργώσει τα χωράφια του. Κάθονταν κι έκλεγε σαν μικρό παιδί και παρακαλούσε το Θεό να τον βοηθήσει για να βρει μία λύση.

«Αφεντικό, μην κλαις», ακούστηκε μία φωνή από τη γη. Ο αγρότης έψαχνε να βρει από πού ερχόταν η φωνή. «Εδώ κάτω αφεντικό» ξανακούστηκε η φωνή. Κοιτά καλά ο αγρότης και βλέπει έναν τυφλοπόντικα με ένα στέμμα στο κεφάλι του. «Ποιος είσαι εσύ;» τον ρωτά ο αγρότης. «Είμαι ο τυφλοπόντικας των χωραφιών σου. Και μάλιστα ο βασιλιάς. Πώς φαντάστηκες γινόταν το χώμα τόσο αφράτο; Μόνο με το όργωμα; Βοηθούσαμε κι εμείς από κάτω. Όλο το βασίλειό μου. Αυτό θα κάνουμε και τώρα. Θα θέλαμε όμως μία χάρη. Να μας δώσεις την τροφή μας για το χειμώνα. Όχι σπουδαία πράγματα: σκουλήκια, έντομα, κάμπιες, φίδια, σαλιγκάρια και βατράχους». «Εντάξει» είπε ο αγρότης που δεν πίστευε στα αυτιά του. Την ίδια κιόλας μέρα όλο το βασίλειο των τυφλοπόντικων έπιασε δουλειά. Σε λίγες μέρες όλα τα χωράφια ήταν έτοιμα για σπορά. Οι τυφλοπόντικες όμως δεν σταμάτησαν εκεί. Είχαν λαχταρίσει τη σοδειά του αγρότη. Μπήκαν λοιπόν στις αποθήκες του αγρότη κι έκαναν μεγάλη ζημιά. Έκαναν τρύπες υπόγειες και μετέφεραν καρπούς. Έκλεψαν με λίγα λόγια τον αγρότη. «Λοιπόν αφέντη σου άρεσε η δουλειά μας; Πότε θα έχουμε την τροφή μας;», είπε ο βασιλιάς των τυφλοπόντικων. «Πολύ ωραία δουλειά κάνατε, αλλά το γνωρίζουμε και οι δυο μας πολύ καλά, ότι πληρωθήκατε για τον κόπο σας» του είπε ο αγρότης κι έφυγε για τη σπορά.

Επιμύθιο: Η αχαριστία και φιλαργυρία στο τέλος τιμωρούνται.

19. *«Τα πόδια της χελώνας» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο γάιδαρος και το σκυλάκι»*

Μια φορά κι έναν καιρό, σε ένα δάσος ζούσαν αγαπημένα πολλά ζώακια. Το κάθε ζώο κοίταζε τη δουλειά του και δεν πείραζε άλλο ζώο. Ένα πρωινό κι ενώ η χελώνα είχε τελειώσει τις δουλειές του σπιτιού της κάθισε σε ένα ύψωμα και χάζευε τριγύρω. Βλέπει τότε το λαγό να τρέχει σα σφεντόνα και να περνάει στο τρέξιμο όλα τα ζώα.

«Αχ, τι όμορφα πόδια έχει ο λαγός; Και πόσο γρήγορα τρέχει μ' αυτά! Μακάρι να είχα κι εγώ τέτοια πόδια, δυνατά και γρήγορα!» και λέγοντας αυτά τα λόγια η χελώνα, τσαφ, τα πόδια της

χελώνας μεγάλωσαν κι έγιναν δυνατά και γρήγορα. Ήταν οι μέρες που οι νεράιδες ήταν στο δάσος και άκουγαν όλες τις επιθυμίες και της πραγματοποιούσαν. Γεμάτη χαρά η χελώνα έτρεχε στο δάσος και όλοι αναρωτιόταν πώς τα είχε καταφέρει να τρέχει τόσο γρήγορα. Κατάκοπη από το τρέξιμο, αργά το βράδυ χώθηκε σε έναν χαμηλό θάμνο για να ξεκουραστεί και να κοιμηθεί. Βρίσκει μία βολική θέση και προσπαθεί να μαζέψει τα πόδια της μέσα στο καβούκι της, αλλά μάταια. Τα πόδια όσο κι αν προσπαθούσε, όσο κι αν ζορίζοταν, δεν χωρούσαν. Αρχισε τώρα και το σώμα της να ζορίζεται και να πονά κι όταν προσπάθησε να βγει από το θάμνο, μπλέχτηκαν τα πόδια της ακόμη περισσότερο μέσα στα ξερόχορτα και το θάμνο και τραυματίστηκαν. Ευτυχώς που πρόλαβε τις νεράιδες στο δάσος και τις παρακάλεσε να της δώσουν πίσω τα πόδια της. Το πάθημά της, της είχε γίνει μάθημα.

Επιμύθιο: Να μην επιθυμείς κάτι για το οποίο δεν είσαι πλασμένος.

20. *«Το γουρούνι και το άλογο» από το επιμύθιο του παραμυθιού «Το ποντίκι και η νυφίτσα»*

Μια φορά σε ένα μακρινό από εδώ κτήμα, ζούσαν ένα γουρούνι κι ένα άλογο. Το γουρούνι έτρωγε συνεχώς. Το άλογο κοιτούσε και δεν μιλούσε. Μια μέρα στο κτήμα ο κτηνοτρόφος άφησε ένα τσουβάλι με τροφή ανοιχτό και πήγε να τελειώσει τις δουλειές του. Το γουρούνι είδε το τσουβάλι και για να μην φάει κανείς άλλος το πήρε στη φωλιά του. Παρά τις συμβολές του αλόγου να αφήσει το τσουβάλι το γουρούνι δεν άφησε την τροφή και την έκρυψε καλά. Όλο το βράδυ έτρωγε κι έτρωγε, ώσπου άδειασε το τσουβάλι και γέμισε η κοιλιά του γουρουνιού. Με το "αχ", και το "βαχ", προσπαθούσε να βγει έξω από τη φωλιά του για να συναντήσει το φίλο του το άλογο, μα δεν τα κατάφερε κι έμεινε για πολλές μέρες μέσα.

Το άλογο ανησύχησε και πήγε να το βρει. Όταν έμαθε τι είχε συμβεί, συμβούλεψε το γουρούνι να μείνει αρκετές ώρες νηστικό για να ξεφουσκώσει η κοιλιά του. Μόνο νερό του είπε να πίνει κι αυτό λίγο. Το γουρούνι μετά από αυτήν την περιπέτεια δεν ξανάφαγε τόσο πολύ. Πρόσεχε γιατί κατάλαβε ότι δεν πρέπει να τρώμε περισσότερο απ' ότι μπορούμε να αντέξουμε.

Επιμύθιο: Μην είσαι πλεονέκτης κι αρπάζεις περισσότερα απ' όσα μπορείς να αντέξεις.

21. «Το δελφίνι και ο λαγός» από το επιμύθιο του παραμυθιού

«Ο πίθηκος και η καμήλα»

Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε ένα δελφίνι και ένας λαγός. Μια μέρα το δελφίνι ξύπνησε με διάθεση μεγάλη κι έκανε βουτιές και κολυμπούσε χαριτωμένα και με χάρη! Πολλά ζώα παρακολουθούσαν με μεγάλο ενδιαφέρον τα σκέρτσα του δελφινιού. Το μόνο ζώο που δεν ήταν καθόλου ευχαριστημένο από το θέαμα ήταν ο λαγός.

Έλεγε ότι αυτά που έκανε το δελφίνι από τη μία ήταν γελοία και από την άλλη ήταν πολύ εύκολα. Αυτός αναμφισβήτητα, θα μπορούσε να κάνει πιο ωραίες και πιο δύσκολες φιγούρες. Τότε τα ζώα που βρίσκονταν εκεί του πρότειναν να τους παρουσιάσει κάποιες από τις φιγούρες του. Ο λαγός ξέροντας ότι δεν μπορεί να το αποφύγει ανέβηκε στην σκηνή. Ξεκίνησε να χορεύει, να χοροπηδά, να τεντώνεται και να στροβιλίζεται, αλλά μάταια. Δεν κατάφερε να διασκεδάσει τα υπόλοιπα ζώα και έτσι δεν τον ήθελε κανείς στην παρέα του και τον έδιωξαν μακριά. Έτσι έζησαν τα ζωάκια καλά, μακριά από το αλαζόνα λαγό κι εμείς καλύτερα!

Επιμύθιο: Έχε επίγνωση των ικανοτήτων σου και μην προσπαθείς να κάνεις τον καμπόσο δε θα σου βγει σε καλό.

22. «Το ελάφι που είχε πολλούς φίλους» από το επιμύθιο του παραμυθιού

«Ο λαγός που είχε πολλούς φίλους»

Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε ένα ελάφι που είχε πάρα πολλούς φίλους. Είχε τόσους πολλούς φίλους που πίστευε ότι ήταν το πιο αγαπητό και δημοφιλές ζώο.

Μια μέρα άκουσε κάποιους κυνηγούς να πλησιάζουν και άρχισε να τρέχει. Κάποια στιγμή τα κέρατά του κόλλησαν σε ένα ψηλό και μεγάλο δέντρο.

Ζήτησε βοήθεια από πολλά ζώα που περνούσαν από εκεί. Αλλά όλοι έβρισκαν μία δικαιολογία για να το αποφύγουν και να τρέξουν κι αυτά μακριά για να γλιτώσουν από τους κυνηγούς. Διαβεβαίωναν όμως το ελάφι ότι θα τα καταφέρει κι ότι θα ξαναβρεθούν για να συνεχίσουν τη φιλία τους. Μιλούσαν για αθάνατη φιλία καθώς έφευγαν μακριά. Οι κυνηγοί πλησίασαν ανενόχλητοι το ελάφι και το πυροβόλησαν. Οι υπόλοιποι φίλοι του ελαφιού το περίμεναν στο ύψωμα κι έζησαν αυτά καλά κι εμείς καλύτερα.

Επιμύθιο: Όποιος έχει πολλούς φίλους είναι σα να μην έχει κανένα.

23. «*Η συνέλευση των σκίουρων*» από το επιμύθιο του παραμυθιού«*Η συνέλευση των ποντικών*»

Για πολλά χρόνια οι σκίουροι κρύβονταν καλά στις φωλιές τους, γιατί φοβόταν πολλά ζώα του δάσους, κυρίως όμως το λύκο. Στη γενική συνέλευση που όρισαν για να συζητήσουν διάφορα θέματα που τους απασχολούσαν, μίλησαν και για το φλέγον θέμα της τρομακτικής παρουσίας του λύκου. Έπρεπε να βρουν έναν τρόπο να ακούν το λύκο, όταν εκείνος θα τους πλησίαζε. Πολλές οι προτάσεις για τη λύση του, στη συνέλευση. Όλες όμως για κάποιο λόγο απορρίπτονταν. Ένα μικρό σκιουράκι, που ακόμη δεν είχε μιλήσει, πρότεινε μία καταπληκτική ιδέα.

«Γιατί δεν βάζουμε τακουνάκια στις πατούσες του λύκου κι ένα κίτρινο κουδουνάκι στο λαιμό του; Με αυτόν τον τρόπο όταν πλησιάζει θα τον ακούμε με τα τακ και τουκ που θα κάνουν τα τακουνάκια και το κλιν κλον που θα κάνει το κουδουνάκι και θα φεύγουμε. Έτσι δεν θα ξανακινδυνέψουμε ποτέ πια από αυτόν.

Σε όλους τους παραβρισκόμενους άρεσε η ιδέα του μικρού σκίουρου και άρχισαν όλοι να ζητωκραυγάζουν και να γιορτάσουν τη λύση του προβλήματος.

Ο πιο γέρος από τους συμμετέχοντες του συμβουλίου, αφού τους άφησε να χαρούν την ιδέα, πήρε το λόγο και είπε: «Φίλοι μου, μονάχα μία νεαρή ιδιοφυΐα με ενθουσιασμό και άγνοια του κινδύνου, θα σκεφτόταν τόσο έξυπνα. Πράγματι τα τακουνάκια στις πατούσες του λύκου και το κουδουνάκι, θα ήταν μία σπουδαία λύση για το πρόβλημά μας, Έχω όμως μια μικρή, αλλά όχι ασήμαντη απορία: Ποιος από εσάς θα ήθελε να περάσει τα τακουνάκια αυτά στα πόδια του λύκου;».

Επιμύθιο: Από τα λόγια στην πράξη, είναι μακρύς ο δρόμος.

24. «*Ο ταυρομάχος και ο ταύρος*» από το επιμύθιο του παραμυθιού«*Ο τσομπάνης και οι κασίκες του*»

Ήταν κάποτε ένας πολύ γνωστός ταυρομάχος που κατοικούσε στη Ρώμη της Ιταλίας. Έπαιρνε μέρος στις ταυρομαχίες στο Κολοσσαίο και ελάχιστες ήταν οι ήττες του. Πάντα ήταν κοντά του ο φίλος του και μαζί γλεντούσαν τις νίκες του. Χαίρονταν τη φήμη και τη δόξα του ο

ταυρομάχος και περνούσε όμορφα στη ζωή του. Έκανε και νέους φίλους με τον καιρό και ξεχνούσε πολλές φορές τον παλιό του φίλο να τον πάρει μαζί του στις διασκεδάσεις του.

Πέρασαν όμως γρήγορα τα χρόνια και οι αντοχές και δυνάμεις του ταυρομάχου σιγά σιγά άρχισαν να πέφτουν και να μην έχει τόσο μεγάλη απόδοση στην αρένα. Οι νέοι φίλοι του, άρχισαν να απομακρύνονται από κοντά του, ώσπου ο ταυρομάχος έμεινε μόνος του. Τότε ήταν που αναλογίστηκε τον παλιό του φίλο που είχε ξεχάσει για λίγο, γιατί η δόξα τού είχε πάρει τα μυαλά. Αποφάσισε να γυρίσει πίσω και να ζητήσει από το πραγματικό του φίλο να τον συγχωρέσει. Ο παλιός του όμως φίλος ήταν πολύ άρρωστος στο κρεβάτι. Άκουσε τα λόγια του φίλου του, δέχτηκε τη συγγνώμη του κι άφησε την τελευταία του πνοή.

Επιμύθιο: Εκείνοι που εγκαταλείπουν τους παλιούς τους φίλους, για χάρη καινούριων γνωριμιών, στο τέλος μία αξία πληρωμής τους μένει: Χάνουν και τους πρώτους και τους δεύτερους φίλους.

25. *«Ο γάιδαρος και τα δοχεία» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο γάιδαρος, ο κόκορας και το λιοντάρι»*

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας γάιδαρος που παρά τα χρόνια του συνέχιζε να δουλεύει. Καθημερινά κουβαλούσε νερό σε δύο μεγάλα δοχεία με νερό κρεμασμένα από τη μία και από την άλλη πλευρά του σώματός του. Τα δοχεία στην αρχή είχαν το ίδιο βάρος και ο γάιδαρος τα πήγαινε καλά στον προορισμό τους. Όσο περνούσε όμως ο καιρός ο γάιδαρος ένιωθε πιο δυνατός και ζήτησε από το αφεντικό του να του αλλάξει τα δοχεία και να του κρεμάσει μεγαλύτερα.

«Βάλε μου μεγαλύτερα δοχεία αφεντικό. Έτσι θα μεταφέρω περισσότερο νερό και θα κάνω περισσότερα δρομολόγια. Θα είμαι ο πρώτος γάιδαρος της γειτονιάς που θα καταφέρω να κουβαλήσω τόσο πολύ νερό» Το αφεντικό παρόλο που στην αρχή δίστασε, σκέφτηκε να δοκιμάσει για μόνο μία μέρα τον γάιδαρο. Και ο γάιδαρος τα κατάφερε και συνέχισε και πολλές ακόμη μέρες να μεταφέρει νερό σε μεγάλα δοχεία και να καταφέρνει καλά. Όσο όμως περνούσε ο καιρός, η κούραση μεγάλωνε κι ένα πρωί που ακόμη δεν είχε ξυπνήσει καλά καλά ο γάιδαρος, κουβαλούσε νυσταγμένος τα δοχεία και σε ένα δρομάκι έχασε την ισορροπία του, παραπάτησε κι έπεσε στο φαράγγι.

Επιμύθιο: Οι αυταπάτες για τις ικανότητές μας, μας οδηγούν στην καταστροφή.

26. *«Ο λύκος και το λιοντάρι» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Το ματαιόδοξο κοράκι»*

Μια φορά κι έναν καιρό σε ένα πυκνό δάσος κάθονταν ένας λύκος κι έκλαιγε. Ήταν τόσο πονεμένος από το αγκάθι που είχε στο πόδι του, που είχε αγριέψει ακόμη περισσότερο. Τον πλησίασε ένα λιοντάρι, γιατί θεώρησε ότι ήταν εύκολο θήραμα και ετοιμαζόταν να τον κατασπαράξει.

«Στάσου κυρ λιοντάρι μου. Πώς θα κατασπαράξεις έναν λύκο που έχει ένα ολόκληρο αγκάθι στο πόδι του; Θα τρυπήσεις το στομάχι σου, όταν με καταπιείς. Απάλλαξέ με πρώτα από τον πόνο και το αγκάθι κι εγώ θα κάνω το χατίρι στο βασιλιά των ζώων, να καθίσω να με φάει». Το ευκολόπιστο λιοντάρι δέχτηκε την προσφορά κι έσκυψε να τραβήξει το αγκάθι από το πόδι του λύκου. Όταν βγήκε το αγκάθι κι ο λύκος ανακουφίστηκε, πήρε φόρα και κλώτσησε με δύναμη το λιοντάρι και όπου φύγει φύγει.

Επιμύθιο: Ακόμη κι όταν κάνεις καλό σε κάποιον, αν είναι κακός, δεν θα το εκτιμήσει.

27. *«Ο γάτος και το αηδόνι» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Το κατσικάκι και ο λύκος»*

Μια φορά και έναν καιρό ένας γάτος είχε βάλει στο μάτι ένα όμορφο αηδόνι που συνήθιζε να τραγουδάει στο δέντρο της αυλής της κυρίας Μαρίας. Παραμόνευε και συνέχεια σκαρφάλωνε γρήγορα γρήγορα στα κλαδιά του δέντρου για να το αρπάξει με τα νύχια του. Το καημένο το αηδόνι φοβόταν πάρα πολύ, όμως αποφάσισε να αντιμετωπίσει επιτέλους τον πονηρό γάτο. Έτσι την επόμενη μέρα το αηδόνι ανέβηκε στην σκεπή του σπιτιού και μόλις είδε τον γάτο άρχισε να περηφανεύεται λέγοντας: «Αν μπορείς τώρα έλα να με πιάσεις. Γιατί δεν δοκιμάζεις; Μήπως φοβάσαι ότι δεν θα τα καταφέρεις;». Ο γάτος θυμωμένος γύρισε και είπε στο αηδόνι: « Αν πιστεύεις ότι είμαι δειλός, έλα εδώ κάτω να περηφανευτείς!».

Επιμύθιο: Πριν προκαλέσεις το δυνατότερο σου, σιγουρέψου πρώτα ότι δεν μπορεί να σε βάλει στο χέρι.

28. *«Η Πελαργίνα, η Κουκουβάγια και η Τρυποκάρυδος» από το επιμύθιο του παραμυθιού «Ο αετός, η αγριόγατα και η γουρούνα»*

Στα κλαδιά ενός μεγάλου δέντρου ζούσαν τρεις οικογένειες πτηνών. Η οικογένεια της κυρίας κουκουβάγιας είχε φτιάξει την φωλιά της στα χαμηλότερα κλαδιά του δέντρου, ενώ στην κορυφή του ζούσε μια οικογένεια πελαργών. Λίγο πιο πάνω από τον κορμό του δέντρου είχε εγκατασταθεί και η οικογένεια των τρυποκάρυδων. Ζούσαν όλοι τους ευτυχισμένοι, ώσπου μία μέρα η κουτσομπόλα κυρία τρυποκάρυδου είπε στην κυρία κουκουβάγια: «Κρίμα που εμείς μένουμε εδώ χαμηλά και δεν μπορούμε να απολαύσουμε την υπέροχη θέα των πελαργών! Μου φαίνεται πως νομίζουν ότι τους ανήκει ολόκληρο το δέντρο!» Η κυρία κουκουβάγια σκέφτηκε ότι ήταν κρίμα που δεν έμενε ψηλότερα. Άλλωστε η φωλιά των πελαργών ήταν τόσο μεγάλη που το φως του ήλιου ίσα που έφτανε ως την δικιά της φωλιά. Προβληματισμένη έκανε βόλτες ψάχνοντας ένα καλύτερο δέντρο να μετακομίσει.

Μετά από λίγες μέρες η κυρία τρυποκάρυδου επισκέφτηκε τη φωλιά των πελαργών και τους είπε: «Από τη φωλιά σας βλέπετε ολόκληρο τον κάμπο. Τι κρίμα που θα χρειαστεί να την αφήσετε τον χειμώνα που θα φύγετε για τα πιο ζεστά μέρη!» Η πελαργίνα απάντησε πως αυτό θα είναι για λίγο μόνο καιρό και πως την άνοιξη θα επιστρέψουν ξανά στο όμορφο σπιτάκι τους. Τότε η πονηρή κυρία τρυποκάρυδου της είπε: «Μην είσαι τόσο σίγουρη ότι θα το ξαναβρείς... Η κουκουβάγια από τον κάτω όροφο σκέφτεται να έρθει να μείνει αυτή με την οικογένεια της εδώ μόλις φύγετε!» Η πελαργίνα στεναχωρήθηκε πολύ. Ήταν φίλες με την κουκουβάγια και μάλιστα σκεφτόταν να της ζητήσει να προσέχει την φωλιά της για το διάστημα που αυτοί θα έλειπαν. Η πελαργίνα σκέφτηκε: «Αν έχει τέτοιο σκοπό, καλύτερα να βρω από τώρα ένα άλλο σπίτι που θα ξέρω ότι δεν θα μου το πειράξει κανείς μέχρι να ξαναγυρίσω!».

Για τις επόμενες μέρες η κουκουβάγια με την πελαργίνα δεν αντάλλαζαν ούτε "Καλημέρα", ενώ η κυρία τρυποκάρυδου μεγάλωνε όλο και περισσότερο το σπιτικό της ανοίγοντας και άλλες κουφάλες στον κορμό του δέντρου. Το σχέδιο της, να τους διώξει όλους και να της μείνει ολόκληρο το δέντρο, πήγαινε περίφημα. Ήδη είχε ανοίξει μία κουφάλα τόσο μεγάλη που θα χωρούσαν όλοι τους να μείνουν μέσα.

Δυστυχώς όμως, λίγο πριν πιάσουν οι πρώτες φθινοπωρινές μπόρες, η κυρία τρυποκάρυδου έπεσε θύμα μιας αγριόγατας που περνούσε από εκεί. Η αγριόγατα μπόρεσε με ευκολία να σκαρφαλώσει ως τον κορμό του δέντρου και να την φάει. Μετά από αυτό το η κουκουβάγια και η πελαργίνα αποφάσισαν να μείνουν στην τεράστια κουφάλα για να

προσέχουν και τα μικρά της κυρίας τρυποκάρυδου. Η πελαργίνα δεν έφυγε εκείνο τον χειμώνα και η κυρία κουκουβάγια συχνά ανέβαινε στην κορυφή του δέντρου και απολάμβανε τη θέα.

Επιμύθιο: Μη δίνεις βάση στις πληροφορίες των καλοθελητών ,αν δεν τις επαληθεύσεις με τα ίδια σου τα μάτια.

29. *«Η φάρμα του κυρ Ηλίας» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Η κοιλιά και τα υπόλοιπα μέρη του σώματος»*

Μια φορά και έναν καιρό ζούσε σε ένα μικρό χωριουδάκι ο κυρ Ηλίας, ο οποίος είχε μία φάρμα με ζώα. Τα αγαπούσε και τα φρόντιζε όλα το ίδιο όμως τα δύο του σκυλιά ένιωθαν αδικημένα σε σχέση με τα υπόλοιπα ζώα. Παρόλο που ο κυρ Ηλίας τα είχε συνεχώς μαζί του και τους έδινε και περισσότερο φαγητό, εκείνα ζήλευαν πολύ τις τρεις γάτες της φάρμας που απολάμβαναν τα πιο πολλά χάδια.

Μια μέρα λοιπόν τα δύο σκυλιά μάζεψαν όλα τα ζώα της φάρμας σε συνέλευση για να συζητήσουν αυτήν την αδικία. Στόχος τους ήταν να μειώσουν τις γάτες και έτσι άρχισαν να καλοπιάνουν τα υπόλοιπα ζώα λέγοντας: «Όλοι σας κοπιάζετε και είστε χρήσιμα για το αφεντικό. Τα πρόβατα δίνουν το γάλα και το μαλλί τους, τα άλογα χρησιμεύουν ως μεταφορικό μέσο, ενώ οι κότες προσφέρουν τα αυγά τους». Έπειτα, τα δύο σκυλιά άρχισαν να λένε πόσο πολύ κουράζονται τα ίδια όλη μέρα να προσέχουν το κοπάδι με τα πρόβατα και πόσο μεγάλη ευθύνη είναι να προστατεύουν τη φάρμα από τις αλεπούδες και τους λύκους, μέσα σε κρύο, ζέστη, παγωνιά.... «Έτσι είναι. Έχετε δίκιο!» είπε το άλογο. «Το αφεντικό μας σας προσέχει πολύ. Γιατί παραπονιέσαι, σκύλε;» ρώτησε μία από τις γάτες που ήταν ξαπλωμένη στη γωνία. «Γιατί από όλους εδώ μέσα μόνο εσείς, οι γάτες, δεν προσφέρετε τίποτα κι όμως το αφεντικό σας ταΐζει και σας χαϊδεύει περισσότερο!». Τα υπόλοιπα ζώα της φάρμας, που δεν είχαν κάνει ποτέ αυτή τη σκέψη, άρχισαν ωστόσο να συμφωνούν με τα σκυλιά. «Έχουν δίκιο οι σκύλοι! Είναι άδικο να μοιραζόμαστε το φαγητό μας μαζί σας που όλη μέρα τεμπελιάζετε!», είπαν αμέσως οι κότες.

Οι γάτες στεναχωρήθηκαν μ' αυτά που άκουσαν. Το βράδυ αποφάσισαν να δώσουν ένα μάθημα στα ζώα της φάρμας. Από την επόμενη μέρα σταμάτησαν να κνηγούν τα ποντίκια και τα φίδια που προσπαθούσαν να μπουκώσουν στη φάρμα. Μέσα σε λίγες μέρες η φάρμα είχε

γεμίσει ποντίκια και τα πρόβατα άρχισαν να αρρωσταίνουν. Ο κυρ Ηλίας έβλεπε αυτή την κατάσταση και στενοχωριόταν. Προσπάθησε να βάλει ποντικοφάρμακο για να εξουδετερώσει τα ποντίκια, όμως το αποτέλεσμα ήταν να χαθούν από δηλητηρίαση μερικές από τις κότες του.

Τα ζώα, και ειδικά οι σκύλοι, κατάλαβαν το λάθος τους να υποτιμήσουν την προσφορά των γάτων. Κατάλαβαν πώς, ακόμα και αν η προσφορά όλων δεν είναι φανερή, είναι απαραίτητη για να λειτουργήσουν ομαλά. Έτσι, ζήτησαν συγγνώμη από τις γάτες και έζησαν όλοι μονιασμένοι.

Επιμύθιο: Όπως το σώμα, έτσι και στην κοινωνία το κάθε μέλος πρέπει να δουλεύει στο δικό του τομέα για το γενικό καλό.

30. *«Ο κρυμμένος θησαυρός» από το επιμύθιο του παραμυθιού*

«Ο γεωργός και το αηδόني»

Κάποτε ένα πειρατικό καράβι έφτασε σε ένα νησί, όπου λέγεται πως υπήρχε κρυμμένος ένας θησαυρός. Μήνες ολόκληρους, ο καπετάνιος με το πλήρωμα του πάλευαν με τα κύματα μέχρι να το εντοπίσουν. Όταν επιτέλους έφτασαν, η χαρά του καπετάνιου και των ναυτών ήταν απερίγραπτη, αφού οι ιστορίες που είχαν ακούσει μιλούσαν για τόσο χρυσάφι που θα έφτανε για χτίσει κάποιος ένα ολόχρυσο παλάτι! Οι μέρες περνούσαν και οι πειρατές είχαν ψάξει όλο το νησί, χωρίς όμως να βρουν τον θησαυρό. Η απελπισία και η λύπη τους μάλωνε μέρα με τη μέρα, αφού πίστευαν πως εξαπατηθήκαν και ότι τελικά πρόκειται για κάποιο μύθο.

Στο νησί όμως βρισκόταν και ένας νεαρός άντρας, μέλος του πληρώματος ενός πλοίου που είχε χτυπηθεί από τρικυμία λίγους μήνες πριν. Ο νεαρός ναύτης κατάφερε να βγει στη στεριά και από τότε ήταν ναυαγός στο νησί. Ο ίδιος μόλις είδε το καράβι να πιάνει άγκυρα στο νησί χάρηκε, γιατί ήλπιζε πως επιτελούς θα επέστρεφε στο σπίτι του. Μόλις όμως είδε την πειρατική σημαία να ανεμίζει φοβήθηκε και αποφάσισε να κρυφτεί. Για κακή του τύχη όμως, μία μέρα οι πειρατές τον εντόπισαν και τον μετέφεραν αιχμάλωτο στον καπετάνιο τους.

«Εσύ θα ξέρεις σίγουρα που είναι ο θησαυρός. Πες μου, γιατί θα σε σκοτώσω!» είπε ο καπετάνιος θυμωμένος. «Αν με σκοτώσεις δεν θα το μάθεις ποτέ!» είπε ο νεαρός, παρόλο που δεν είχε ιδέα για ποιο θησαυρό μιλούσε ο καπετάνιος. «Ωραία, λοιπόν, πες μου πού είναι και θα έχεις και εσύ μερίδιο!» είπε ο καπετάνιος, ο οποίος σκόπευε να σκοτώσει τον νεαρό ναύτη μόλις του αποκαλύψει την κρυψώνα του θησαυρού. Ο νεαρός, αφού σκέφτηκε για λίγο του

απάντησε: «Θα σου πω που είναι αρκεί να μου δώσεις μία από τις βάρκες που έχετε στο καράβι για να επιστρέψω στο σπίτι μου». «Σύμφωνοι!» είπε ο καπετάνιος.

Ο νεαρός, που ήξερε κάθε γωνιά του νησιού, ζωγράφισε έναν περίπλοκο χάρτη που θα οδηγούσε τους πειρατές στην κορυφή ενός βουνού που βρισκόταν στην άλλη άκρη του νησιού. Μαζί με το χάρτη έδωσε στον καπετάνιο και άλλο ένα χαρτάκι και του είπε: «Ο θησαυρός βρίσκεται σε μία σπηλιά και τον φυλάει ένας δράκος. Για να σε αφήσει να περάσεις θα σου ζητήσει να του πεις μια μεγάλη αλήθεια που αξίζει όσο το χρυσάφι που τόσο πολύ θέλεις. Τότε άνοιξε αυτό το χαρτάκι που σου δίνω και διάβασε το».

Οι πειρατές αμέσως έδωσαν την βάρκα που είχαν υποσχεθεί στον νεαρό και απομακρύνθηκαν. Όταν πια βράδιασε και οι πειρατές έφτασαν στην κορυφή του βουνού δεν βρήκαν ούτε σπηλιά ούτε δράκο. Τότε ο καπετάνιος απογοητευμένος έβγαλε από την τσέπη του το μικρό χαρτάκι και το διάβασε:

“Ποτέ μη δίνεις βάση στις υποσχέσεις ενός αιχμαλώτου”.

Επιμύθιο: Πραγματικά ποτέ μη δίνεις βάση στις υποσχέσεις ενός αιχμαλώτου.

31. *«Ο τίγρης κι ο αετός» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Η αλεπού και η κατσίκα»*

Ήταν κάποτε ένας δυνατός αετός που πετούσε πάνω από κάμπους και χωριά για να βρει τροφή. Όταν τη βρήκε πήγε σε ένα ήσυχο μέρος για να απολαύσει τη λεία του. Από εκεί κοντά περνούσε μία τίγρη και πεινασμένη καθώς ήταν, ζήτησε από τον αετό να της δώσει την τροφή του. Ο αετός αρνήθηκε λέγοντάς τη πως είχε κουραστεί πολύ για να βρει το φαγητό της και πως έπρεπε να κάνει κι εκείνη το ίδιο για να γεμίσει την κοιλιά της. Η τίγρης σκεφτόταν τρόπους για το πώς θα μπορούσε να παραπλανήσει τον αετό και να του κλέψει την τροφή του. Άρχισε να δίνει συμβουλές στον αετό για τους τρόπους που θα μπορούσε να κυνηγήσει, άρχισε να τον κολακεύει για τα δυνατά φτερά του, το όμορφο σώμα του και το υπέροχο γαντζωτό ράμφος του.

«Όσο γι' αυτό, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία» του είπε ο αετός και του έπεσε η τροφή από το στόμα του.

Επιμύθιο: Μην εμπιστεύεσαι τη συμβουλή κάποιου που βρίσκεται σε δύσκολη κατάσταση, γιατί μπορεί να κρύβει υστεροβουλία.

32. *«Το Πούμα και η Λεοπάρδαλη» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Το άρρωστο λιοντάρι»*

Ζούσαν κάποτε σε ένα κατάφυτο δάσος δύο φίλοι. Ένα Πούμα και μία Λεοπάρδαλη. Περνούσαν όλη τη μέρα μαζί και έτρεχαν εδώ κι εκεί, βάζοντας αγώνες. Ήταν και τα δύο ζώα πολύ δυνατά και γρήγορα και τότε κέρδιζε ο ένας και τότε ο άλλος.

Κάποτε το Πούμα αρρώστησε και δεν μπορούσε να βγει σε κυνήγι. Η Λεοπάρδαλη ανέλαβε να βρει τροφή και για τις δύο. Καθώς όμως το Πούμα ήταν πολύ άρρωστο, η Λεοπάρδαλη έδινε όλη την τροφή στο φίλο της κι εκείνη έμεινε νηστική. Αυτό συνεχίστηκε για πολλές μέρες και μόνο όταν το Πούμα άρχισε σιγά σιγά να συνέρχεται η Λεοπάρδαλη μοίρασε το φαγητό στα δύο. Το Πούμα είχε καλοσυνηθίσει στην καλοπέραση και την ξενοιασιά και αργούσε επίτηδες να δείξει ότι είναι καλά. Μια μέρα η Λεοπάρδαλη του εμπιστεύτηκε το φαγητό του για να πάει σε μία δουλειά κι όταν επέστρεψε είδε ότι έλειπε κι έμεινε νηστική για άλλη μία φορά.

Όταν ρώτησε το Πούμα τι είχε συμβεί, εκείνο απάντησε πως κάποια άγρια ζώα το πήραν κι έφυγαν. Η Λεοπάρδαλη που κατάλαβε τι είχε συμβεί, άφησε το φίλο του το Πούμα κι έφυγε στενοχωρημένο.

«Πρόσεχε να μην σου επιτεθούν κι εσένα άγρια θηρία την επόμενη φορά και δεν πάρουν μόνο την τροφή σου...»του είπε φεύγοντας.

Επιμύθιο: Μην πιστεύεις πάντα ότι ακούς.

33. *«Οι βίσωνες και τα αγριογούρουνα» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Η μονόφθαλμη ελαφίνα»*

Στο βάθος μιας ζούγκλας ζούσαν ένα κοπάδι βίσωνες κι ένα κοπάδι αγριογούρουνα. Ζούσαν αρμονικά και σέβονταν ο ένας το χώρο του άλλου. Μια μέρα στο μέρος τους έφτασαν δύο άνθρωποι με τεράστια μηχανήματα. Στην αρχή τα ζώα φοβήθηκαν πολύ, μετά όμως κατάλαβαν πως οι άνθρωποι αυτοί ήθελαν να μάθουν, πώς ζουν τα ζώα και προσπαθούσαν να βρουν τρόπους να τα βοηθήσουν να ζήσουν ακόμη καλύτερα. Ο καιρός περνούσε και τα ζώα άρχισαν να εμπιστεύονταν τους ανθρώπους, μέχρι που χωρίς να το περιμένει κανείς ήρθαν και

άλλοι άνθρωποι που δεν είχαν φιλικούς σκοπούς για τα ζώα. Αυτοί είχαν μαζί τους άλλου είδους μηχανήματα που όταν τα χρησιμοποιούσαν έκαναν κακό στους βίσωνες και αγριογούρουνα. Ελάχιστα από αυτά κατάφεραν να ξεφύγουν και δεν εμπιστεύτηκαν ξανά ποτέ κανέναν άνθρωπο.

Επιμύθιο: Το κακό, έρχεται καμιά φορά από εκεί που δεν το περιμένεις.

34. *«Το λιοντάρι και η μέλισσα» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο λύκος και ο γερανός»*

Ένα λιοντάρι έκανε βόλτες για να βρει φαγητό. Εκεί που περπατούσε πάτησε ένα αγκάθι. Φώναζε "βοήθεια" για να του βγάλει κάποιος το αγκάθι, αλλά κανείς δεν βρέθηκε να τον βοηθήσει. Αφού πέρασε ένα δεκάλεπτο το λιοντάρι είδε από μακριά μία μέλισσα και τις είπε: «Αν με βοηθήσεις να βγάλω το αγκάθι, θα σου κάνω μία μεγάλη χάρη. Ό,τι επιθυμείς». Η μέλισσα συμφώνησε. Η μέλισσα έβγαλε το αγκάθι από το πόδι του λιονταριού και του είπε: «Ωραία, σου έβγαλα το αγκάθι, τώρα ήρθε η σειρά μου να σου ζητήσω να μου κάνεις τη χάρη που μου υποσχέθηκες». Το λιοντάρι έδειξε τότε τα μεγάλα και κοφτερά του δόντια και είπε: «Τι; Θεε και χάρη τώρα; Δεν είσαι υπερήφανο που ο βασιλιάς των ζώων δέχτηκε τη βοήθειά σου; Φύγε γρήγορα, πριν αλλάξω γνώμη».

Επιμύθιο: Οποίος περιμένει μία ανταμοιβή για την ευεργεσία του στον κακό, σίγουρα θ' απογοητευθεί.

35. *«Ο κυνηγός και ο λαγός» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο αετός και το βέλος»*

Ήταν κάποτε ένας λαγός που μάζευε αγωνιωδώς πέτρες και ξύλα για να φτιάξει τη φωλιά του. Ήθελε να είναι προστατευμένος το χειμώνα από το κρύο και από άλλους εχθρούς, κι αυτός και η οικογένειά του. Τις μάζεψε σε μια γωνιά για να τις πάρει αργότερα και να φτιάξει με αυτές την πιο όμορφη και ασφαλή φωλιά. Αφού τελείωσε με τις πέτρες, άρχισε να μαζεύει χόρτα και ξηρά κλαδάκια και να τα συγκεντρώνει σε μια άλλη γωνιά. Καθώς ήταν αφοσιωμένος, χωρίς καλά καλά να το καταλάβει, άρχισε να δέχεται βροχή με πέτρες από έναν κυνηγό που έτυχε να

βγει στην περιοχή για κυνήγι. Ο κυνηγός είχε βγει έτοιμες τις πέτρες σε μια γωνιά και μ' αυτές επιτίθονταν στο λαγό. Οι πέτρες αυτές βέβαια ήταν αυτές που είχε μαζέψει ο λαγός για να φτιάξει τη φωλιά του και ήταν οι πέτρες που νόμιζε ότι θα τον προστάτευαν.

Επιμύθιο: Πολλές φορές οπλίζουμε τους εχθρούς μας για να μας καταστρέψουν.

36. *«Ο κόκορας και η αλεπού» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο φιλάργυρος»*

Ένας κόκορας μια φορά, αποφάσισε να πουλήσει το πρωινό του λάλημα και σε άλλα κοτέτσια. Στην αρχή το πούλησε στα δύο γειτονικά κοτέτσια και στη συνέχεια σε όλον τον πέρα μαχαλά. Είχε γίνει διάσημος και πλούσιος. Μάζεψε όλα του χρήματα από τις πωλήσεις και τα τοποθέτησε στην κουφάλα ενός δέντρου που βρίσκονταν στην αυλή του σπιτιού των αφεντικών του. Τα καμάρωνε κάθε πρωί και κάθε βράδυ. Ένα πρωί, καθώς κοιτούσε το πουγκί με το θησαυρό του, μια κότα κοιτούσε και θαύμαζε κι αυτή τα γυαλιστερά νομίσματα. Όταν ο κόκορας έφυγε στη δουλειά του η κότα πλησίασε την κουφάλα και με γρήγορες κινήσεις πήρε το πουγκί. Το ίδιο βράδυ ο κόκορας είδε ότι λείπουν τα φλουριά του και μετάνιωσε γιατί δεν τα χρησιμοποίησε για να αγοράσει ό,τι χρειαζόταν και να βοηθήσει όσους είχαν ανάγκη, αλλά μαρτύρησε στον κλέφτη τα φλουριά και έγινε πλούσιος με ξένο κόπο.

Επιμύθιο: Η αξία των αγαθών δεν βρίσκεται στην κατοχή τους, αλλά στην καλή χρήση τους.

37. *«Οι σφήγκες και το μέλι» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο σκύλος και η αντανάκλαση»*

Μια σφήγκα ζούσε μαζί με την οικογένειά της σε ένα όμορφο λιβάδι. Μια μέρα οι γονείς της την πήγαν σε ένα σχολείο για σφήγκες. Αυτήν δεν ήθελε στην αρχή να πάει, αλλά μόλις της είπαν οι γονείς της ότι θα είναι και οι φίλες της εκεί, δέχτηκε με χαρά. Μόλις έφτασε στο σχολείο για σφήγκες η δασκάλα τους είπε ότι το πρώτο μάθημα θα ήταν να μάθουν πώς θα έκλεβαν το μέλι των μελισσών. «Όποιος κλέψει το περισσότερο μέλι θα πάρει καλό βαθμό στο

μάθημα» είπε δυνατά η δασκαλοσφήγκα. Όλες οι σφήγκες μετά το μάθημα πήγαν να εφαρμόσουν ότι έμαθαν στις μέλισσες. Η πιο μικρή από αυτές, πήρε λίγο μέλι στην αρχή. Όσο περνούσε η ώρα σκεφτόταν να μαζέψει περισσότερο και αυτό έκανε. Όταν όμως βγήκε από την κυψέλη, της έπεσε το βαρύ φορτίο και γύρισε πίσω με “άδεια” χέρια.

Επιμύθιο: Όποιος θέλει τα πολλά χάνει και τα λίγα.

38. *«Η όμορφη αλεπού» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο Ερμής και ο γλύπτης»*

Ήταν κάποτε μια αλεπού που καμάρωνε για την ομορφιά της. Πίστευε ότι ήταν η ομορφότερη αλεπού του κόσμου. Όπου συναντούσε νερό κοίταζε μέσα και χαίρονταν την ομορφιά της και τη φουντωτή ουρά της. Πήγαινε σε φίλες και γνωστές της και περπατούσε με χάρη για να επιδείξει την ομορφιά της. Μια μέρα εκεί που επέστρεφε από μία τέτοια επίσκεψη, βρήκε ένα κομμάτι σπασμένο καθρέφτη και τον πήρε μαζί της για να θαυμάζει όποτε εκείνη ήθελε τον εαυτό της και μέσα στη φωλιά της. Ο καθρέφτης ήταν μαγικός και άρχισε να της μιλά. Στην αρχή σάστισε η αλεπού, αλλά στη συνέχεια πήρε το θάρρος και ρώτησε το μαγικό καθρέφτη. “Καθρέφτη καθρεφτάκι μου, ποια είναι η πιο όμορφη αλεπού στον κόσμο;». Κι εκείνος με ειλικρίνεια της απάντησε: «Η φίλη σου, καλή μου!».

Επιμύθιο: Όποιος πάει γυρεύοντας να ακούσει κομπλιμέντα, θα ακούσει την αλήθεια.

39. *«Ο αμετανόητος ταύρος» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο αετός και το κοράκι»*

Ένας ταύρος ζούσε σε μια φάρμα μαζί με πολλά ζώα και έξι αγελάδες. Του άρεσε να τριγυρνά αμέριμος και να βοσκά μακριά από το κοπάδι. Ο κυρ Τάσος, το αφεντικό του, πάντα τον συμβούλευε να μην απομακρύνεται από τη φάρμα, γιατί ένας πεινασμένος λύκος τριγυρνούσε έξω. Ο ταύρος δεν τον άκουσε κι επειδή δεν τα “πήγαινε” καλά και με τις

αγελάδες απομακρύνθηκε από τα υπόλοιπα ζώα της φάρμας για να ζήσει για λίγο ελεύθερος. Τρώγοντας και τραγουδώντας περιπλανήθηκε στο δάσος με αποτέλεσμα να χαθεί.

Το βράδυ έπεσε να κοιμηθεί, μα τα ουρλιαχτά των λύκων τον φόβισαν πολύ. Τότε θυμήθηκε τον κυρ Τάσο. Προσπάθησε να κρυφτεί ανάμεσα στα δέντρα για να γλιτώσει. Ο κυρ Τάσος από την άλλη, με τη βοήθεια των σκυλιών του και των άλλων εργατών, είχαν διασκορπιστεί στο δάσος κι έψαχναν τον ταύρο. Οι λύκοι ολοένα και πλησίαζαν τον ταύρο και εκεί που νόμιζε ότι ήρθε το τέλος του τα σκυλιά του κυρ Τάσου επιτέθηκαν στην αγέλη των λύκων και κατάφεραν να τους διώξουν σώζοντας το φίλο τους τον ταύρο. Ο ίδιος υποσχέθηκε πως από εκείνη τη στιγμή θα ήταν υπάκουος και θα λιγότερο απερίσκεπτος.

Επιμύθιο: Το απερίσκεπτο πουλί από την μύτη πιάνεται.

40. *«Ο Άρης και ο Άδης» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Το λιοντάρι και το δελφίνι»*

Πριν πολλά πολλά χρόνια ο θεός του πολέμου ο Άρης, δυνατός και θαρραλέος καθώς ήταν, ήθελε να πολεμήσει και να πάρει τη θέση του βασιλιά των θεών, του Δία. Έκανε λοιπόν συμμαχίες με πολλούς θεούς, όπως την Αθηνά, την Άρτεμις, την Ήρα και άλλους. Σκέφτηκε πως αν γίνει φίλος και σύμμαχος με τον βασιλιά του κάτω κόσμου, το Άδη θα καταφέρει να νικήσει τον Δία. Τον συνάντησε και του πρότεινε να συνάψουν συμμαχία. «Τι πιο φυσικό εγώ να είμαι ο βασιλιάς του πολέμου και εσύ που είσαι ο βασιλιάς του κάτω κόσμου να είμαστε φίλοι και ισχυροί σύμμαχοι» είπε ο Άρης.

«Πολύ καλά τα λες» απάντησε ο Άδης.

Η μεγάλη μέρα έφτασε και ο Άρης που θα αντιμετώπιζε τον Δία ζήτησε την βοήθεια όλων των θεών του πάνω κόσμου. Η μάχη ήταν τρομακτική. Ο Δίας που ήταν δυνατός αντίπαλος είχε πάρει με το μέρος του και τον Ποσειδώνα. Ο Άρης τώρα κινδύνευε να χάσει και ζήτησε τη βοήθεια του Άδη. Ο Άδης ήταν πρόθυμος να τον βοηθήσει και να τηρήσει την υπόσχεση του. Δεν μπορούσε όμως να εγκαταλείψει τον κάτω κόσμο, γιατί ο Κέρβερος ο φύλακας του κάτω κόσμου είχε πάρει το μέρος του Δία και δεν τον επέτρεπε να φύγει. Η μάχη έληξε χωρίς νικητή. «Ωραίος σύμμαχος είσαι» ειρωνεύτηκε ο Άρης τον Άδη. Θα μπορούσα να είχα πεθάνει και εσύ δεν με βοήθησες.

«Μην τα βάζεις μαζί μου. Μπορεί να είμαι πανίσχυρος στον κάτω κόσμο, αλλά δεν ελέγχο τον πάνω».

Επιμύθιο: Διαλέγοντας τους συμμάχους μας, θα πρέπει πρώτα να δούμε αν μπορούν να μας βοηθήσουν κι όχι μόνο αν θέλουν.

41. *«Το σπίτι κι ο θησαυρός» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Οι γιοι του γεωργού»*

Μια φορά και έναν καιρό, κάπου στην παλιά Αθήνα ζούσε η κυρά Βασιλική με τα δυο παιδιά της, την Μίνα και τον Γιωργάκη. Η κυρά Βασιλική είχε ένα μεγάλο αρχοντικό σπίτι που όμως έπρεπε να βαφτεί αλλά δεν είχε τα χρήματα να πληρώσει τον μπογιατζή της γειτονιάς. Είπε τα παιδιά της να τη βοηθήσουν κι όλοι μαζί να βάψουν γρήγορα το σπίτι. Δεν βρήκε ανταπόκριση, μιας και αυτά ήταν τεμπέληδες και κοιμόταν όλη μέρα. Έτσι σκαρφίστηκε ένα κόλπο για να τα δελεάσει. Τους είπε λοιπόν ότι βρήκε ένα χρυσό νόμισμα σε μια χαραμάδα του τοίχου και ίσως να υπήρχε ολόκληρος θησαυρός μέσα στο σπίτι. Τα δύο παιδιά ενθουσιάστηκαν με την ιδέα ότι θα γίνουν πλούσιοι γκρεμίζοντας το σπίτι αλλά η κυρά Βασιλική τους είπε ότι μπορούν να ψάξουν μόνο αν έφτιαχναν ότι χαλούσαν. Αυτά συμφώνησαν και πήραν αμέσως τις βαριοπούλες και τα σφυριά και γκρέμισαν όλους τους τοίχους του σπιτιού αλλά ταυτόχρονα τους έχτιζαν νέους και τους έβαφαν. Σε μια βδομάδα το σπίτι ήταν ολοκαίνουργιο. Η κυρά Βασιλική τα είχε καταφέρει, το σπίτι ήταν έτοιμο και θα μπορούσε να νοικιάζει τα δωμάτια του και να βγάλει πολλά χρήματα. Η δουλειά ήταν ο μεγαλύτερος θησαυρός.

Επιμύθιο: Η δουλειά είναι θησαυρός.

42. *«Ο σκορπιός κι ο βάτραχος» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο γεωργός και το φίδι»*

Στις όχθες του ποταμού ζούσε ο κυρ Μάξιμος ο βάτραχος με την οικογένειά του. Μια μέρα εμφανίστηκε στις όχθες του ποταμού ένας σκορπιός. Γίνανε φίλοι με την οικογένεια του κυρ Μάξιμου.

Οι μέρες κυλούσαν όμορφα, όλοι ήταν χαρούμενοι εκτός του σκορπιού ο οποίος είχε όνειρο να δει τι υπήρχε μετά την απέναντι όχθη. Ο κυρ Μάξιμος τον λυπήθηκε και προθυμοποιήθηκε να τον πάρει στην πλάτη του και να περάσουν μαζί τον ποταμό.

Κάπου στη μέση του ποταμού η τρυφερή σάρκα του βατράχου έβαλε σε πειρασμό τον σκορπιό να τον τσιμπήσει, αλλά ο κυρ Μάξιμος τον κατάλαβε και με μια κίνηση τον πέταξε από την

πλάτη του μέσα στο ποτάμι. Ο σκορπιός προσπαθούσε απεγνωσμένα να κολυμπήσει αλλά...μάταια. «Μα γιατί το έκανες αυτό; Εγώ προσπάθησα να σε βοηθήσω να δεις τι υπάρχει μετά την απέναντι όχθη και με πληρώνεις με αυτό τον τρόπο;» έλεγε και ξανάλεγε ο κυρ Μάξιμος. «Είναι στη φύση μου κυρ Μάξιμε. Χίλια συγνώμη» απάντησε ο σκορπιός και.....πνίγηκε.

Επιμύθιο: Ποτέ μην περιμένεις ευγνωμοσύνη από ένα κακό πλάσμα.

43. *«Η αρκούδα και η αλεπού» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Το άλογο και το ελάφι»*

Σε ένα δάσος μια φορά, ζούσαν μία αρκούδα και μία αλεπού που είχαν μεγάλη διαμάχη μεταξύ τους. Η αρκούδα ενοχλούσε την αλεπού κάθε φορά που εκείνη πήγαινε να ξεκουραστεί και η αλεπού έκανε κι εκείνη το ίδιο στην αρκούδα. Πάντα έβρισκαν λόγους για να μαλώνουν. Ακόμη και τους πιο απίθανους. Η αρκούδα είχε φτάσει στα όριά της και ζήτησε τη βοήθεια του φίλου του ελαφιού για να δώσουν ένα καλό μάθημα στην αλεπού. Το επόμενο πρωινό, το ελάφι πήγε κοντά τη φωλιά της αλεπούς και καμώθηκε πώς έτρωγε αμέριμνο. Σαν το είδε η αλεπού έτρεξε μ' ένα σάλτο να την πιάσει και πάτησε μία παγίδα και "χράπ" βρέθηκε κρεμασμένη σε ένα δέντρο με το κεφάλι κάτω και το ένα πόδι πιασμένο σ' ένα γερό σκοινί, πηγαίνοντας όλο το σώμα της πέρα δώθε. Φώναζε και παρακαλούσε σε βοήθεια, ώσπου έφτασε η αρκούδα και το ελάφι και της έδωσαν να υπογράψει ένα χαρτί ότι ποτέ πια δεν θα ξαναενοχλούσε την αρκούδα. Αν υπέγραφε το χαρτί αυτό θα κέρδιζε την ελευθερία της και θα γλίτωνε και τη ζωή της.

Επιμύθιο: Η ελευθερία είναι αγαθό ανεκτίμητο.

44. *«Η γυναίκα και το λιοντάρι» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο γέροντας και θάνατος»*

Πριν μερικά χρόνια ζούσε μία γυναίκα που ήταν πολύ φτωχή. Έβγαινε καθημερινά στο δάσος και μάζευε χόρτα και καρπούς για να ζήσει. Κάποια μέρα που δεν έβρισκε τροφή, γιατί είχε πάρει ήδη ό,τι είχε να της προσφέρει το δάσος, αγανακτισμένη καθώς ήταν κάθισε σε έναν βράχο κι έκλεγε. Σκεφτόταν πολλά και από το νου της περνούσαν διάφορα, καλές και κακές

σκέψεις. Σκέφτηκε ακόμη να έρθει ένα άγριο ζώο και να τη φάει για να ησυχάσει από την πείνα και τη φτώχεια. Μέσα στην ταραχή της και τη στενοχώρια της, άκουσε έναν βρυχηθμό και βαριά βήματα να την πλησιάζουν επικίνδυνα. Σαν σήκωσε το κεφάλι, είδε από μακριά να πλησιάζει με ορμή ένα λιοντάρι, νηστικό κι αυτό. Με όση δύναμη της απέμεινε έτρεξε και σκαρφάλωσε σε ένα ψηλό δέντρο με πυκνό φύλλωμα. «Άκουσα πώς με φώναξες για να σε φάω και να ησυχάσεις από την πείνα σου. Γιατί φεύγεις τώρα; Έλα να σε φάω να εκπληρώσω την επιθυμία σου και να χορτάσω κι εγώ το άμοιρο που έχω μέρες να φάω». Κι από το βάθος των φυλλωμάτων ακούγεται μία φωνή να λέει: «Όχι εγώ. Κάποιος άλλος σε κάλεσε».

Επιμύθιο: Η ζωή είναι γλυκιά, παρά τις δυσκολίες της.

45. *«Ο γέροντας και η άσχημη πράξη του» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Ο αετός και η αλεπού»*

Ήταν κάποτε ένας γέροντας κυρτωμένος από τη βαριά δουλειά και τη σκληρή ζωή που αποφάσισε να αφήσει το χωριό του και να ζήσει μόνος του στο δάσος. Μάζευε ξύλα για το τζάκι του και καρπούς για την τροφή του και περνούσε όλη τη μέρα με τα ζώα και τους περιπάτους μέσα στο δάσος. Μετά από καιρό που δεν έβρισκε τροφή στο δάσος κατηφόρισε στο χωριό και πήγε στο σπίτι του φίλους. Επειδή όμως ήταν υπερήφανος, δεν ήθελε να ζητήσει τροφή και μπήκε κρυφά στο σπίτι φίλου του και άδειασε την κουζίνα. Οι νοικοκυραίοι την άλλη μέρα κατάλαβαν ότι τους είχαν κλέψει, αλλά δεν μπορούσαν να φανταστούν ποιος θα ήταν ο κλέφτης. Ο γέροντας επανέλαβε πολλές φορές την άσχημη πράξη του, ώσπου ένα βράδυ ο φίλος του και νοικοκύρης του σπιτιού είδε το γέροντα να ψαχουλεύει στα ντουλάπια της κουζίνας του σπιτιού του, αλλά δεν έκανα τίποτα παρά μόνο ακολούθησε τον γέροντα, ως το σπίτι στο βουνό. Όταν ο γέροντας το πρωί έφυγε από το σπίτι του, ο φίλος του μπήκε μέσα στο φτωχικό καλύβι και άδειασε ότι υπήρχε. Σαν γύρισε ο γέροντας από έξω και είδε άδειο το καλύβι του και πολύ του κακοφάνηκε...

Επιμύθιο: Μην κάνεις στους άλλους, αυτό που δεν θέλεις να σου κάνουν.

46. «Το γεράκι και το κοράκι» από το επιμύθιο του παραμυθιού

«Ο κορυδαλλός και τα μικρά του»

Κάποτε ζούσε μια οικογένεια γερακιών σε ένα πολύ ψηλό σημείο, μέσα στα βράχια. Η γερακίνα ήταν έτοιμη να δεχτεί τα μικρά της και το γεράκι έπρεπε να βρει άλλο, μεγαλύτερο χώρο για να στεγάσει τη νέα του οικογένεια. Ζήτησε τη βοήθεια του κορακιού κι εκείνο δέχτηκε να βοηθήσει το γεράκι. Το κοράκι έδωσε την υπόσχεση, αλλά τη λησμόνησε και άδικα περίμενε το γεράκι τη βοήθειά του. Μίλησε και πάλι στο κοράκι και όρισαν νέα συνάντηση, αλλά και πάλι το κοράκι δεν ήρθε στο ραντεβού που έδωσε. Αποφάσισε τότε το γεράκι να ξεκινήσει μόνο του να βρει το νέο του σπιτικό και να μην στηρίζεται στις υποσχέσεις άλλων.

Επιμύθιο: Αν θέλεις η δουλειά σου να γίνει, κάν' την μόνο σου.

47. «Ο λαγός και το κουνέλι» από το επιμύθιο του παραμυθιού

«Ο γεωργός και ο λέλεκας»

Ήταν μια φορά κι έναν καιρό ένας γκριζός λαγός κι ένα κάτασπρο κουνέλι. Ο λαγός ήταν πολύ φαγανός και αρκετά ψεύτης, ενώ το κουνέλι ήταν καλό και ευγενικό ζώο. Ο λαγός για να γεμίσει την κοιλιά και να ευχαριστήσει την καθημερινή αίσθηση πείνας που είχε πήγαινε στο χωράφι με τα καρότα και έτρωγε μέχρι που η κοιλιά του να γινόταν φουσκωτή σαν μπάλα. Μια μέρα πήρε και το φίλο του το κουνέλι μαζί για να του κάνει το τραπέζι. Για κακή τους τύχη έφτασε ο ιδιοκτήτης του χωραφιού και ο λαγός σαν τον είδε έφυγε γρήγορα, αφήνοντας εκεί τον φίλο του απροστάτευτο. Ο ιδιοκτήτης του χωραφιού πήρε την καραμπίνα και άρχισε να κυνηγά το κουνέλι. «Στάσου, στάσου δεν είμαι εγώ που σου τρώω τα καρότα σου, είναι ο φίλος μου ο λαγός. Μην με πειράξεις σε παρακαλώ». «Σήμερα όμως εγώ εσένα βρήκα στο χωράφι μου, γι' αυτό κι εσύ θα πληρώσεις για το φίλο ρου» είπε ο ιδιοκτήτης και το κουνέλι όπου φύγει, φύγει...

Επιμύθιο: Πες μου ποιοι είναι οι φίλοι σου να σου πω ποιος είσαι.

48. *«Ο αγρότης και το σιτάρι» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Η χήνα και η κότα»*

Ήταν κάποτε ένας αγρότης που καλλιεργούσε τα χωράφια του και έπαιρνε καλή σοδιά κάθε χρόνο. Με το κέρδος από το σιτάρι, αγόραζε και άλλα χωράφια και τα έσπερνε με λογής λογής προϊόντα. Δούλευε σκληρά και στα διαλείμματα όταν κάθονταν κάτω από τη σκιά του δέντρου σε μία άκρη του χωραφιού με χαρτί και μολύβι υπολόγιζε την επόμενη παραγωγή και το κέρδος από αυτήν. Συνέχιζε έπειτα τη δουλειά του με μεγαλύτερο κέφι και στο επόμενο διάλειμμα ξανά υπολόγιζε πόσα θα πάρει αν πουλήσει το σιτάρι και τα άλλα προϊόντα που θα έβγαζε από τη φετινή παραγωγή. Το βράδυ κατάκοπος μετά το βραδινό φαγητό, λίγο πριν πάει για ύπνο υπολόγιζε στο μπλοκάκι του το κέρδος της ημέρας. Όλα ήταν προγραμματισμένα σε μπλοκάκια. Περνούσε ο καιρός και ο αγρότης υπολόγιζε και υπολόγιζε. Ένα απόγευμα ξεκίνησε βροχούλα και ο αγρότης ήταν χαρούμενος γιατί την άλλη μέρα δεν θα είχε πότισμα. Συνέχιζε να υπολογίζει το κέρδος από τις πωλήσεις του σιταριού και των άλλων προϊόντων και όταν έμεινε ικανοποιημένος από το αποτέλεσμα πήγε για ύπνο. Το βράδυ η βροχή δυνάμωσε και τα ξημερώματα ήρθε μεγάλη καταιγίδα που σκέπασε με νερό όλα τα χωράφια του κάμπου. Ο αγρότης όχι μόνο δεν πήρε κέρδος εκείνη τη χρονιά από την παραγωγή και τα χωράφια του, αλλά μπήκε και μέσα. Έτσι οι όλοι υπολογισμοί που έκανε και οι σημειώσεις στα μπλοκάκια ήταν άχρηστοι.

Επιμύθιο: Οι υπολογισμοί μπορεί να είναι σωστοί, μα όταν ξεπερνούν τα όρια καταντούν άχρηστοι.

49. *«Οι κόρες του κτηνοτρόφου» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Οι γιοι του γεωργού»*

Ήταν κάποτε ένας κτηνοτρόφος που ζούσε με τις κόρες του σε ένα αγρόκτημα. Ο πατέρας ήταν εργατικός και φρόντιζε για όλα τα ζώα στο αγρόκτημα. Οι κόρες του από την άλλη ήταν τεμπέλες. Μάταια πάσχιζε ο καημένος ο πατέρας να τις βάλει στη δουλειά. Περνούσαν τα χρόνια κι εκείνες συνέχιζαν την ίδια συμπεριφορά. Κανένας δεν ήθελε να πάρει μία τεμπέλα για γυναίκα του. Ο πατέρας ανησυχούσε. Είχε μεγαλώσει και δεν μπορούσε να δουλέψει άλλο. «Ελάτε να με βοηθήσετε κορίτσια μου. Δεν έχω άλλες αντοχές. Θα πεθάνω και πώς θα ζήσετε;». «Θα πουλήσουμε τα ζώα» έλεγαν αυτές και έτρεχαν πάνω κάτω ανέμελα. «Και πόσο

θα σας φτάσει να ζήσετε με αυτά τα λεφτά νομίζετε;» τους απαντούσε εκείνος, αλλά εκείνες πού να ακούσουν! Πέρασε άλλος ένας χρόνος και ο πατέρας αρρώστησε από την πολλή δουλειά. Τις κάλεσε κοντά του. «Κορίτσια μου. Έχω να σας πω ένα μεγάλο μυστικό, τώρα που θα φύγω από τη ζωή. Κάπου στο αγρόκτημα θα βρείτε πουγκιά με φλουριά. Τα έβαλε η μάνα σας εδώ κι εκεί πριν φύγει από την ζωή και μου είπε να σας το πω, τώρα που φεύγω κι εγώ. Συμμαζέψτε το αγρόκτημα και θα τα βρείτε. Και για να μην σαν ενοχλούν οι μπάλες από το άχυρο, ρίξτε τις στα ζωντανά». Αυτά είπε ο πατέρας και έφυγε από τη ζωή. Οι κόρες σκουμπώθηκαν στη δουλειά. Έπρεπε να βρουν τα φλουριά για να μην χρειαστεί να δουλέψουν στο αγρόκτημα για να ζήσουν. Έψαχναν από το πρωί μέχρι το βράδυ και συμάζευαν τα πράγματα για να βρουν τα φλουριά. Έριχναν και τις μπάλες στα ζώα για να μην τις ενοχλούν, όπως τις είπε ο μπαμπάς τους και έτσι τάιζαν τα ζώα. Ο καιρός περνούσε και οι κόρες του κτηνοτρόφου δεν έβρισκαν φλουριά, αλλά κατάλαβαν ότι φλουριά ήταν ο κόπος και η δουλειά.

Επιμύθιο: Η δουλειά είναι θησαυρός.

50. *«Οι δύο φίλοι κάστορες» από το επιμύθιο του παραμυθιού
«Η σκιά του γαιδάρου»*

Ήταν κάποτε δύο φίλοι κάστορες πολύ αγαπημένοι. Είχαν μεγαλώσει στο ίδιο ποτάμι και είχαν τη φωλιά τους κοντά η μία στην άλλη. Μια μέρα ο ένας κάστορας διόρθωνε τη φωλιά του και ένα ξύλο έπεσε στη πόρτα του άλλου κάστορα. Έντρομος ο δεύτερος κάστορας βγήκε από τη φωλιά του και κατηγόρησε το φίλο του ότι του χαλάει τη φωλιά του. Μάταια προσπαθούσε να του αλλάξει γνώμη άλλος κάστορας. Στο τέλος του είπε ότι θα επιδιόρθωνε ό,τι είχε κάνει καταστρέψει. Τίποτα δεν άκουγε ο άμυαλος δεύτερος κάστορας. Έτσι χάθηκε μία παλιά φιλία από μια ασήμαντη αφορμή.

Επιμύθιο: Πολλές στη βάση μιας διαφωνίας βρίσκεται μία ασήμαντη αφορμή.

...ας γίνει ο κόσμος μαγικός γεμάτος παραμύθια.